

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

SLOVENSKO DRŽAVO LAHKO KUPITE

V TRSTU:
Libreria TERGESTE S. a. s.
di Liviana Biecheri & C.
Piazza Della Borsa, 15
TRIESTE
Tel.: (040) 64 980

LETNIK XXXVII. - VOLUME XXXVII

OKTOBER 1986

Št. 10 No. 10

Nepoznane žrtve komunistične morije nad Otrovco

Grob v Glinjah, žalostna priča težkih dni

Glinje (nemško Glainach) so majhna vas ob južnem bregu Drave, komaj 3 km oddaljena od Borovelj v vzhodni smeri. Vas je sedež istoimenske župnije (okrog 1300 duš), ki pa danes nima več svojega duhovnika in jo upravlja župnik iz Šmarjete v Rožu.

Na tamkajšnjem pokopališču je lani skupina naših ljudi obiskala grob 16 beguncev iz Slovenije, ki so jih partizani umorili 13. maja 1945 nad naseljem Otrovca, ki se nahaja med Borovljami in Glinjami. Grob so našli popolnoma zanemarjen in s plevelom preraščen, kar jih je strašno prizadelo.

Danes je grob očiščen in urejen in na njem je marmornata plošča, obdana z verižno ograjo. Na njej je vklesan napis: Tukaj počiva 16 beguncev iz Slovenije — 13 moških in 3 ženske — umorjenih 13. maja 1945 v Reichmanovem gozdu. Prav isto pove tudi nemški napis.

Po pričevanju ljudi iz Otrovca, so partizani ponoči 13. maja 1945 pripeljali v Otrovco s kamijonom skupino 16 ujetnikov in jih odvlekli v bližnji smrekov gozdiček nad vasico, ki je tedaj štel samo 5 hiš. K najbližnjemu sosedu so prišli po vrv in kopalno orodje. Nekaj časa pozneje so se odpeljali z istim kamijonom, a brez ujetnikov.

Po tem dogodku so krožile med ljudmi v okolici govorice, da je v gozdu nad Otrovco slabo zasut grob partizanskih žrtev, kar je ponovno prišlo na ušesa tedanjemu župniku v Glinjah. Konec oktobra 1946 je hotel priti župnik Arnulf Memmer do jasnosti glede teh govoric. Najel je grobarje in ti so kaj hitro odkrili v grobu 16 trupel, že precej razpadlih. Mrliški pregled je ugotovil med njimi 13 moških, delno v vojaških, delno civilnih oblekah, in tri ženske žrtve, od katerih je bila ena še mladoletno dekle od 14 do 16 let. Vse žrtve so imele na hrbtu z žico zvezane roke.

Tisto noč v Otrovcu ni bilo slišati strelav. Partizanski šofer v kamionu, ki je stal na cesti, je ves čas pustil glasno teči motor, ki naj bi preglasil smrtne krike žrtev v bližini. Po vsej verjetnosti so partizani umorili vse žrtve s tem, da so jih obešali. Ljudje v okolici vedo povedati, da so si žrtve pred usmrtnitvijo morale same izkopati skupni grob.

Župnik Memmer je preskr-

bel 8 krst in vanje so položili po 2 žrtvi. Krste so zakopali v skupni grob na pokopališču v Glinjah.

Vprašanje je, kdo in odkod so bile te partizanske žrtve. Po nekaterih znakih bi lahko sklepali, da je bilo med njimi vsaj nekaj gorenjskih domobrancev, ki so se umikali čez Karavanke in pri tem naleteli na partizansko zasedo. Mladoletno dekle je po vsej verjetnosti bežalo v družbi matere ali očeta, ali pa obeh in je tako vsa družina našla smrt. Tudi drugi dve ženski sta verjetno bežali skupaj s svojimi možmi ali zaročenci.

Pred dobrimi 10 leti je prišel v Glinje starejši mož, ki je pravil, da je iz Tržiča in da je zvedel, da leži njegov sin v skupnem grobu v Glinjah. Ko je

stal ob grobu, je silno jokal, potem pa vzel iz žepa stekleničko blagoslovljene vode in grob poskropil.

Pozivamo vse rojake po svetu, ki jih pot nanese na Koroško, da obišejo ta grob v Glinjah pri Borovljah in položijo nanj šopek cvetja ali prižgejo svečo. To je verjetno edini grob naših ljudi, žrtev iz leta 1945, ki se nahaja na svobodni zemlji in je vsem dostopen. Grob naj bo hkrati simbol za vse grobove po širni Sloveniji, katere sorodniki ne smejo obiskovati ali pa ne vedo zanje.

Kdor od vas, ki čitate te vrstice, bi kaj vedel ali vsaj domneval, kdo in odkod so bili ti umorjeni rojaki, naj to sporoči uredništvom naših listov po svetu.

DRAGA 86

Dr. Peter Urbanc

Toplo jesensko sonce je omogočilo letos predavanje na prostem. Temačna dvoranica ne bi mogla sprejeti številnega občinstva. V nedeljo je bil dosežen rekord, kakih 300 udeležencev se je udeležilo nedeljskih prodavanj. Debate so bile živahne. Večina predavanj je trajala po 90 minut in to je preveč časa, po mojem, za vsako predavanje. Tokrat je bila prisotnost matične Slovenije nenavadno velika in ni bilo čuti nobene bojzani - pač pa si lahko videl prisrčne pogovore s političnimi emigranti. Zamejci, s častnimi izjemami, so v Dragi manj odprti, in je pogojenost raznim "željam" domovine vidna. Doma na lastni koži čutijo krizo, zato so v odprti kritiki bolj glasni. Zamejci pa na krizo v domovini samo gledajo, mnoge režim doma (dr. M. Grilc NSKS, B. Pahor, prof. Sledovi Drage 110) ne moti. Tako "zastopajo" nerazumljivo stališče, ki od domovine pričakuje samo pomoč, ne čuti pa dolžnosti do zatiranega in obubožanega naroda! To seveda ne velja v človeških odnosih izven službene Drage, kjer so Korošci in Primorci gostoljubni, veseli in prijazni.

Letos so bili samo "domovinski" predavatelji. Večinoma so govorili zelo svobodno, vendar neka pogojenost režimskemu političnemu okviru je bila vedno "občutljiva". Bilo je dosti diskutantov iz diaspore, toda to ne odtehta teže predavanja. V 20 letih je Draga dodelila komaj dobrih 10% predavanj diaspori. To je preskromno in ne izpolnjuje ideje in poslanstva Drage. Noben drugačen zorni kot, kot se je opravičeval Sergij Pahor, ne odveže Drage od poslanstva foruma vseh treh Slovenij. Draga je bila letos odprta polkovniku OZNE, sicer "ne-operativcu" pa niti enemu imigrantu-laiku. Posebno prijazen pozdrav S. Pahorja, tis-

tim, ki so prišli iz daljne tujine in božje opravilo, ki je pripadlo Argentincu, ne odtehta tega dejstva. Šaj tri predavanja in seveda debate so bile letos polne kritike stanja v domovini, kar je povsem v nasprotju z zagotovitvijo prof. Peterlina režimu l. 1974. (Sledovi Drage, str. 52).

Pravnik, sodnik Franc Miklavčič je podal analizo razvoja katoliške politične stranke v Sloveniji. Nakazal je predvsem stanje v stari Avstriji, ločitev duhov v l. 1878. Krivično je označil dr. A. Korošča, kot nenačelnega protihrvatskega politika, ki je sprejel prvo Jugoslavijo brez vsakih pogojev, ker naj bi mu šlo "predvsem za rešitev slovenskih zadržev". Še slabše je označil emigracijo (režimski okvir!), ki

narodne sprave, ki more samo obstati v pluralizmu in absolutni enakosti v družbi. To pravilno misel je pokvaril, ko je milostno zagovarjal pravico starih emigrantov, da bi prišli domov samo umret. Imel je 5 diskutantov, od katerih so štirije odločno odklonili krivične obtožbe na račun dr. A. Korošča in škofa Rožmana.

Prof. Predrag Matvejevič je govoril v hrvaščini. Vstrajal pa je debato v slovenščini. Zagovarjal je obstoj Jugoslavije, ki nudi narodom varne meje, v njenem okviru pa je zagovarjal čim več svobode. Odklonil je pretirane obtožbe na račun SFRJ, kjer vsi narodi samo naštevajo kaj so izgubili. V malo

Miselnost totalitarizma; enota odpade v krist količine. Nakazal je vlogo diktature; družba je tam zaenkrat stabilna, dokončnega propada še ni na vidiku. Predavanje je bilo prepričljivo na visoki akademski višini.

Veliko zanimanje je vladalo za predavanje: Po plovbi čez rdeče morje od g. Milana Apiha. Predvojni komunist, star 85 let, polkovnik OZNE, je podal položaj političnih zapornikov v prvi Jugoslaviji. Vse do leta 1935 je vladal oster postopek, ki je vključeval dosti pretepanja. Manj drugega mučenja in še manj umorov. Vse se je spremenilo 1935, kar je trajalo do začetka vojne, Ko-

Grob v Glinjah, žalostna priča težkih dni 13. maja 1945.

Na letošnji "Dragi". Od leve na del zborovanja, pri mikrofону dr. desno g. Sergij Pahor, ki je vodil Peter Urbanc iz Toronta (tajnik

NOS), ter predavatelj (sedeči) g. Franc Miklavčič.

išče krivca v komunizmu, objokuje svoj poraz; ne prizna pa krivde SLS in škofa Rožmana. Izpadel je iz akademske ravni, ko je padel in začel s kritiko škofa Rožmana. Ponovil je običajne režimske splošne obtožbe. Kot pravnik ni spravil skupaj eno samo specifično obtožbo, ki bi kaj veljala. Pohvalno je obravnaval pojem

preostri debati je prišel do izraza predvsem slovenski odklon do današnje Jugoslavije in povdarjena je bila slovenska suverenost.

Po prvih dveh predavanjih, preveč polnih dolžnega poklona režimu je sledil dr. Drago Ocvirk "Blagodejna odvečnost krščanstva". Glavni elementi: krščanstvo je dar, ki ga sprejmeš ali zavrneš.

munisti so si mogli sami urediti razpored po celicah, vodili so lastno kuhinjo, mali so vse knjige in časopise. Mogli so si urediti neke vrste lastno politično univerzo. Ob njihovih prireditvah v ječi so peli internacinalo.

Ječarji in upravnik so na pozitivni priporočilni splošno vstali. Poslušalci Drage skoraj Nadaljevanje na str. 2

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA IZHAJA ENKRAT MESEČNO

GLAVNI UREDNIK: VLADIMIR MAUKO
P. O. BOX 393, STATION "A", WILLOWDALE
ONTARIO, CANADA M2N 5T1

UREDNIK ZA ARGENTINO: MARTIH DUH
CALLE 105, No. 4311
VILLA BALLESTER, ARGENTINA

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja

Nadaljevanje s str. 1

niso mogli verjeti taki širokogrudnosti prve Jugoslavije. Dve Apihovi izjavi ta zbudili veliko presenečenje: KPJ je odpravila vsako mišjsko različnost (frakcije) partijcev, to je doprineslo k možnosti podreti prvo demokratično Jugoslavijo. Ko je prišlo do pretepa med komunisti v ječi, so vsi videli, da je nasprotnik Hebranga potegnil nož. Ko je prišlo do zasliševanja pa so po naročilu partije pričali da je Hebrang potegnil nož. To nas še vedno uči, ko gre za partijske koristi, dejansko stanje ne igra nobene vloge. To je bila (in je še!) PARTIJSKA RESNICA.

ŽE UNIČUJEJO ARHIVE:

Mladina na str. 9 marec 1986 prinaša ne-avtorizirano besedo Ivana Križnarja na 17. seji komisije CK ZK Slovenije, letos, 30. januarja (Nova Revija 1986/st., 48/9 Srečanja in razhajanja - Spomenka Hribar). "Komisija za zgodovino ZK Slovenije je bila seznanjena s tem, da je bilo pred nekaj leti uničeno pomembno gradivo o kaznivih dejanjih po vojni usmrčenih domobrancev in o ugotavljanju njihove individualne krivde, izginili so tudi dokumenti o dachauskih procesih in pomembni dokumenti o delu VOS v Ljubljani".

Vse tako izgleda, da so se sedaj, ko je končno vsa javnost, vključno mnogi partiji, obsodila te zločine, še živeči likvidatorji in sodelavci ustrašili svoje vloge. Ko danes niti ne mislimo na polaganje računov, tako uničevanje dokumentov nima pravega haska. Za večne čase ostane njihova vest, objektivna zgodovina in obsodba naroda.

SLOVENSKI DAN 27. JULIJA

EVOLUCIJA? Na slovenskem dnevu letos v Boltonu dne 27. julija je bil glavni govornik g. dr. Rudolph M. Šušelj, urednik Ameriške Domovine. Govor je podal prepričljivo, konkretno in v lepi slovenščini. Za človeka rojenega v Ameriki je to res vspodbudno in presenetljivo. Podrobno je navedel nevarnosti za slovenski jezik in narod, ki v matični domovini prihajajo iz Beograda in sosednih republik. Govornik se je tudi dotaknil slovenske opozicije režimu. Tu se je ogrel za disidentstvo, ki je prisotno v domovini. Poudaril je različnost perspektiv opozicije doma z opozicijo, ki živi zunaj. To

V debati je imel Apih težko stališče. Primerjava OZNE s predvojno Jugoslavijo je strašna. V debati je priznal, da je Prežihov Voranc pozval v imenu KPJ naj volijo pri plebiscitu za Austrijo, ker komunizem nas bo končno itak združil. Glede uničenja seznama komunistov na ljubljanski policiji se nagiba bolj mnenju, da to ni napravil dr. M. Natlačen temveč dr. Kante. Na vprašanje ako bi ponovil njegovo pismeno izjavo ob priliki polemike s pisateljico S. Hribar, češ, "da smo komunisti pripravljali revolucijo". Nasprotniki so to vedeli, oni so se pač uprli in pričakovali svobodo od Angležev" je Milan Apih molčal.

stališče urednika AD je verjetno tudi razlog za to, da je Ameriška Domovina mnogim piscem politične emigracije za politične in zgodovinske teme zaprta. To se dogaja v slovenskem delu Ameriške domovine, angleški del pa je itak postal samo še lokalni "novičar", ko skoraj ni mogoče v angleščini brati članek bi obravnaval politične vseslovenske teme. V Sloveniji je opozicija prisotna in dobrodošla. Vprašanje pa nastane ali more opozicija doma doprinesiti k nujnim spremembam ako zaradi strahu, praktičnosti ostaja pri okviru mita NOB, in govori o pluralistični OF in sprejme kot dejstvo izdajo dela naroda. K temu še prištejmo neko "zgodovinsko krivdo cerkve in predvojnih politikov" brez vsake podrobnosti in argumenta. Dejstvo je, da tak okvir ne more doprinesiti k evoluciji politične demokracije doma. Nasprotno, umestno je vprašanje ako se na ta način ne podaljšuje diktatura partije za še nadaljnjih 100 let?

Dr. Peter Urbanc

Vse dopise, članke, naročnino in prispevke v tiskovni sklad sprejemamo na naslov Slovenska Država, P. O. Box 393, Station "A", Willowdale, Ontario M2N 5T1.

V Argentini pa pošiljajte vse omenjeno na naslov argentinskega urednika in upravnika g. M. Duh, Calle 105, No. 4311 Villa Ballester, Argentina

IF YOU DRINK,
DON'T DRIVE.

SLOVENIJA MOJA DEŽELA

(Pred enim letom smo naše bralce seznanili s turističnim letakom, ki se vedno močneje širi po Sloveniji! Iz domovine smo sedaj dobili od T.S. razlago tega pomembnega letaka. Opomba uredništva S. D.)

Pod tem geslom je danes v naši domovini v teku močno slovensko narodno gibanje.

Dosti ljudi, predvsem mladih, nosi pripeto okroglo značko z tem besedilom, pod katerim je zelen lipov list kot narodni znak Slovencev. Papirnate nalepke in druge značke različnih oblik in velikosti, vse z istim geslom, se pojavljajo na avtomobilih, v lokalih, trgovinah, avtobusih in drugod. Na vsak karak pade človeku v Sloveniji, v tej ali oni obliki, v oči to slovensko geslo.

Vsega tega v Sloveniji še pred dobrim letom sploh ni bilo. Začelo se je sredi leta 1985 s sledečim turističnim oglasom, ki so ga objavili časopisi v domovini:

O G L A S

Slovenci!

Turisti so na pragu naše dežele. Zasedli bodo naše ceste. Zasedli bodo naša mesta in vasi. V naše gore se bodo vzpenjali. Poselili bodo našo obalo in uživali v našem morju.

Slovenci in Slovenke!

Ti turisti so naši gostje! Od nas ne bodo terjali ničesar, pričakovali pa veliko.

Poskrbimo le, da bodo radi prihajali k nam in da se bodo domače počutili. Poskrbimo, da se bodo še vračali, ker jim bo všeč dežela in njeni ljudje.

Tega smo zmožni!

Zmožni smo ohraniti deželo lepo. Zmožni smo odstraniti ekološke posledice starih grehov in preprečiti nove. Zmožni smo premagati miselnost, ki je uničila in še uničuje najlepše primerke naše tradicije. Zmožni smo, naposled, tudi v teli časih ohraniti dostojanstvo, ne da bi zapravili prijaznost, ki si jo vsakdo želi, kadar pride v tujo deželo.

V turizmu je naša prihodnost! Ohranimo in razvijajmo svojo deželo tako, da bodo tudi drugi prihajali k nam. Odprtost je pogoj za preživetje in razvoj malih narodov. Bodimo odprti, bodimo samozavestni, ohranjajmo tisto, kar je že stoletja temelj naše samobitnosti!

Slovenija Moja dežela.

Če si površno ogledamo ta oglas, izgleda na prvi pogled res kakor običajna reklama za pospeševanje turizma.

Če pa človek pazljivo prebere besedilo, spozna, da je v njem več, mnogo več, kakor zgolj oglas za turizem. Predvsem so v besedilu trije stavki, napisani z živim občutkom slovenske narodne zavesti in namenjeni slovenskim ljudem.

Prvi stavek: "Zmožni smo premagati miselnost, ki je uničila in še uničuje najlepše primerke naše tradicije."

Drugi pa: "Bodimo samozavestni, ohranjajmo tisto, kar je že stoletja temelj naše samobitnosti."

Tretji je končni stavek oglasa: "Slovenija, moja dežela", ki je izraz slovenskega čutenja, ne pa izraz, ki se uporablja za turistično propagando.

Ti stavki nimajo s turizmom ničesar opraviti. Pisal jih je slovenski človek za Slovence, - in to z živim občutkom pripadnosti k svojemu narodu, ki jo instinktivno nosi v svojem srcu vsak slovenski človek. Pri teh stavkih ima človek občutek, kakor da bi nekdo udaril na skrito struno, katere zvok se kakor odmen pojavi v srcu vsakega Slovenca.

z geslom, in značkami po vseh kotičkih Slovenije.

Človek se seveda vpraša, zakaj je bilo treba izpoved Slovenstva skriti pod videz turističnega oglasa.

Vzroki so bili gotovo v tem, da je v domovini na oblasti režim, katerega vrhovna plast priznava le marksizem in njegove dogme in ki je še donedavna slovenska čustva označevala kot izraz "Gnilega nacionalizma". Poleg tega bi bil odkrit poziv k Slovenstvu tudi zelo nerodna zadeva in težko opravičljiv nasproti pravim gospodarjem države, tu je, vodilnim krogom na jugu, odkoder vse potujčevanje danes izhaja.

Ves način in oblika današnjega narodnega gibanja pod geslom, privzetim, iz turističnega oglasa, je pa tudi značilno za dobo in čas, v katerem živimo.

V predšnjem stoletju, v času narodnega prebujenja, so naši predniki spričo nevarnosti ponemčevanja, prirejali velika javna zborovanja, narodne tabore. In to pod tujo avstrijsko državo, ki je nas Slovence zatirala.

Danes v narodni državi Jugosla-

viji pa se morajo manifestacije slovenske narodne zavesti zatekati pod videz turističnega oglasa! Od avstrijskih časov smo v pogledu narodnih svoboščin torej Slovenci padli nazaj za najmanj 100 let. Danes o kakšnih slovenskih narodnih taborih ne more biti - ni govora!

Na vsak način pa lahko rečemo, da se je v novi in živi obliki pojavilo slovenstvo in slovenska narodna zavest. Tista zavest, ki bi jo hoteli gospodarji države na jugu nadomestiti z marksističnim pojmom v smislu države!

Današnje narodno gibanje je dokaz, da ima slovenski narod še življensko moč v sebi, da se upre potujčevanju svoje zemlje!

Naj živi slovenska beseda!

T. S.

SPOMENIK GENERALU MAISTRU Novi red dolgo ni hotel slišati o največjem slovenskem narodnjaku in nacionalistu Maistru, človeku akcije, ki nam je rešil dober del slovenske Štajerske. Ugovori so bili stereotipni za novo družbo. Dramatik Saša Vuga pravi: "Za nas se je življenje začelo okrog leta 1941." Razni zaslužni borci: "Edini pravi borci so bili le borci NOB" in še "Kje so bili Maistrovi borci med NOB". Da se le ne bi vsa Slovenija smejala taki in podobni filozofiji partije in njenih borcev so se končno le odločili, da bodo generalu Maistru postavili spomenik. Priznani slovenski zgodovinar dr. Bogo Grafenauer je celo našel izhod za borce: "Meja, ki jo je v štajerskem Podravju dosegel uspešni slovenski upor v Mariboru 1. novembra 1918 pod Maistrovim vodstvom, je omogočila tudi zmago socialistične družbe v severovzhodni Sloveniji". Mi bi rekli: Bognasvaruj takih zgodovinarjev in njihove logike!

PROŠNJA VSEM BIVSIM ČLANOM MAISTROVIH BORCEV Naprošam vse bivše člane Maistrovih borcev, da mi sporoče svoje naslove. Vsi tisti, ki so prejeli kaka odlikovanja, so nasprošeni, da navedejo tudi te podatke. Pišite uredniku Slovenske države.

Help keep
Red Cross
ready. +

Od svobodne besede do polne svobode

Maja 1986 so se zbrali na Bledu člani slovenskega PEN-kluba. Pisatelj Drago Jančar (roj. 1948 v Mariboru, sedaj živi v Ljubljani) je nastopil z razpravo, ki je odjeknila tudi v inozemstvu. "Wiener Journal" - julij, avgust - je v nemškem prevodu (H. Ogris) priobčil njegove misli v skrajšani obliki. Žal, da nimamo pri roki njegovega izvirnega eseja. Predstavljamo ga našim bralcem v poljudnem prevodu. V eseju je mnogo zanimivih trditev, značilnih za slovenskega izobraženca.

Naslov Jančarjeve razprave je "Terra incognita - identiteta majhnega srednjeevropskega naroda."

Avstriji in drugi narodi poznajo Slovenijo in njeno kulturo, manj ustvarjanje slovenskih zdomcev, ki že 40 let pišejo znamenita dela. Tako Slovenska kulturna akcija, o kateri pisatelj nima besede. Leta 1945 so se umaknili iz Slovenije številni pisatelji, pesniki in časnikarji in izvirna dela ter prevodi govore, da Slovenija po svetu ni tako neznana dežela. Svet pozna po njihovem pisanju tudi politično podobo Slovenije, saj zdomski pričevalci ne zamudijo nikoli nobene prilike, ko gre za čast slovenskega naroda in njegovega življenja.

D. Jančar je odkril literarno domovino na lanskem obisku v New Orleansu. Do takrat, tako pravi, je mislil, da je literatura brezdomovinska. Na knjižnem trgu je našel L. Adamičevo delo iz l. 1934. "The Natives Return". Pisatelj je danes že pozabljen.

L. Adamič je napisal: "Že v mladosti sem vedel, da je v Sloveniji literatura poleg poljedelstva na prvem mestu. Sedem velikih književnih izložb krasi Ljubljano, nekatere s stoletno preteklostjo. Knjižarne so obložene s slovenskimi, hrvaškimi, francoskimi in angleškimi deli z najnovejšimi datumi. V Sloveniji kupujejo knjige trgovci, kmetje, duhovniki in učitelji, ter študentje. Večina ulic je z imeni pisateljev, pesnikov in dramaturgov. Največji spomenik v Ljubljani je posvečen pesniku F. Prešernu. Študentje obiskujejo na izletih grobove in rojstne kraje pesnikov in pisateljev."

Tako je pisal L. Adamič o svoji domovini. Nanjo je ponosen tudi D. Jančar, ko ugotavlja, da je SLOVENIJA EDINSTVENA DEŽELA, KI NE POZNA NEPISME- NIH.

Slovenski književnik je bil prvi, ki je v Tubingenu leta 1550 natiskal prvo slovensko knjigo. Zakaj tam, zakaj ne v Ljubljani ali v Trstu, se sprašuje pisatelj. Zato, ker so narod in njegovi gospodarji ta jezik zavračali. Avtor te knjige je bil duhovnik Primož Trubar. Trikrat so mu na tujem zažgali knjigo, mu grozili z ječo in umorom. Pisatelj je vendar priznal, da je slovenski narod pozneje temu kulturniku postavjal spomenike.

Milan Kundera nudi v eseju "Žaloigra

Srednje Evrope" primere, ki bi jih lahko prisodili tudi kakšnemu slovenskemu kulturnemu znanstveniku, da je USODA MAJHNEGA NARODA VEDNO NESTALNA. Majhen narod lahko izgine in tega se narod zaveda. Francozi, Rusi in Angleži tega ne poznajo.

Pisatelj poudarja: "Razmere nam vsiljujejo misel, da med nami ni nikogar, ki ne bi premišljeval o tem dejstvu. VPRAŠANJE OBS- TOJA, OBRAMBE IN BIOLO-

GIJE JE PREŽIVELO, POTREBNO JE IN IZKLJUČNO LE USTVARJANJE. Za Slovence, zlasti za književnike, je edina zapoved: Samouveljavljanje. Prva knjiga je bila uspeh in obramba narodnih načel in ustvarjanja. Slovenskemu narodu in književnikom ni bilo ničesar darovanega. Morali so se boriti in ne redko so doživljali sramotenje, izgnanstvo in odvzem svobode. Nekoč so jih oropali pravice do svojega jezika, DANES PRAVICO DO SVOBODNE BESEDE.

Češki pisatelj v begunstvu Kundera objavlja med drugim: "Tragedija Srednje Evrope je razpad habsburške monarhije, ki je izgubila enkratno zgodovinsko priliko: najti izhod iz vsenemškega nacionalizma in slovanskega vizionarizma, ki je usmerjal svoje poglede na Vzhod, ta pa ni nikoli poslušal želja majhnih narodov po svobodi. Od tega časa, ko je propadla

ta srednjeevropska oblika, je harmonični svet, ki ga nakazuje Trottova družina v romanu J. Rathe: Že nemogoča. Nekateri daljnovidni politiki so predvidevali nesrečo in so si prizadevali ohraniti slovanski svet v monarhiji. Predstavljali so si na atlasu čudoviti hodnik, ki bi povezoval Porabje s Češko in Slovaško ter Slovenijo od Gdanskega do Trsta z južnimi slovanskimi narodi. Njihove predloge so na mirovnih konferencah izigrali. Ti narodi so se že v naslednjih letih morali boriti za svojo narodnost. Le redkim vidcem je bilo jasno, da je stvarnost daleč in nekaj popolnoma drugega.

Čeho-Slovaška je s svojo demokracijo, gospodarstvom in kulturi edina nudila svetel lik v nekdanji Srednji Evropi. V Italiji, kjer je ostala tretjina slovenskega naroda, so fašistični učitelji v Trstu in Goroci že čez nekaj let pljuvali na slovenske otroke, če so govorili slovensko. Zažgali so jim Narodni dom, preganjali narodno zavedne Slovence, jih metali v jetnišnice in streljali. V Jugoslaviji so oblasti

vedle cirilico in korupcijo. Solarji so morali trgati iz Cankarjeve knjige strani: Nebesa pod Triglavom, na slovenskem Koroškem nakdanjem mitološkem delu slovenstva, pa so rjavosrajčniki pripravljali konec slovenskega življenja.

Angleški zgodovinarji sicer trde, da so Slovenci po tisočletnem molku o svoji državi prešli v jugoslovansko diktaturo, niso pa še dosegli stvarne moči, da bi branili svoje kulturne vrednote in gospodarski podvig. Resnica je, da so Slovenci razkropljeni v različnih državah, so pa tudi notranje razdeljeni. Po Avstiji so podedovali delitev na klerikalce in liberalce - preoblikovani v polarizacijo desničarjev in levičarjev. Tudi pisatelji se ne morejo otresti te enostavnosti. Pesnik E. Kocbek je opozarjal na oba totalitarisma, pa ga ni nihče poslušal.

(D. Jančarju, ki ni doživel rdeče krvave revolucije, morda še ni jasno, da se je Kocbek s svojimi z dolomitsko in pugledsko izjavo popolnoma podredil KPS in KPJ in

z njima OF-rdečemu totalitarizmu. MNENJA NE MOREJO PRIKRITI USODE, DA JE RESNIČNA ZGODOVINA MOČNEJŠA KOT ZLAGANA IN NARODU VSILJENA LITERATURA.

Kocbek je bil l. 1943 v vrhovih OF, poznal naša pogajanja s Kidričem pred generalom Ceruttijem v Novem mestu. Krvavi revolucionar je to zavrnil in zahteval, da brezpogojno odložimo orožje. Kocbeški proces, Turjak, Jelendol, Grčarice, itd. vpijejo v nebo, da je to ZGODOVINSKA RESNICA. KPS je z umori in požiganjem vsilila revolucijo. Zato OF pred zgodovino, ki jo komunisti že 50 let potvarjajo, ne bo ostala nikoli slovenska vstaja proti fašizmu in nacionalsocializmu. Redki, ki so pričakovali, da bo E. Kocbek zagotovil demokratični razvoj, so že leta 1942 in zlasti 1943 lahko uvideli, da tega KPS in KPJ nikoli ne bosta dopustili. Zato bo OF prešla v zgodovino taka, kakor so jo organizirali komu-

Nadaljevanje na str. 4

Play your part

Vsako leto približno 70 otrok ubitih in 4000 ranjenih v avtomobilskih nesrečah.

Zadnji nacionalni pregled (survey) kaže, da je skoraj 80% otrok starih pod 5 let in nimajo varnostnih sedežev za njih varnost v motornih vozilih.

Transport Canada je predpisala varnostne

predpise, ki jih izdelovalci za varnostnih sedežev za motorni vozili morajo upoštevati.

Vi lahko pomagate za otrokovo varnost, če jih namestite med vožnjo z pravilno izdelane in odobrene sedeže, ki jih varujejo med vožnjo s posebnim pasom za njihovo zaščito (top tether strap).

Zaprte varnostne pasove. To je edini pravilni način.

Transport Canada Transports Canada

Canada

Od svobodne besede do polne svobode

Nadaljevanje s str. 3

nisti. Medvojni oportunisti (OR) morajo že danes priznati, da so se motili. Tuja in zgrešena miselnost je zavedla na slovensko zemljo pepel, ki ga je zgodovinski veter že davno odpihal. Zgodovina bo priznala domobranstvu vsiljeni boj kot UPRAVIČEN, sredince in oprežne pa prav tako obsodila kor KPS in KPJ. - op. prireditelja).

KRUTA BILANCA

Pisatelj ponazoruje l. 1941 z naslednjimi mislimi:

"Kar je sledilo, je znano. Jugoslavija je propadla. Nemčija in Italija sta si razdelili Slovenijo, majhen del so zasedli Madžari. Izseljavanje, jetnišnice, pregajanja in mučenja. KP je organizirala koalicijo s krščanskimi socialisti, liberalnimi Sokoli in levičarskimi častniki. Vsi so kmalu postali člani KP. Za časa revolucije si je podredila vse in prevzela oblast. Meščanske stranke so propadle, njihovi voditelji pa so se odločili za preživetje z bojem proti komunizmu, narod sam pa je organiziral komunistom sovražno vojsko. Začel se je boj, državljanska vojna.

Bilanca te žaloigre je bila kruta. VSAKI dvajseti Slovenec je zgubil življenje. Padlo je 36 pisateljev, na domobranski strani mlad krščanski pesnik, ki je zgorel v plamenih in spesnil zadnje slovo: "V ognju groze plapolam..."

Pisatelji so pred usodnim in boječim dejstvom. Eni sedijo v vladnih naslonjajih ali v stranki, drugim v razrednem okolju Alfa, Beta-Gama, tretji so mrtvi, četrti so se umaknili v evropske in ameriške prestolnice in v buenosaireska predmestja...

Kruta žaloigra, ki se je odigrala v nepoznani deželi v Srednji Evropi med Dunajem in Trstom, je iskala, tako zatrjujejo zmagovalci, rešitev in identiteto malega naroda... Trenutno zgleda, da je vsilila dokončno rešitev tudi v literaturi s svojo pesimistično, skeptično in samovoljno naravo. Kaže, da je literatura postala pospeševatelj družbenega razvoja v uspešnem in proletarskem elanu, polnim človeškega in zgodovinskega optimizma.

Literatura ne predvideva končnih rešitev. To, kar se zahteva od nje ni v njeni naravi, še manj v srednjeevropski naravi. Mnogi ne ustvarjajo, mislijo le posamezniki. Literatura čuti, ustvarja, čep-rav trči na kufarske črte nasilstva. Literatura, ki se bavi s človeškim dvomom, bo deležna slabega mnenja, prav tako izobraženci. Mora se biti za veljavo svobodnega izražanja!

Pri nas vemo, kako se je Stalin izrazil E. Kardelju: "Poznam izobražence majhnih narodov, so podobni naši grusinsčini..."

D. Jančar nadaljuje:

"Kar se je po vojni dogajalo, je tudi znano. Pisatelji v jetnišnicah ali brez zaposlitve. Prepovedi knjižnih izdaj, uničena časni-karska in revijska uredništva, ki niso ugajala Partiji".

Resno je naslednje pisateljevo mnenje:

Ko berem J. Rotha, se spominjam starega ljubljanskega župana Ivana Hribarja. V začetku tega stoletja je ustvaril moderno Ljubljano. Trudil se za slovensko samostojnost, celo se zavzemal za ločitev. V istem času je Avstrijo gradil in rušil. (Za časa Aleksandrove diktature je do kralja zahteval več svobode, pa ga je ta vrgl iz pisarne in brnil s škornjem. To mi

je pripovedoval R. Žitnik - op. prireditelja). Dvajset let pozneje je spoznal, da sveta, v katerem je živel, nikoli več ne bo. Skočil je v Ljubljano in zapustil samo verze romantičnega pisatelja: "Moja strašna noč črne zemlje krič kot pod svetlim soncem sužnji dnovi..."

Kakor nisem v Ameriki srečal človeka, ki bi mi ne pripovedoval o ropanju in nasilju v vojni v svojem krogu, tako vem, da v današnji Sloveniji ni nikogar, ki ne bi trpel zaradi samoumorov med sorodniki, prijatelji ali tovariši. Slovenci smo imeli po l. 1893 med avstrijskimi deželami najmanj samoumorov. Tako je bilo tudi v času med dvema vojnoma, po vojni pa je število samoumorov doseglo višek.

Slovenija slovi danes za Madžarsko kot druga srednjeevropska dežela z največ samoumori. Strahota je dosegla Slovence v vseh socialnih in izobraženih krogih, posebno v vrstah mladih, talentiranih izobražencev. Tako je končal nečak avtorja knjige "Samoumori in Slovenci", prav tako sin znanega slovenskega literarnega zgodovinarja, moj prijatelj, eden najboljših, ki so se sprehajali po ljubljanskih ulicah..."

D. Jančar nadaljuje: "Angleži so leta 1945 izročili po jaltskih sklepih iz Avstrije nad 11 tisoč domobrancev... Imenovali so se domobranci, kakor pravi ime samo... Domobranci so se smatrali za nacionaliste, nasprotnike komunizma. Angleži so jim zagotavljali, da jih bodo poslali v Italijo. Na slovenski meji pa so začutili, kaj jih čaka... Partizani so sprejeli angleške transporte. So pričeli redkih preživelih in ti pripovedujejo o strašnem stanju v zaprtih živinskih vagonih. Nihče, skoro nihče ni mislil na beg in domobranci so sprejeli z neko samomorilno vdanostjo neizogibno usodo... To, kar se je med revolucijo dogajalo, pomeni za zgodovino slovensko raztelesenje."

(D. Jančar govori o samomorilni vdanosti. Ali more navesti le primer samoumora med tisoči živinsko trpinčenih? Priče govore, kako junaško so prenašali žalitve in mučenja v Celju, Št. Vidu, Škofji Loki, Kočevju, Teharjih, itd. Izdajo so pretrpeli vse bolj junaško kot sedanji samomorilci, ki se poslužujejo tega zaradi razočaranja nad komunisti. Niso verjeli, da jih bo nova oblast prepustila rdeči sodrgi v klanje, kakor to tako značilno opisuje v umetniški drami

"Gabriel in Mihael", dramaturg Jože Snoj...Slovenski domobranci so umirali kot junaki in s klici kot njihov poveljnik general Leon Rupnik, ki je vpričo zločincev, ko so ga ustrelili v Gramozni jami, zaklical: "Živela svobodna Slovenija".

V začetku tega stoletja ni bilo nič manj Slovencev kot Norvežanov, Dancev, Slovakov, itd. Pod močjo raznarodovanja se je zmanjšalo število slovenskih manjšin v Italiji in Avstriji... Kundera je pribil: "Srednjeevropski narodi niso nikakršni osvojevalci, ne moreš pa jih ločiti od evropske zgodovine... So njene žrtve.

ALI MOREMO...

D. Jančar: "V šoli so nas učili: Otroci, lahko zavremo kolo zgodovine? Enoglasno smo odgovorili, da ne moremo. Potem smo nestrpnost čakali drugo vprašanje. Ali moremo kolo časa obračati nazaj? Ne. Potem je bil z nami zadovoljen. Mene je vendar motilo. Če se kolo časa vrtil samo naprej, po-

tem moramo po enkratnem vrtenju znova doseči isto točko. Včasih smo rekli: historia repetitur... In če se kolo vrtil nazaj, se more zgoditi isto..."

Pisateljeva optika kaže, da so ljudje, ki so vedno in znova pripravljani ponavljati razdore in človeške zablode. Tako zgleda, da se kolo časa vrtil v vodoravni legi kot v otroškem vrtljaku. Kako naj se tako miselnostjo ustvarja identita srednjeevropskega naroda?

O SPRAVI

Danes se v Sloveniji in tudi v zdomstvu mnogo govori in piše o spravi. Gre za to, da se krvave rane bratomorstva v revoluciji zacelijo... Znova so pisatelji in literatura, ki obravnavajo ta ozdravljenja... Sodimo, da se prizadevajo zavreti kolo časa... Bojim se, da je moj učitelj imel prav... Leta 1813 je po bitki pri Leipzigu bilo še mogoče napisati na skupni spomenik: Prijatelji in sovražniki, združeni v smrti. Pisatelj pravi, da je to danes v Evropi že nemogoče. Ločitvena meja ne teče samo med narodi, marveč preko narodov. Kolo časa se vrtil. Pisatelji, ki so bili nekoč glasniki integralnih vrednot, so danes pospeševalji vračanja. V času, ko se kolo zgodovine še ni zavrtelo in je Von Trotta ploskal koračnici Radeckija, so pisatelji vedeli, da so bili sokrivi. Razbijali so Avstrijo in zato padli za teden dni v jetnišnico. Danes razumem njih kritiko... in tudi kazen...

Literatura zares ni nikakršen pospeševatelj optimizma. Ima prav malo opravka z zobom zgodovine. Nasprotno: vsa literatura od Kafke naprej je pesimistična... Je ogledalo optimizma, ki se je v tem stoletju razblinilo. Pri tem ne mislijo na literaturo, ki je opisovala harmonično življenje sv. Alojzija, še manj na literaturo o krampih in lopatah preteklega delovnega načrta. Mislim na srednjeevropskega človeka, ki pričakuje iz vseh koncev samo dobro... Najprej v narodnih državah namesto v diktaturi, ki povzroča socialne boje. Svoboda in delo osvobajata človeka. In končno popolna enakost, ki jamči popolno svobodo. O tej svobodi so nam govorili. Mislim na literaturo, ki govori o zgodovinskem paradoksu, o identiteti Srednje Evrope in človeka, ki se zoperstavlja nevarnemu obstanku..."

SVOBODA NI DELJIVA

K pisateljevi rapzravi naslednje: Vse jasnejše utemeljuje slovensko politično problematiko predsednik SNO g. Rudolf Smersu. Na vprašanje, kako naj pomagamo domovini, svetuje vsem, da seznamimo slovenski narod s slovenskim političnim programom in z akcijami za uresničenje tega programa. Da Slovenci zahtevamo zase politično, gospodarsko in kulturno svobodo. Poleg svobodne in samostojne države zahtevamo tudi Združeno Slovenijo. Ni dovolj samo spoštovanje slovenske kulture, mi zahtevamo demokratsko svobodo v svoji državi.

Kakor pozdravljamo dobronamerno pisanje slovenskih kulturnikov, obiske v domovini itd. opozarjamo zdomce na čuječnost, da bi v napačnem pojmovanju o spravi ne nasedali. "Poštimovalci" naj si končno vzamejo k srcu besede Franceta Jeze v Zborniku Alternativa (1978), ko je ta somišljenik OF napisal: "Pojav vaških straž in slovenskih domobrancev ni bila nikoli bela garda iz ruske revolucije, ampak samo obupen in zgolj

nasilen poskus obrambe proti komunizmu, totalitarizmu, ki pa ni pomenil, da hočejo ti fašizem ali verjamejo v zmago nacionalsocializma. Jeza pribija, da je le tako razložiti krvava dejstva kot spontan izraz samoobrambe proti samovolji propalih komunističnih komisarjev, ki so morili in plenili po Sloveniji. Vodstvo OF ni bilo sposobno obvladati poveljnikov-morilcev, zato je soodgovorno za vse zločine v letih 1941 do 1945,

zlasti pa za pokol, ki se je končal v vojni. Za nas je pomemben pluralizem nemogoč do tedaj, ko se bo sta KP in OF odpovedala diktaturi. Danes že ni dovolj samo svobodna beseda izražanja, danes je čas, da Partija prizna demokratski voljni proporc in se odpove oblasti s svojo rdečo OF. Slovenski narod zahteva popolno svobodo. Ta pa ni deljiva.

Priredil Pristavski

SKUPNI KULTURNI PROSTOR: V mednarodni komisiji 13. kongresa ZKJ, 1986, je Peter Dodik, delegat ZK BiH odklonil podporo SFRJ slovenskim manjšinam. To bi bilo v nasprotju z načelom SFRJ, da se ne meša v notranje zadeve drugih držav. Iz tega stališča tudi odklanja tezo skupnega kulturnega prostora, na katerem žive Slovenci. V svojih argumentih je Dodik odklonil vsa podjetja, ki jih Slovenija financira na Koroškem in Primorskem, kjer živi naša narodna manjšina. Ohranjanje identitete slovenske manjšine mora biti stvar predvsem manjšine same, ne pa zadeva in skrb SFRJ.

K gornjemu še dodajamo izjavo M: Bulatoviča, srbskega pisatelja, ki naj bi postal predsednik vseh pisateljev SFRJ. 24. junija 1986 je v Kopru Bulatovič blagrovil Slovence, ki imajo možnost oblikovati enotni kulturni prostor, ker žive med civiliziranimi sosedi. Italjani, po Bulatoviču, so čudovita nacija, in celo italijanski fašisti so nekaj povsem drugega kot fašisti drugih dežel. Pred kratkim je tudi v okviru kongresa KPJ padel predlog črnogorskega delegata naj se uvede za vso SFRJ samo en uradni jezik in sicer srbsko-hrvaški, ki naj bi se od sedaj najprej imenoval jugoslovanski jezik.

Na vse gornje predloge in misljenja je potrebno gledati tudi s pozitivne strani. Čim več takih predlogov, tem preje bo takega bratstva in jedinstva konec.

EKONOMSKE NOVICE IZ SRS: Franc Gubenšek se v pismu uredniku Dela 12. julija letos pritožuje, da je Ljubljanska banka znižala obrestne mero na 56% na

leto. Kakšen smisel, se sprašuje pisec, ima varčevati, ako je inflacija precej nad 100%.

Slovenski eksport, ki je kazal lepe absolutne in relativne številke je krepko popustil. Razlog je v novem deviznem zakonu, ki vse devize, ustvarjene z eksportom, koncentrija v centrali. Avion Ljubljana Beograd je vsak dan poln slovenskih gospodarstvenikov, ki hodijo moledovat za devize. Eksport plačljiv v dinarjih je povsem nezanimiv!

V Delu od 12. julija je članek "Z zakonom nad tiste, ki so preveč delili". Gre za povišanje osebnih dohodkov letos pomladi. Samoupravljavci so si dali tekem 6 mesecev 7 plač. Produkcija pa seveda ni narasla za toliko, zato sedaj škandal. Pri tem velja si zapomniti, da so plače v Sloveniji komaj za 2 do tridnevne plače v zapadni in srednji Evropi izven območja SFRJ, kjer naj bi po besedah nekaterih vladal najboljši družbeni sistem!

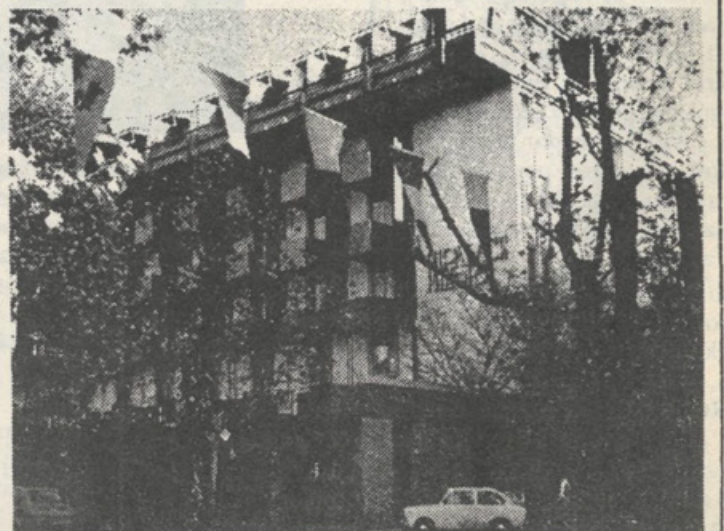
Približno pred letom dni smo v mesečniku "Matajur" brali kako se je tam župnik razpisal in modroval, da je nek duhovnik iz severne ameriške celine brez njegovega predhodnega dovoljenja blagoslovil gotove objete v njegovi fari. Izgleda da je župnik imel prav, in da smo malo "zagrešili", ker o tem sporu nismo hoteli poročati. Pa to samo mimogrede. (Urednik)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom - so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimpriljetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

Romanje v Midland

Kar veliko slovenskih romarjev se nas je zbralo v nedeljo 14. septembra. Lepo nas je bilo videti zbrane okoli Križa, spomenika slovenskim žrtvam komunistične revolucije. Zbrano smo sledili spominski proslavi, na kateri smo se letos izrečno spomnili tudi očeta slovenskega domobranstva, pokojnega generala Leona Rupnika, ki so ga komunisti v začetku septembra, pred štiri-desetimi leti ustrelili v Ljubljani. S polaganjem venca in prižiganjem sveče smo se v duhu spomnili vseh osamljenih in množičnih grobov slovenskih žrtev.

Govor, v katerem nam je g. Otmar Mauser prepričevalno podal vso slovensko tragedijo pa prinašamo bralcem Slovenske Države v celoti.

Dragi slovenski romarji in prijatelji!

Že dolgo vrsto let se zbiramo tu na tem svetem kraju kanadskih mučencev kot romarji, zadnjih enajst let pa ob tem križu, ki smo ga postavili v časten in trajen spomin vsem onim našim bratom in sestram, ki so v času tuje okupacije in stalinistične revolucije na Slovenskem mučeniško umrli.

Pokojni škof dr. Gregorij Rožman je v svojem pastirskem pismu l. 1943 zapisal:

»Palme mučeništva so zrasle tudi na naših tleh; naša domača zemlja je orošena z mučeniško krvjo naših bratov in sestra, ki ste jih poznali, z njimi delali, z njimi v cerkev hodili, z njimi živeli. Morali do dati življenje, ker so odklanjali, česar po vesti in svojem prepričanju niso mogli in niso smeli storiti. Zvesti in stanovitni so bili v veri, zato so morali pasti. Ni prav nobenega dvoma, da smo v teh prvih mučeniških dobili vzvišene in prekrasne zglede mučeništva.«

Resnično je Bog izbral med našim narodom številne kandidate za venec mučeništva, da so s krvjo izpričali svojo vero in bili za zvestobo Bogu pripravljene tudi umreti. Izbral jih je iz vseh slojev in poklicev; iz mest in vasi, med kmeti in delavci, med duhovniki in bogoslovci, med študenti, intelektualci in učenjaki. Izbral jih je kot seme, da bi iz njihove mučeniške krvi zrasla prerojena in še močnejša vera slovenskega človeka, globlja predanost resnici in pravici, večja dovzetnost za dobroto in usmiljenje, in da bi v pravi luči spoznali naloge, ki jih kot posamezniki in kot narod moramo izpolnjevati.

Številni zgledi teh, ki jih je Bog med našim narodom izbral za mučeništvo, so nam danes kot baklje, ki nam svetijo v temó današnjega časa in nam razsvetljujejo pot, po kateri moramo hoditi. Nobena kaplja mučeniško prelite krvi se ne sme izgubiti ali biti pozabljena. Biti nam mora kot gorilno olje za večni plamen, ki naj v nas gori, da bomo vse tisto, za kar so bili oni pripravljene umreti, obvarovali in ohranili za bodoče rodove. Tistim, ki so jih mučili in usmrčevali, pa ta kri sedaj leži na glavi kot žerjavica in jih dan za dnem, noč za nočjo, leto za letom žge v dno duše kot ogenj pekla, kateremu so se predali v svojem brezboštvo.

Ko sem pripravljal ta kratek nagovor, so mi prišli pred oči vsi tisti trpini, ki so s trdno vero v vstajenje šli v svojo smrt. Spomnil sem se pisatelja Narteja Velikonje, pohablje-

nega moža in očeta dvanajstih otrok, ki so ga komunisti obsodili na smrt zgolj zaradi njegovega pisanja proti komunizmu. Predno so ga usmrtili je še zaklical: »Živel Kristus Kralj!«

Spomnil sem se mladega kmečkoga fanta Lojzeta Grozdeta, vernega in aktivnega člana Marijine kongregacije, ki je kot študent iz Ljubljane šel v rojstno vas na počitnice in so ga tam partizani prijeli in hudo mučili, ker ni hotel zatajiti svoje vere. Iztaknili so mu oči, polomili obe roki in nogi, izruvali jezik in ga še drugače mučili. Takega so pozneje vaščani izkopali za krščanski pogreb.

Spomnil sem se mučeništva hinjskega kaplana Henrika Novaka, ki so ga partizani grozno mučili in umorili 13. junija 1942. leta. Golega so ga pretepali in nagnali, da je moral stati na razbeljeni železni plošči, dokler se mu meso na podplatih ni popolnoma speklo. S tesarsko sekuro so mu potem v zapestju odsekali obe roki in v gležnjih obe nogi ter ga še drugače mučili po vsem telesu, dokler ni izdihnil. Z njim je takrat slične ali pa še hujše smrti umrla učiteljica Darinka Čebulj in nekdanji orožnik Ivan Žvan.

Spomnil sem se tistih trpinov, ki so na Rabu, v Gonarsu, Mauthausnu, Dachauu in drugih koncentracijskih taboriščih od lakote, bolezni in bede dočakali svoj konec.

Na um so mi prišli številni priporniki, ki so v komunističnih ječah fizično in duhovno trpeli zaradi krutosti novih oblastnikov in tam umrli od vsega hudega. Teh se redkokdaj spomnimo, pa so prav tako trpeli in mnogi od njih tudi mučeniško umrli.

Spomnil sem se tistih tisočev slovenskih vojščakov, ki so jih Angleži predali v smrt in o katerih usodi je nedavno Nikolaj Tolstoj pisal v svoji knjigi The Minister and the Massacres.

Koliko trpljenja, koliko groze, koliko krvi — mučeniške krvi — se je zahtevalo v Rogu, v Teharjih, po ječah in koncentracijskih taboriščih. Za naš mali narod je bila to najtežja in najhujša preizkušnja. Ko človek o tem razmišlja, ne more doumeti, da je človek sposoben sočloveku prizadeti toliko gorja, storiti mu toliko krivic, povzročiti toliko bede in preliti toliko nedolžne krvi. Samo resnično satansko sovraštvo je kaj takega zmožno.

Koliko molitev in zadnjih vzdihljajev se je dvigalo v nebo k Bogu in Mariji ob tem masovnem mučeniškem umir-

Nadaljevanje na str. 6

NOVA DOLOČILA MINIMALNIH PLAČ V ONTARIO

Naslednja splošna določila minimalnih plač (izvzeti so pospravljalci poljskih in vrtnih pridelkov) bodo stopili v veljavo s prvim tednom v oktobru 1986:

SPLOŠNA NAVODILA

splošna urna plača	\$ 4.35
zaposlenci v prodaji in serviranju alkoholnih pijač	\$ 3.85
dijaki pod 18 letom	\$ 3.50
vajenci	\$ 4.25
delavci na gradbenih in podobnih delih	\$ 4.35
ambulančni zaposlenci	\$ 4.35
lovski vodiči: poldnevni	\$ 21.75
celodnevni	\$ 43.50
služkinje na uro	\$ 4.35
na dan	\$ 35.00
na teden	\$191.00
na mesec	\$823.00

Maksimalni stanovanjski in prehrabni dodatki

Stanovanje zasebno-tedensko	\$ 20.00
nezasebno-tedensko	\$ 10.00
Hrana - enkratna	\$ 1.70
tedenska	\$ 35.00
Stanovanje in hrana (tedensko)	\$ 55.00
z zasebno sobo	\$ 45.00
s ne-privatno sobo	\$ 45.00

Prijave za ta posebna plačilna določila za gradbene delavce (vključno čuvaje) in ambulančne uslužbenca bodo prenehale s 1. oktobrom 1986 in v bodoče bodo spadale pod splošno določbo minimalnih plač.

Nova minimalna določila poljskih in sorodnih delavcev bodo stopila v veljavo 1. januarja 1987.

POLJSKI IN VRTNI DELAVCI

Odrasli (na uro)	\$ 4.35
dijaki pod 18. letom (na uro)	\$ 3.50
Maksimalni stanovanjski in prehrabni dodatki	
Stanovanje zasebno-tedensko	\$ 20.00
nezasebno-tedensko	\$ 10.00
Hrana - enkratna	\$ 1.70
tedenska	\$ 35.00
Stanovanje in hrana (tedensko)	\$ 55.00
z zasebno sobo	\$ 45.00
s ne-privatno sobo	\$ 45.00
Čiščenje (tedensko)	\$ 63.00
s postrežbo	\$ 47.00
prez postrežbo	\$ 47.00

Dodatna pojasnila lahko dobite na Employment Standards Branch, Ontario Ministry of Labor.

Za telefonsko številko in vam uslužni urad pogledajte v telefonski imenik (blue pages of Government of Ontario).

Ministry of Labour

 Ontario

Minister, William Wrye

Premier, David Peterson

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

**POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE
FINANČNE USTANOVE!**

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto	Tel.: 531-8475
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek	10 a.m. — 8 p.m.
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.
na 739 Brown's Line, Toronto	Tel.: 255-1742
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek	1 p.m. — 8 p.m.
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.
v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem	Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.	

Romanje...

Nadaljevanje s str. 5

ranju. Koliko predanosti v božjo voljo je bilo pri tej krvavi daritvi našega naroda. Vse to ni moglo biti prezrto od pravičnega Očeta v nebesih. Saj je Njegov božji Sin moral na križu umreti mučeniške smrti, da smo po Njegovi krvi očiščeni in kot On, po smrti omogočeni vstati v novo življenje. Mučeniška smrt naših bratov in sestra pa nam zagotavlja vstajenje našega naroda v popolnejše in pravičnejše življenje na tem svetu, prepojeno in prekvašeno z božjo ljubeznijo in s krvjo naših mučencev.

Vse to, dragi moji, je oporoka generacije, ki je v usodnih dneh naše narodne zgodovine med vojno in revolucijo odločno odklonila brezboštvo temnih sil, ostala pa zvesta Bogu in Njegovi materi Mariji ter 1200-letni krščanski kulturi našega naroda.

Kako globoko so bili ti naši mučenci prežeti s tem duhom, je lepo vidno iz besed šentjernejskega kaplana Vinkota Kastelica, ki so ga komunisti umorili 1. julija 1942. Nekaj tednov pred svojo smrtjo je v dnevnik takole zapisal: »Dobro se zavedam, da se 'vse očiščuje po krvi', kakor pravi nekje sv. Pavel. Grehov je dosti; zato je jasno, da mora teči kri. Čigava? Navadno nedolžnih, ker je zadoščevanje takih več vredno in njihova daritev Bogu bolj prijetna. Kakor mi je vse to jasno, srce razumeti ne more in nikakor se ne morem sprijazniti z mislijo, da bodo tile moji, ki jih tako dobro poznam, ki sem jih z vso spoštljivostjo vzljubil, trpeli po nedolžnem. V resnici se mi hudo smilijo. Silno rad bi jim pomagal, še rajši bi jih rešil,

čeprav za ceno mojega življenja. — Rad bi dal svoje mlado življenje v spravo, da bi tako olajšal in skrajšal trpljenje drugih, tako nedolžnih, kakor tudi krivcev. Nedolžnih, ker niso krivi, krivcev pa zato, da bi se spreobrnili, da bi jih — kot Savle — Bog pahnil s konja, ne v njihovo in drugih pogubljenje, ampak v božansko ponižanje; da bi preganjalci božji postali čistilci. Vse to sem pripravljen radovoljno sprejeti, da bi tudi sam dobil popolnost.«

S takim duhom prežeti so naši bratje in sestre mučeniško umirali. Upravičeno je škof Rožman zapisal, da so na naših tleh zrasle palme mučeništva. Močna in trdna vera v vstajenje in poveličanje je bila tem našim mučencem zadnja tolažba na poti v smrt.

Ko se bomo danes ustavljali ob postajah križevega pota, se poleg Kristusovega trpljenja spominimo tudi trpljenja naših bratov in sestra in njihove Kalvarije, pri maši pa molimo prošnjo, ki jo je pokojni škof Rožman vsak dan molil: »Razsvetli, Gospod, zaslepljene, da se obrnejo in spreobrnejo. Privedi jih, Gospod, nazaj k resnici in v božje kraljestvo.«

Tako nam iz masovnih grobov govorijo naši mučenci. Našo hvaležnost jim bomo izkazali s tem, da okrepimo našo vero z njihovim duhom in duhom mučencev-misijonarjev, ki so tu v tej okolici širili Kristusov evangelij in za to darovali svoja življenja v božjo čast in za rast Njegovega kraljestva na zemlji.

V tem duhu opravimo naše letošnje romanje. Našim nepozabnim bratom in sestram pa naj sveti večna luč v božji slavi!

Slovensko smučišče »Old Smokey«

Smučišče »Old Smokey« zadnja leta ni obratovalo. Ontarijska vlada je namreč hotela razlastiti del smučišča za gradnjo odtočnega sistema, ki bi v glavnem služil prodanim parcelam na sosednjem zemljišču. Zvedeli smo, da bo ta razlastitev obsegala le ravni, nerabljeni del smučišča ob glavni cesti. V zamenjavo bo Old Smokey verjetno dobil dovoljenje od provincialne vlade za razvitje in prodajo za več kot 20 parcel. S tem bi smučišče dobilo možnost, da se razvije v slovensko zimsko letovišče.

Interesantje za nakup in razvitja tega zemljišča naj stopijo v stik s podpisanim. Ker želimo, da bi to smučišče ostalo v slovenskih rokah, so pogoji za nakup zelo ugodni.

Tone Seljak, 88 Summerhill Ave., Toronto (1-614-923-1397)

SLOVENSKI NARODNI PRAZNIK 29. OKTOBER

Vse Slovence v Torontu in okolici vabimo na praznovanje slovenskega narodnega praznika, ki bo letos v nedeljo 9. novembra ob 4. uri popoldne v dvorani slovenske župnije Marije Pomagaj na Manning Ave.

Vabi

Slovensko-kanadski svet

Kava in pecivo

In memoriam

France Gorše

1897–1986

Naši razgledi, 29. avgusta 1986

Lado Smrekar

Slovenska zemlja je zaupala svojo poslednjo skrivnost kiparju in profesorju Francetu Goršetu. Zilil se je z njo v éno, saj so jo njegove umetniške roke vse življenje gnetle, ji bile srčno vdane in iz nje klicale zmeraj nove in nove podobe, ki so se potem dokončno izrazile v žgani glini, lesu, bronu, bakru in orešču.

Umril je človek, ki je nosil v sebi resnični dar ustvarjalca. Umril je mož z otroško dušo, mož, ki se je znal čuditi vsemu, kar je lepega, mož, ki je znal trpeti dostojanstveno in ki je izgoreval v pristni evangeljski ljubezni.

France Gorše si je naložil vseh štirinajst postaj križevnega pota; beseda je ustrezna tudi zato, ker je to zgodbo kot umetnik tako obilo upodabljal. Bil je tragična osebnost našega naroda in prav v tej bolečini je rasel in se razdajal, ne da bi mislil nase.

Njegovo življenjsko popotovanje predstavljajo trije krogi: globoka vera, umetnost in skrb za slovenstvo. Globoka vera mu je narekovala na stotine stvaritev, med njimi je po približni presoji vsaj dvajset križevnih potov, kjer se pojavlja zdaj kot Simon iz Cirene, zdaj kot padli Kristus pod križem, pri sleherni postaji pa je navzoč kot pesnik in mučenik.

Usoda ga je poklicala v življenje sredi slovenske krajine, ki jo njeni ljudje že od nekdaj oblikujejo v lesu in glini, podarila ga je slovenski umetnosti in tej je služil kot svečenik vse do poslednjega dne.

Svoj zadnji dom si je poiskal v Svečah, v deželi Miklove Zale, kot sveča pa je na Golniku v soboto, 2. avgusta dogorel. Pokopali smo ga z vsemi častmi, a brez besed slovesa iz matične domovine, če odštejemo škofovo homilijo, na pokopališču ob galeriji, ki jo je z vsem svojim imetjem vred podaril slovenskemu prosvetnemu društvu Kočna v Svečah.

K mrtvaškemu odru v svoji galeriji si je zaželel le skromen slovenski šopek nageljnov, rožmarina in rožmarina. Naj se vé, da je umrl kot Slovenec in s slovenskim šopkom odšel tudi na svojo poslednjo pot.

France Gorše (1897–1986) iz Zamosteca pri Sodražici, odličen Meštrovičev učenec in celo nagrajenec, je bil profesor v Trstu, svobodni umetnik v Gorici in v Ljubljani, kjer ga je nenehno priganjala njegova vzgojiteljska vnema in ga pripeljala do zelo solidne, zasebne kiparske šole, zatem spet profesor v Trstu in slednjič svobodni umetnik v Clevelandu in New Yorku, od koder se je 1972 prek Rima vrnil na Koroško. Vmes mu je zastal korak v Kostanjevici, kjer je z akademikom Francetom Steletom pripravljaj pregled svojega življenjskega dela in doživel še zadnji krog Dantejevega Pekla. Po tem se je za vselej umaknil na Koroško in je bil na večer življenja v Svečah videti preskrbljen in srečen.

V Kostanjevici na Krki je leta 1972, ob svoji 75-letnici, doživel veliko razočaranje s prepovedjo razstave, ki je sicer bila tri mesece postavljena v Lamutovem likovnem salonu, vendar si je javnost ni smela ogledati. To je bila seveda nepopisna škoda, saj so tedaj edinokrat bile zbrane njegove umetnine z vsega sveta, stvaritve, raztresene po vseh celinah, največ v Evropi in Ameriki.

Ko je v Kostanjevici gledal prihajajoče na razstavo (med prvimi je bil slikar Lojze Perko, za njim igralka Elvira Kraljeva, ki bi morala hkrati s Slovenskim oktetom nastopiti z izvedbo Vrzinega prekletstva iz Kreftovega »Tugomera«), je bil ves nemiren, zbezan, žalosten, tako da smo ga odpeljali drugam, med ljudi, ki so ga spoštovali.

Vmes je umrl patriarh slovenske umetnostne zgodovine France Stelè. Pred smrtjo je še pregledal krtačne odtise kataloga z razstave in z neprikritim veseljem dobil v roke tudi prvi izvod.

Tu ni mesto za tehtanje nerazumljivega dejanja v zvezi z Goršetovo razstavo, vendar lahko rečemo, da razen tedanjega predsednika SAZU Josipa Vidmarja in pokojnega Bena Zupančiča ni bilo skoraj nikogar, ki bi bil takrat voljan umetniku pomagati.

Tako si je Gorše zunaj matične domovine spletel novo gnezdo in se ves predal svojem ustvarjalnemu nemiru. »Sem v visokem duhovnem poletu, ... zdaj se šele začne moja pesem... Jaz moram šele zdaj začeti, ko živim na slovenski zemlji in v takih višinah, da je mogoče celo tih pogovor z Bogom.« Tako je pisal in tako je govoril tiste dni. In se ni motil. Svoj življenjski opus je povečal daleč nad tisoč enot, s svojim umetniškim izrazom pa se je vrnil k izvirov življenja in elementarnega človeškega občutja.

Doma, v Sloveniji, so mu priskrbeli pokojnino in socialno zavarovanje, slovenska zdravstvena služba pa mu je omogočila vrhunsko zdravstveno pomoč, ki jo je čedalje pogosteje potreboval in dobil v najvišji možni meri. Tudi tu moramo spoštovati resnico.

Prepoved Goršetove razstave v Kostanjevici je bila za umetnika nedvomno tragedija, vendar je treba hkrati povedati, da ga je kljub vsemu trdno priklenila na matično deželo in ga — morda je to sreča v nesreči — znova predstavila slovenski javnosti in v marsičem prispevala k popularnosti, ki jo s svojim velikim umetniškim delom vsekakor zasluži.

Izjemno nadarjeni ustvarjalec je imel tudi izjemno ugledne učitelje, med njimi, kot že omenjeno, Meštroviča, ki mu ni bil samo učitelj, marveč tudi vzornik. Njegov vpliv, kakor tudi vpliv Rodina, Bourdella ali Maillola, ga je spremljal vse življenje, vendar je bilo v Goršetu toliko samonikle in elementarne ustvarjalne moči, da so se ti vplivi kazali le kot daljni odmevi ali celo kot Goršetovo tekmovanje z njimi.

Druga svetovna vojna ga je zalotila na višku ustvarjalnih moči. Tudi njemu je zavrla stvaritve še večjih razsežnosti, za katere je bil sposoben in pripravljen.

France Gorše bo ostal nepogrešljiva umetniška osebnost v slovenski kulturi, njegova umetnostna zbirka na Koroškem je še kamen več v gosposvetnem spomeniku slovenstva.

France Gorše: Lastna podoba, 1971

Urednik S. D. na zadnjem obisku pri slovenskem umetniku v Kočni v Svečah.

Slovenski kompleks majhnosti

Čprav kompleks manjvrednosti in majhnosti postaja že drugotnega pomena pri razvoju slovenske narodne osebnosti, spričo nasilnega in načrtnega komunističnega proizvajanja enovite "ljudske množice" Jugoslovanov, mi je v veselje ponižnim ter "realističnim" Slovincem naštetim naslednje, zvečina v sodobnosti nastale suverene države. Večina bralcev bo njihovo ime čitalo bržkone prvokrat, vendar te države obstojajo, dočim Slovenije ni najti na nobenem političnem zemljevidu vse od Karantanije... O demografski značilnosti in strukturi teh suverenih držav v primerjavi s slovensko bi bilo zanimivo in tragično govoriti:

Antigua in Bermuda (441.5 km² in 77.000 prebivalcev); Bahamas (13.939 km² in 218.000 preb.); Belize (22.963 km² in 171.000 pr.); Costa Rica (51.100 km², 2.324.000); Dominica (751 km², 86.000); Granada (344 km², 113.000); Panama (77.082 km², 2.044.000); San Cristobal in Nevis (261.6 km² in 45.000); Santa Lucia (619 km², 112.000); San Vincent (389 km², 99.000); Trinidad in Tobago (5.128 km², 1.202); Bephuthaswana (40.330 km², 2.947.000); Cabo Verde (4.033 km², 335.000); Ciskei (8.500 km², 660.000); Džibuti (21.783 km², 332.000); Gambia (11.295 km², 635.000); Guinea Bissau (36.125 km², 594.000); Guinea Ec. (28.051 km², 381.000); Otoki Camoras (1.862 km², 380.000); Otoki Marshall (181.000 km², 171.000); Lesotho (30.355 km² in 1.409.000); Liberia (11.370 km², 2.113.000); Mauritius (2.045 km², 983.000); Sao Tome in Pao (964 km², 86.000); Seychelles (308 km², 64.000); Suazilandia (17.363 km², 585.000); Togo (56.000 km², 2.743.000); Transkei (41.002 km², 2.037.000); Venda (6.500 km², 513.000); Bahrein (598 km², 331.000); Bhutan (47.000 km², 1.355.000); Brunei (5.756 km², 200.000); Kiper (9.251 km², 645.000); Arabski Emirati (3.600 km², 790.000); Katar (10.360 km² in 258.000); Kuwait (7.818 km², 1562); Maledivas (298 km², 163.000); Andorra (464 km², 40.000); Gales (ZK, 20.763 km², 2.766.800); Severna Irska (14.120 km², 1.538.000); Islandia (102.999 km², 236.000); Lichtenstein (160 km², 26.000); Luksemburg (2586 km², 357.000); Malta (316 km², 360.000); Monako (1.89 km², 26.000); San Marino (61 km², 21.000); Vatikan (.44 km², 1000); Belau (493.8 km², 15.870); Fiji (18.736, 658.000); Otočje Salomon (29.785 km², 246.000); Kiribati (777 km², 60.000); Mikronezija (692 km², 73.755); Nauru (21.4 km², 8000); Zapadni Samoa (2842 km², 159.000); Tonga (699 km², 101.000); Tuvalu (26 km², 8000); Vanuatu (14.763 km², 126.000); Fr. Reunion (2510 km², 515.000); Fr. Wallis in Fortuna (274 km², 11.943); Gibraltar (V. Brit., 5.5 km² 30.522); Monserrat (VB, 102 km² 12.075); Pitkairn (VB, 4.5 km² in 54 prebivalcev!); Deviški Otoki (VB, 153 km² 12.000); Bermudas (VB, 53 km², 61.000); Ozemlje Indijskega Oceana (VB; 52 km² in nestalno prebivalstvo).

Navedeni podatki so iz letnega koledarja UNESCO za leto 1984.

Živijo Slovenci!

Branko Rebozov

O Kocbeku je bilo že ob njegovem pogrebu rečeno, in se še vedno sliši, da je bil vedno premočrten kristjan. In mlajša generacija v matični domovini vidi v njem nekaj zglede borca proti mračni sili in nasilju komunističnega režima, kar je z ozirom na tamkajšnje razmere razumljivo in verjetno dobrodošlo. A kljub vsemu to nima in ne more imeti trajne vrednosti: kajti taka sodba o Kocbeku ni samo netočna, ampak je zgodovinsko docela zgrešena. To nam zgovorno in prepričevalno dokaže Kocbek sam, ko govori o svojem delovanju za časa druge svetovne vojne.

Na strani 130 knjige »Edvard Kocbek«, pričevalec našega časa, Trst 1973 (uredila Boris Pahor in Alojz Rebula) se Kocbek pritožuje, da se je partija poslužila nasilja in dobesedno pravi: »V ozračju OF se je vrnilo nekaj tujega in nevarnega, začutili smo nadslovenske in naddemokratske namene. Partija je ukinila osvobodilno enakopravnost in si začela graditi izključno oblast. Začel je delovati tihi teror.«

Torej leta 1973, celih 34 let pozneje, Kocbek očita partiji nasilje in tihi teror, a ne pove in ne obžaluje, da ji tega ni očitil, četudi je partija to izvajala ves čas od ustanovitve OF leta 1941 in naprej, ko je bil Kocbek član vodstva OF. Kocbek ne pove, da ni protestiral proti sili in nasilju, ko bi bilo treba.

A ne samo, da tega ni storil: na žalost je zgodovinsko dejstvo, da je Kocbek takrat izrecno in silovito odobravalo silo in nasilje rekoč: »Nas more rešiti le marksizem s svojim revolucionarnim pojmovanjem sile in nasilja« (gl. stran 160 v knjigi: Edvard Kocbek, »Slovensko poslanstvo«, Dnevnik s poti v Jajce 1943).

Torej ne samo sila in nasilje, ampak sila in nasilje v smislu marksističnega revolucionarnega pojmovanja; a tihi teror je bistvena karakteristika marksizma, kot to poudarja Lenin, ko govori o »paralizujočem terorju« v skladu z revolucionarnim bojevanjem. Ta marksistični »credo« je v usodepolnem razdobju slovenskega naroda dobil v osebi Kocbeka jasnega in odločnega pričevalca. A sila in nasilje diametralno nasprotuje krščanstvu in kdor zagovarja silo in nasilje, ne more biti kristjan; kaj šele premočrten kristjan!

Kocbek — namišljeni Savonarola?

Na strani 122 v gori omenjeni knjigi »Slovensko poslanstvo« pravi Kocbek: »Moja kretnja in kretnja mojih prijateljev se hoče vrniti na pozicije kristjan, v pred Konstantinom Velikim. Krščanstvo hočemo osvoboditi vsega, kar je poslej napravilo iz njega tradicijo in vsoto organizacij, ideologijo in moralizem, interes in zunanjo moč. Verniku hočemo znova omogočiti notranje razmerje do Boga in dejavno ljubezen do bližnjaka. Samo resnica ne pomeni veliko, resnica mora biti aktualizirana v naših dejanjih. Če danes sode-

KOCBEK — PRIČEVALEC?

(Kat. glas, 4.9.86)

lujemo »kompromiti« v osvobodjevanju človeka, izpolnjujemo temeljne evangeljske zapovedi.«

Tako govori Kocbek! Po njem je vsa zgodovina krščanstva po Konstantinu Velikem zmotna. Kocbek ve več kot sv. Avguštin; Kocbek ve več kot Tomaž Akvinski; Kocbek ve več kot Frančišek Asiški. V svoji domišljiji in egocentrosti se Kocbek pojavi kot veliki reformator, ki v napuhu prekosi celo Savonarolo.

In ni čudno, da je ruski general, ko je slišal govoriti Kocbeka »o velikanskem pomenu človeškosti, ki družbi katoličane in komuniste« vprašal, ali je s Kocbekovim razumom vse v redu. Sodelovati s komunisti zato, da se izpolnjujejo temeljne evangeljske zapovedi, zdrav razum ne prenese, kajti ni večje kontradikcije kot je marksizem-leninizem in krščanstvo.

Kocbek odobrava umor Ehrlicha

Kar jaz osebno Kocbeku najbolj zamerim, je to, kar je napisal v zvezi z umorom prof. L. Ehrlicha. Kocbek pravi: »Zvedeli smo, da je Ljubljansko vodstvo obsodilo Ehrlicha na smrt.« Perfidno skuša pred slovensko javnostjo prikazati stvar kot da sta bila s Kidričem postavljena pred »fait accompli« (izvršeno dejstvo), torej da ni Kidrič osebno odgovoren za umor tega kristalno čistega, gorečega Slovenca, ki je njega (Kidriča) rešil iz dunajskega zapora in skoro gotovo s tem tudi njegovo življenje.

Samo mimogrede Kocbek omeni, da je Ehrlich obiskal Kidriča v zaporu v Avstriji, a ne pove, da Kidrič ne bi bil izpuščen iz zapora, če ga ne bi Ehrlich osebno rešil. Dejstvo je, da je Kidrič osebno odgovoren za smrt svojega rešitelja. In dejstvo je, da je Kocbek odobravalo umor Ehrlicha, kajti še na naslednji strani govori, da imajo revolucionarne oblasti pravico sumarno, brez procesa ubijati. In to naj bi bil premočrten kristjan?

Kocbek vedoma govori neresnico

Izgovarja se, da ni vedel za pokol domobrancev. A dejstvo je, da je bil v Ljubljani in

to prve dni junija 1945, torej v času, ko so na kamionih vozili fantje proti Kočevju. (»Pismo Kocbeku«, Jože Cukale SJ, gl. Katoliški glas 2.8.1984). Naravnost smešno trdi Kocbek, da je šele 1946 zvedel za ta strašni zločin. Še bolj smešno je, da so mu tovariši komunisti govorili in ga prepričevali, da so bili domobranci poslani v »prevzgjajališča«.

Dejstvo je, da je vsa Slovenija takoj junija meseca vedela, kaj se je zgodilo v Kočevskem Rogu in julija meseca so Slovenci v Beogradu javno govorili o tem. In dejstvo je, da je konec leta 1945, ni pretirano reči, že vsa Evropa in Amerika vedela za pokol domobrancev, le in edino Kocbek naj ne bi za to vedel.

Dejstvo je, da je vedel, a ničesar storil, kot je to v gori citiranem pismu zgovorno prikazano. Šele pozneje, ko je leta 1946 prišel za stalno v Ljubljano, je moral slišati in poslušati glasove žalujočih mater, očetov, bratov, sester in prijateljev ubitih nedolžnih žrtev in šele takrat se je zavedel grozote — sile in nasilja svojih marksističnih tovarišev.

Vsi smo krivi

In končno se Kocbek krije s plaščem skupnosti: »Vsi smo krivi.« Bolj iskreno obžalovanje in kesanje bi pokazal, če bi rekel: »Tudi jaz, Kocbek, ki sem v prvi vrsti kriv...« Kocbekovi takratni tovariši-komunisti nočejo in ne morejo priznati, da so krivi, kajti evangelij marksizma je sila in nasilje, ubijanje in požiganje. Zato Kocbek ni mogel reči: »Moji tedanji tovariši komunisti in jaz Kocbek...«

Kocbek je znan kot pesnik in pisatelj, ki se zelo pogosto poslužuje visoko letočih izrazov in predstav, nerazumljivih navadnemu zemljanu. A priznati se mora, da je bil v najkritičnejšem razdobju zelo jasan in odločen pričevalec marksizma, a ne pričevalec krščanstva. In tega dejstva ne more in ne bo mogel noben govor, nobena knjiga, nobeno naknadno pričevanje in tudi ne sedanje drugačno gledanje nanj izbrisati iz zgodovine največje tragedije slovenskega naroda.

DR. J. KOCE

Slovenija, moja dežela

V daljšem zapisu pod naslovom V labirintu vprašanj je znana esejistka Spomenka Hribar napisala v reviji 2000 (Ljubljana 86/štev. 31-32) med drugim te-le misli:

V 19. in 20. stoletju je v Evropi izginilo okrog 200 narodov, Slovenci pa smo obstali. Če ne že zaradi drugega, iz hvaležnosti, da to tako je, moramo gojiti svojo narodnost naprej. Postavljanje vprašanja naroda in negovanje narodne bitnosti pa ni nacionalizem, se pravi, ni vprašanje neke brezprizivne ideologije, ki da naj se z njim ukvarja in ga »rešuje«, tudi internacionalistične ideologije ne! Prav tako vprašanje naroda ni kakšno »privatno« vprašanje pripadnikov tega naroda.

Revolucionarnobojna logika ima (v Jugoslaviji) tudi danes »platno in škarje« in se do svojega naroda še vedno vede po načelu narod = partija, partija = narod. Zlita z oblastjo se vse bolj uveljavlja in čuti kot oblast in kot taka predstavlja svoje lastne (partijske) interese kot neposredne in edine narodne interese.

Vsak poskus kateregakoli naroda, da bi se sproščeneje razvijal in da bi intenzivno skrbel za svojo narodnostno bit, je oklican za nacionali-

zem. »Nacionalist« je vedno psovka, »internacionalist« nikoli. Položaj, v katerem smo kot narodi, je razviden iz skoraj paničnega strahu pred očitki nacionalizma. To gre tako daleč, da si skoraj ne upamo več govoriti: to je slovensko, srbsko, hrvaško, albansko vprašanje itd. Ali: to je slovenska zemlja. »Slovenija, moja dežela« — ta stavek je vzbudil kar nekakšno »nacionalistično« grozo, vsekakor večjo grozo, kakor pa jo vzbuja onesnaženost dežele. Izreči: »Slovenija, moja dežela«, je že kar greh — in vendar je Slovenija moja dežela.

Toda narodi, če jim vzameš pluralizem in če jim žagaš njihovo individualnost, so duhovni invalidi... Zato je temeljna potreba vseh narodov sprostitev njihove ustvarjalnosti. Za to gre, da bi pluralizem mnenj, različni projekti, tudi politični, imeli pravico in možnost manifestirati se javno. Samo tako se je mogoče v prihodnje izogniti totalitarizmu ene Resnice, ki se izraža v vladanju »za ljudstvo« in ne v vladanju »z legitimacijo izražene volje ljudstva in z ljudstvom« (Grafenauer).

10. 7. 1986 Ameriška Domovina,

MUZEJ LJUDSKE REVOLUCIJE za republiški srednjeročni plan (Teleks 17. 7. 86) se je potegovalo 26 negospodarskih projektov. Večina zaman, kot recimo, Splošna bolnica v Murski Soboti, Tehnična fakulteta v Mariboru itd. Med privilegiranimi se je znašel Muzej ljudske revolucije. Načrtujejo nič manj kot 10 tisoč kvadratnih metrov obširno stavbo. Potrošen bo ogromen kapital - in vzdrževanje bo stalo premoženje. Po imenu muzeja so malo bliže resnici, opustili so nezgodovinsko oznako NOB, bodočnost bo še odnesla oznako ljudska. Kako strašno nestvaren bo zgledeal ta muzej, se dokler bo pod kontrolo partije se vidi po koroških partizanih, ki jih zadnje čase silno povzdigujejo. Pokojni Valentin Polanšek je recimo napisal zgodovinski roman Sla po Svobodi, kjer opisuje partizane na Svinjski planini severno od Drave. Na tem glavno nemškem področju, obdelano po KPS povsem iz vidika povezave z avstrijskimi nemško govorečimi komunisti po nalogu kominterne je bilo malo partizanov in nobene vojaške akcije iz zavezniške perspektive. Število koroških partizanov na tem področju je bilo vsega skupaj dva partizana. To so njihovi partizanski viri! Iz te obrobne povsem komunistične akcije sedaj 40 let po koncu vojne nastaja obširna vojaška zgodovina in slovenski roman! Slovenska opozicija ima veliko nalogo za muzej revolucije pripraviti zgodovinski material. Vestnikovci v Clevelandu so ravno izdali kopije knjige V znamenju Osvobodilne fronte. Dokumentarna knjiga je tako nasičena z strašnimi grozodejstvi revolucije, da je mogoče brati samo po kako stran ali dve na dan. Grozno branje, strašni dokazi, toda brez njih bi bila zgodovina popačena.

IF YOU DRINK,
DON'T DRIVE.

SPOROČILO HRVATOM

Republika Hrvatska, glasilo hrvatske republikanske stranke (I.XXXVI, stev. 153) se širi na Hrvatskem v obliki letaka in vsebuje sestavek dr. Mateja Mestrovica, predsednika Izvršnega odbora HNV pod naslovom Izgledi hrvatske borbe. Iz njega navajamo glavno vsebino.

Uredništvo

Dr. Mestrovic riše trenutni politični in gospodarski položaj v Jugoslaviji:

1. Ekonomska in politična kriza v Jugoslaviji se nadaljuje.
2. Komunistična stranka skuša strniti svoje sile. Ena skupina zahteva zopetno centralizacijo stranke in države v smislu velikosrbske zamisli, vključno razdelitev Bosne in Hercegovine, katere večji del bi se s Crno goro pridružil Srbiji. Druga skupina, ki je se v večini, hoče nadaljevati Titovo tradicijo.
3. Nihče nima dovolj avtoritete niti v stranki niti v državi, da bi mogel konsolidirati okrog sebe stranko in državo.
4. V gospodarstvu se nadaljuje politika krpanja s pomočjo zapadnega kapitala.
5. V federaciji sta dve boleči točki: Slovenija in Kosovo. "V Sloveniji se opaža močan proces duhovnega, političnega in gospodarskega osvobajanja od jugoslovenstva in podloznitva Jugoslaviji pod vodstvom partije. Slovenija vodi vse bolj svojo ločeno politiko narodnih in republiških interesov. V gospodarstvu se Slovenija s svojim mnogo večjim razvojem ter učinkovitostjo proizvodnje vse bolj oddaljuje od ostalih republik Jugoslavije. Na dolgo gledano vodi tak razvoj nujno do državne osamosvojitve Slovenije in zahteve po ustavno priznani pravici do samoodločanja za odcepitev." Na Kosovem se veča albansko prebivalstvo.
6. Srbi ne morejo ustaviti afirmacije albanskega naroda. Stojijo pred dilemo ali vzpostaviti velesrbsko hegemonijo v Jugoslaviji

ali pa se osredotočiti na neodvisno srbsko državo in nehati sanjati o Veliki Srbiji pod krinko Jugoslavije.

7. Na Hrvatskem je katoliška Cerkev edina od države neodvisna organizacija, toda niti hrvatska hierarhija niti Vatikan ji ne želijo dati kakršna koli politične vloge. Ker ni niti v stranki niti izven nje hrvatskih narodnih sredin, je toliko važnejša vloga Hrvatov v zamejstvu.

8. V Bosni in Hercegovini se krepi muslimanska borbenost pod vplivom Irana. Možno je, da bo prislo do vidnega masovnega odporniškega gibanja v Bosni in Hercegovini prej kot na Hrvatskem.

9. ZDA so glavni mednarodni činitelj, ki vzdzuje obstoječi režim. Toda izkušnje Duvalierja in Marcosa nakazujejo, da so ZDA nezanesljive, kadar se zapletejo njihovi zaščitenci v korupcijo in nesposobnost. Washington bi zapustil tudi beograjski režim, če bi se razširili v Jugoslaviji obsejni nemiri.

Na jugoslovenske razmere vplivata tudi Bolgarija in Albanija. Bolgarija sicer nima nobenih teritorialnih zahtev do Jugoslavije, vztraja pa, da so Makedonci po zgodovini, jeziku, kulturi in etnično - Bolgari. Albanija podpira zahtevo Albancev po lastni republiki, toda na drugi strani se boji razpada Jugoslavije, ker bi moglo to prinesiti vpliv Sovjetije na njene meje.

Pod temi razmerami mora biti hrvatska politika:

Glavni zavezniki Hrvatov v Jugoslaviji so Albanci, Slovenci in Bolgari-Makedonci. Z njimi je treba razviti vsestransko in razclenjeno sodelovanje. Potrebno je iskati dialog tudi s Srbi, da se mirno rešijo narodnostni spori na naceru samoodločitve ter pravice vsakega naroda na državno samostojnost. Treba je ustvariti edinstveno fronto vseh onih narodov in političnih struj, ki sprejmejo kot minimalni skupni program:

1. rusenje obstoječe totalitarne in represivne oblasti;
2. rabo samoodločitve vsakega naroda kot mehanizem in sredstvo za rešitev narodnostnega vprašanja na področju današnje Jugoslavije.

25. letnica slovenske Pristave v Clevelandu v nedeljo 24. avgusta 1986

S sodelovanjem krajevnih slovenskih organizacij, v Clevelandu jeproslava, s častnim gostom, senatorjem Združenih ameriških

držav, g. Frankom I. Lauschetom - navdse lepo uspela. Slavnostni govornik je bil univerzitetni profesor dr. Ciril Žebot.

ČASTNI GOST

Za častnega gosta na Slovenskem dnevu je bil povabljen senator Združenih držav, guverner, župan in sodnik, velik Amerikanec in velik Slovenec, mož ljubezni in vere v ameriško in slovensko svo-

centracijskem taborišču Dachau.

Dr. Žebot je v domovini doživljal in v Ameriki pozornost spremljal in opazoval dobrih šestdeset let slovenske zgodovine, razvoja in preobratov. Pri mnogih važnih in usodepolnih dogajanjih je bil

PRAVA SLIKA PARTIZANSTVA Slovenska opozicija je od vsega začetka revolucije še v letu 1941 neizpodbitno dokazala, da je ta vojaška in policijska sila bila vodena in uporabljena po partiji povsem in samo za zmago družbene revolucije. Na tem dejstvu prav nič ne spremeni dejstvo, da so razen komunistov v partizanstvu vsi bili prisilni mobiliziranci, in vsi drugi, ki so se pridružili, nekateri maloštevilni celo iz idealizma želeli vsaj malo večji poudarek na akciji proti okupatorju iz pogleda prave pluralistične svobode. Vendar vse te po-božne želje, lahko rečemo celo večine partizanov, ne spremenjuje dejstva, da so oni bili poslušna vojaška roka revolucije in kot taka so-odgovorna za vse, kar so počeli, vključno za mučenje in likvidacijo opozicije po končani vojni. Dolgo iz tabora partizanov ni bilo reakcije na vsa odkritja grozot, ki so jih radi ali neradi morali izvrševati. Opaža se manj partizanskih proslav, in petja partizanskih pesmi. V črno je zadel eden najvidnejših partizanov, komunist in literat Dušan Prijevec Ahac. Vse je povedal (Joze Knez Nova R. 48/49/1986). "Z veliko bolečino, brez olepšavanja... vse slabo o njegovi partiji, o njegovih tovariših, predvsem pa o partizanstvu". Potem razočarani Knez ponavlja običajne floskule, da je s partizanstvom slovenski narod stopil v zgodovino, noben škandal tega ne more zabrisati.

Mi pa bi rekli z revolucijo, za katero so se morali točji partizani je Slovenski narod res zapisan v zgodovino, da je v času, ko je bila Slovenija razpeta med tri okupatorje izvedel revolucijo, ki je bila bolj kruta in krvava kot sovjetska leta 1918/21.

listov. Italjani so vse naslovnike odveli v Gonars. V emigraciji so anonimke izjema. Gre namreč zato, ako se v svobodnem svetu ne upamo povedati našega mnenja, potem je taka politična emigracija kaj malo vredna. V Clevelandu kroži anonimno pismo, ki se pritožuje nad clevelandsko univerzo ki se je povezala z ljubljansko. Pritožba je umestna. Gre za prestiž, ki ga ljubljanska univerza, ki jo vodi partija, ne zasluži. Gre tudi za izmenjavo dijakov in profesor-

sam navzoč in vpleten.

Dr. Žebot je bil mladinski zaupnik slovenskega narodnega voditelja dr. Antona Korošca, bil je učenec in sodelavec slovenskega vidca in mučenca, profesorja ljubljanske univerze dr. Lamberta Erlicha.

Tukaj v Ameriki pa sodeluje s senatorjem Frankom J. Lauschetom že dolga leta v slovensko korist in za slovensko dobro. Ameriška Domovina 16. IX. 1986

ANONIMKE: Tako imenujejo Sovjeti anonimna pisma. Francozi so med zadnjo vojno imeli rekord 3 milijonov anonimk, okupatorju so denuncirali rojake! Slovenska revolucija se je znanstveno posluževala anonimnih prijav. Najbolj znana je indirektna denunciacija, ko so 600 oficirjem in podoficirjem, ki se niso hoteli pridružiti poslala mobilizacijske pozive, javno po pošti. Rezultat je bil točno tak, kot so ga predvidevali njihovih VOSovski odbori specija-

Sen. Frank J. Lausche

Prof. dr. Ciril Žebot

bodo ter bodočnost, starosta ameriških Slovencev, član Slovenske pristave, g. Frank J. Lausche.

Prireditelji Slovenskega dneva srčno upajo, da bodo posli in zdravje dopustili, da se bo devetdesetletni senator Lausche udeležil Slovenskega dneva na Slovenski pristavi in ga s svojo udeležbo zelo počastil.

SLAVNOSTNI GOVORNIK

Slavnostni govor na Slovenskem dnevu bo imel univerzitetni profesor dr. Ciril Žebot iz Washingtona, D.C., kjer je na znani Georgetown univerzi poučeval vedomo o primerjalnem gospodarstvu.

Dr. Žebot je bil rojen v družini, ki je stala na straži za slovensko severno mejo. Njegov oče, ki je bil poslanec in podžupan mesta Maribora, je umrl v nacističnem kon-

Teleks 15. 8. 1986

IZJAVA DRUŠTVA SLOVENSkih PISATELJEV

Komisija za zaščito mišljenja in pisanja pri DSP izraža v zvezi s številnimi dogodki zadnjega časa, ki pomenijo napade na osnovne človečanske, pa tudi ustavne in zakonske pravice mnogih pisateljev, znanstvenikov in publicistov svoj protest zoper vse dejavnike, ki take posege povzročajo, izvršujejo oziroma ščuvajo nanje.

Pri tem se najprej pridružujemo vsem organizacijam, ki so doslej javno protestirale zoper kazenski postopek proti mag. Tomažu Mastnaku po členu 112 KZ SR Slovenije zaradi njegovega v predvolilnem postopku izraženega mnenja o takratnem kandidatu za predsednika Zveznega izvršnega sveta. Pri tem se sklicujemo na svojo iniciativo, sproženo že ob prvi nezakoniti, a še prikriti intervenciji v uredništvu Mladine, ko je moral biti umaknjen njegov, zdaj inkriminirani članek, vendar je zaradi pomanjkanja informacij takrat nismo mogli uresničiti.

Ta sodni pregon lahko deluje samo kot novo oživljanje političnih procesov in skupaj s pritiski na neodvisnost sodstva hkrati naraščanje splošne represije po vsej državi.

Zato omenjamo še nekaj primerov represije, ki ob vsem drugem rušijo tudi ugled naše države.

Tu je na prvem mestu kruto preganjanje zgodovinarja in predsednika Russelovega sodišča, akademika dr. Vladimira Dedijerja in njegove družine, ter celo njegovih znanstvenih sodelavcev in to predvsem v zvezi s četrtim zvezkom njegovih Novih prispevkov za biografijo J. B. Tita (zaradi najavljenih novih dejstev o dachauskih procesih), medtem ko prevod tretjega zvezka v Sloveniji ne more iziti. Zato se pridružujemo protestu, ki so ga že pred letom dni naslovili na Predsedstvo ZKS pokojni Lado Kozak, Bojan Štih, Rudi Rizman in druge osebnosti. Obenem odločno protestiramo proti naravnost grozljivemu ravnanju nekaterih organov za notranje zadeve z Dedijerjem in njegovo družino, o katerem nas obvešča tov. Dedijer.

Pri tem ne moremo mimo javnih izjav nekaterih najvišjih funkcionarjev za notranje zadeve - čemur se nismo mogli izogniti že ob lanskem govoru zveznega sekretarja za notranje zadeve Čulafića ob dnevu varnosti. Ob enaki priložnosti je letos nastopil tudi sekretar za notranje zadeve SR Slovenije Tomaž Ertl, ki prav tako v bistvu nastopa proti vsaki kritiki, ki je zanj »metoda neodgovornih politikantskih spekulacij« - posebej še, če leti na »ljudi, ki smo jim zaupali odgovorne funkcije«. Ni dvoma, da to leti predvsem na pišoče ljudi. Pri tem v govorih obeh ni niti besedice o nečloveškem ravnanju na primer nekaterih upravnikov jugoslovenskih zaporov, tamkajšnjih zdravnikov in drugih uslužbenecv, ki so jih že večkrat imenovali s polnimi imeni njihove žrtve (Sešelj, Šeks, Paraga in drugi), katerih bridka pričevanja vzbujajo grozo in kot taka padajo na vse nas. Taka stališča ljudi, ki so odgovorni za našo varnost in naše državljanske pravice, dajejo splošen ton in potuho takšnemu obnašanju.

Ne nazadnje se ne moremo izogniti nedavni nesprejemljivi izjavi predsednika RO ZZB Božidarja Gorjana o dogodkih na Rogu, ki se zdalec niso raziskani, ki pa že dolgo delujejo negativno in vznemirjajo udeležence NOB in vso našo javnost, ker jih nikakor ni mogoče »ne obžalovati«. Tako poudarjena izjava pomeni pritisk na raziskavo in oblikovanje javnega mnenja.

Ljubljana, 3. julija 1986

Predsednik Komisije za zaščito mišljenja in pisanja:
Veno Taufer

Predsednik Društva slovenskih pisateljev:
Tone Partljič

jev. Doma so izbrani sprejemljivo, ker se na ta način striktno v pogledu partije, torej ali prizadeti ne more braniti. Spomnimo se pokojnega pisatelja Mirka naloge partije. V pismu je tudi obtožen clevelandski Slovenec, aktiven v katoliških krogih pa tudi spremljevalec Vide Tomiščeve, ko je bila na obisku. To vsekakor sprejemljivo, ker se na ta način prizadeti ne more braniti. Spomnimo se pokojnega pisatelja Mirka Javornika. Po vsej USA je vodil delegacije SFRJ, po službeni dolžnosti! Kaj je stem na primer, če je prizadeti v istem opravičljivem položaju?

Čeprav niso bile slovenske zahteve ob koncu prve svetovne vojske izpolnjene, se vendar kljub temu vsako leto spominjamo tega slovenskega zgodovinskega dne.

Spominjamo se ga zaradi zapravljenosti slovenske zgodovinske priložnosti, naivnega gledanja takratnih slovenskih vodilnih politikov in usodnih posledic za slovenski narod, ki so posledično sledile.

Spominjamo se ga dalje iz vrojene slovenske narodne zavesti, prepričanja, dolžnosti, ki jih imamo kot hčere in sinovi do slovenskega naroda, katerega so slovenski komunisti s predhodno, po kominterni inscinerano krvavo komunistično revolucijo, ob koncu druge svetovne vojne pa z uzurpacijo oblasti, duhovno zasužnjili in s svojo, zdaj že nad štirideset let trajajočo, genocidno politiko gospodarsko razdejali in ga s tem spravili na rob propada.

Spomin na ta slovenski zgodovinski praznik nas neprestano opominja, da moramo biti vedno, zlasti pa ob važnih narodu redko omerjenih zgodovinskih prelomnicah, v bistvenih slovenskih narodnih vprašanjih medseboj edini, soglasni in da se je za slovenske narodne cilje treba skupno neprestano boriti tako v domačem kot v tujem svetu.

Ta dvojna naloga nalaga vsem Slovencem v domovini, zamejstvu in zdomstvu neodložljivo dolžnost, da sistematično preučujemo pereča slovenska vprašanja in jim v skladu z novimi svetovnimi političnimi premiki skušamo najti kar najbolj primerno rešitev; istočasno pa seznanjamo merodajne mednarodne politične forume o upravičenih slovenskih narodnih zahtevah: osebni in narodni svobodi, ozemeljski združitvi in slovenski državni neodvisnosti.

Zavedati se dalje moramo, da bo osebno in narodno svobodo, poleg drugih pogojev, ki so neobhodno potrebni pri vsestranski slovenski narodni rasti in razvoju na vseh področjih slovenskega narodnega življenja: verskem, gospodarsko-političnem, narodno-kulturnem, družbeno-idejnem, mogoče doseči le v svobodni, mednarodno priznani slovenski državi-Sloveniji.

S temi mislimi se udeležimo in skupno proslavimo v nedeljo 9. novembra ob štirih popoldne, v slovenski cerkveni dvorani Marije Pomagaj na Manning Ave., ta slovenski zgodovinski narodni praznik iz leta 1918., ki ga sedanji komunistični oblastniki sploh ne omenjajo in ga mlademu slovenskemu rodu v domovini načrtno zamolčujejo.

29. oktober 1918

SLOVENSKI NARODNI PRAZNIK

Proslava: v nedeljo 9. novembra, 1986

Slovenska Cerkevna dvorana- Marije Pomagaj
Manning Ave. Toronto - ob štirih popoldne

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

SLOVENSKO DRŽAVO LAHKO KUPITE

na naslovu lista "Slovenci" Če pišete ali kličete Peter Kasl, Panzergerg, 26/20, 1180 Wien, Austria.

Nadaljnje naslove bomo objavili naknadno.

LETNIK XXXVII - VOLUME XXXVII

NOVEMBER 1986

Štev.: 8

Enajsti Koroški večer v Torontu

V soboto dne 25. oktobra t. l. so Slovenci

v Torontu priredili svoj, sedaj že tradicionalni Koroški večer. Dasi je slučaj nanesel, da je isti večer imelo svoj letni banket društvo "Slovenski Dom" na Pape Ave., se je v cerkveni dvorani na Browns Line zbralo okoli 250 udeležencev. Celo prireditev je lepo vodila Miss Ljubljana, gdč. Klavdija Končan s pomočjo župana g. Frank Učarja (recitacija in pozdrav). Župnik pri Brezmadežni s čudodelno svetinjo č. g. J. Kopač, C. M. je pozdravil goste in prebral pozdravno pismo, ki ga je za to priložilo poslal ravnatelj Mohorjeve družbe v Celovcu č. g. dr. Hornboeck. V njem je vabil Slovence širom sveta naj ostanejo zvesti pri delu za nadvse važno poslanstvo, ki ga opravlja Mohorjeva Družba s svojimi dijaškimi domovi. Omenil je vpliv, ki ga je Družba imela v pretekli zgodovini za ohranitev slovenskega življa ina na vpliv, ki ga ima še danes med 8000 udi razkropljenimi po celem svetu. Vsi ti so deležni rednih molitev. S hvaležnostjo se je spomnil velikih Mohorjanov, kot so bili škof dr. Gregorij Rožman in profesor dr. Lampert Ehrlich.

Glavni nagovor je pa imel torontski nadškof dr. Alojzij Ambrožič, veliki ljubitelj in dobrotnik Mohorjeve družbe in Koroških Slovencev. Spontanimi besedami je opisal svoje mladostne izkušnje na Koroškem, ko je z jezuitskim patrom č. g. Jožetom Plevnikom vodil duhovne vaje v domu na Tinjah. Sočustvuje s težavami, ki jih imajo Slovenci na Koroškem radi nekaj razbrzdanih in netole-

Žrtvam v Kočevskem rogu za vse svennike 1986

Molitev ob telefonskem drogu številka 122

V senci stoletnih smrek, v dnu globokih kraških žrel: prav malo zemlje so nasuli na vrh.

Mlade smrečice rasejo tam, in praproti, visoke praproti in nepokošena trava.

Prav blizu tam je cesta; prašna in od nalivov zorana.

Med mladimi smrečicami pa - stezic! Vse je shojeno med travo, po praproti.

Nekdo mora tam večno hoditi! So to duše v jame zasutih? Koliko tisočev jih je zasutih? Premalo smrečic rase tam zgoraj! Za vsak tisoč pobitih eno drevesce! Tako, za na jaslice! Enainštirideset let so že preraščena globoka žrela!

Pri "telegrafštangi" številka 122, dve globoki žreli s čudno zrvnanim dnom. Tam blizu Trnovca, preraščene, pol stoletja zapuščene kočevarske vasi.

Dolga je bila pot sem; v Rog, v te brezkončne gozdove; v te globoke grobove!

Mogoče bi kdo v širnem svetu, kdo, ki ga slovensko srce še ni izdalo, čudno gledal:

Tu stojim, med smrekami: zgoraj, čez skale, v velikih skokih teče srna; morda je zaznala človeka - živega človeka nad grobovi mrličev.

Samo 41 let je od tistih junijskih noči, ko so tukaj umirali! Od svojih bratov postreljeni!

Veliko je cest v Rogu, in veliko je križišč: Baza 20; toliko kilometrov, Kočevje toliko, Novo mesto...

Tovornjak za tovornjakom! Vozili so in vozili! Jaz hodim peš! Po teh istih poteh, koder so na podu natlačeni ležali, v mrtvaški tovornjak naloženi, še živi vojaki domobranske vojske.

Zorana in razbrzdana je cesta 1986 leta! Kakšna šele je bila tedaj, 1945!

Na trdem podu so ležali in vsak sunek tovornjaka, vsako kotanjo na cesti so občutili: kot bi hodili pod križem na Golgotu...

Prav blizu Kočevja jih je čakala Golgota! Telefon, ki je danes napeljan iz Kočevja v partizansko Bazo 20, ima tu svojo "telegrafštango" številka 122; prav nad eno od dveh velikih jam.

In če se po cesti kdaj pripodi motor ali če dvigne avto oblak prahu, se čudna zelena tišina le za kratko zdrami. Potem zopet potone v topo zamaknjenost.

Tisto križišče v Rogu, ob dveh nenavadnih žrelih; je križišče treh makadamskih cest. Veliko je takih križišč po tistih

gozdovih! In le redke so jase vmes; toda le na tem križišču je telefonski drog 122.

Enainštiridesetkrat je ozelenal gozd od tedaj, praproti in smreke so zrastle na zemlji...

...to zemljo so pred 41 leti navozili partizanski tovornjaki. Da so zasuli sledi podivjane rdeče revolucije! Da so zasuli tisoče umorjenih!

Tja, ob tista žrela so jih pripeljali - zelo je moralo pokati tiste noči...

Še danes, sredi belega dne, ko stojim tu ob jamah slovenske podivjanosti, se zdi kot bi se ptiči polglasno oglašali; kot v svetišču: bojijo se glasnega petja!

Zde se mi, da tisto pokanje odmeva še danes, čeprav je mrličje prerasla prapot in čeprav sije sonce - kot bi še danes pokale pištole; tako se zdi, kot bi večno padali tisti tisoči pomorjenih - v jame.

Kočevski Rog, julija 1986! Sramota socialistične Slovenije! Sramota, ki še zdaj ni oprana!

Prišlec - sam sem bil! Tujec po državljanstvu, domačin po krvi!

Na nekaterih križiščih so table z napisi v mnogih jezikih: "Za tujce prepovedano!" Jaz pa sem tujec! Ne menim se za table. Jaz sem naš! Moji bratje ležijo pobiti v jamah Kočevskega Roga!

Slovenskih voditeljev pa ni sram voditi dežele s tako velikimi grobovi. Ni jih sram voditi dežele z grobovi brez spomenikov, brez svečk.

Grobovi tolikih objokovanih! "Pogrešanih!" Niso

pogrešani; tam v tistih žrelih ležijo! Se bo slovenska vest toliko zdramila, da bo nekega dne kdo pričel odkopavati tista žrela - ob telefonskem drogu številka 122?

Neznansko veliko gozdarjev sem srečal v Rogu! Bili so peš, z motorji, z avtomobili...

Gozd je velik, pa je treba tudi gozdarjev veliko!

"Ampak ti gozdarji imajo tudi čisto določene naloge", so mi kasneje pojasnili v Ribnici. "Ti gozdarji zapisujejo registrske tablice avtomobilov, s katerimi se ljudje vozijo po Rogu".

Policija moje drage domovine, domovine mojih staršev, hoče vedeti, kdo hodi po gozdovih, ki sedanjemu režimu v Sloveniji budijo vest!

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

 Subscription rates
 \$12.00 per year
 \$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

 Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
 646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA IZHAJA ENKRAT MESEČNO

 GLAVNI UREDNIK: VLADIMIR MAUKO
 P. O. BOX 393, STATION "A", WILLOWDALE
 ONTARIO, CANADA M2N 5T1

 UREDNIK ZA ARGENTINO: MARTIH DUH
 CALLE 105, No. 4311
 VILLA BALLESTER, ARGENTINA

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru, Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 U.S. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

TORONTO

Zadnjo soboto v septembru 27. se je zbralo čes 200 akademskih izobražencev, Slovencev in Slovenk v Torontu. V glavnem so to bili dijaki iz graške in bolonjske univerze, ki skušajo letno navezati stike s prijatelji iz dijaških let takoj po vojni. Zbrali so se v hotelu Plaza II.

Da je vse gladko teklo je skrbel dr. Stane Bah. V imenu bolonjsčanov je spregovoril dr. Anton Štukelj iz Ottawe, v imenu bivših graških študentov je spregovoril dr. Uroš Resman, sestanek pa so pozdravil tudi dr. Peter Remec iz New Yorka ter v imenu Hrvatov g. dr. Kabalin. Kot zadnji pa je vse navzoče pozdravil torontski nadškof dr. Alojzij Ambrožič.

Sv. mašo je daroval g. prof. Jožef Plevnik, SJ za vse že pokojne graške in bolonjske dijake.

Vsi so spet nanovo utrdili že rahlačo se vezi in napravili "misli" za bodoče!

Bil je nekaj sestanek možganske moči Slovencev v emigraciji in bi se takšni sestanki lahko razvili v izvenevropsko "Drago", nekaj možganski parlament, ki bi lahko postal govornik in zagovornik slovenske misli tukaj. In med vsemi, ki so se sestali so tudi taki, ki bi lahko uspešno s svojimi člani povzdignili rast slovenskim listom in revijam v tujini. Prosimo svetega Duha, da bi navdihnil organizatorje s temi mislimi! Naša inteligenca v tujini nosi odgovornost za našo bit v tujini! Domovina nas bo nekoč sodila za takšne ali drugačne odločitve! Da ne bo samo prijetno kramljanje ampak možganski doprinos za naš narod v tujini! (Urednik SD)

(Ker nam je dostopen govor, ki ga je na tem sestanku imel dr. Anton Štukelj, ga na tem mestu objavljamo):

Prezvišeni g. nadškof, častiti g. Plevnik, dragi kolegi in kolegice iz Bologne in Gradza, spoštovani prijatelji!

Čim sem sprejel predlog, da rečem nekaj besed na tem snidenju,

sem bil v zadregi glede vsebine. Na eni strani je neumestno zaiti v kaka vspodbujanja, na drugi pa tudi ni primerno, da bi samo obujal spomine, kakor bi bili zanimivi in tudi zabavni, sicer pa bodo brez dvoma predmet pomenkov med posamezniki. To snidenje je šele drugo po razhodu iz naših dveh alma mater in glede na našo starost ni izgledov, da bi se prihodnjic zbrali v večjem številu. Zato se mi zdi umestno dotakniti se nekaj dejstev, ki so brez dvoma pomembna za nas vse in ki so nekaj posebnega v zgodovini slovenskih izseljencev in Slovencev sploh ter, konsekvntno, vsebujejo za nas gotove moralne obveznosti. Zato so vredna omembe in celo afirmacije.

Ob koncu vojne, ko je slovenski narod doživljal svoj holokaust, je božja previdnost po nedoumljivem kriteriju rešila del tistih, ki so se umaknili iz domovine kot ideološki ali politični begunci. Spadali smo med prve, ker za politiko smo bili premladi. Ideološki begunci tudi ostanemo, posebno, ko nam retrospektivna evalvacija vojnih in povojnih časov potrjuje, da se nismo motili o bazičnih elementih sistema vsiljenega večini Slovencev. Ta čudežna rešitev nas postavi v posebno kategorijo, ki nam nalaga posebne dolžnosti, katerih konkreten značaj pa je določen z razumom in po vesti posameznika.

Druga eminentna značilnost takratnih mladih slovenskih beguncem in begunk, ki je ne najdemo pri nobeni drugi narodnosti, je bila naša urgenca čimpreje nadaljevati svoje študije in se poklicno usposobiti, kakor da bi podzavestno hoteli izpolniti vrzel, ki jo je ustvaril takratni pomor cveta slovenske mladine. Slovenci smo bili edini, ki se nam je posrečilo zbrati dve številčni skupini, da sta študirali na dveh znanih univerzah dveh distinktnih evropskih kultur. Ta providenčna izpostavitve nam je dodala velike prednosti ne samo v naših strokah, ampak tudi v presojanju kulturnih, ideoloških, socialnih, verskih in političnih tokov, ki jih opazujemo okrog se-

Vse dopise, članke, naročnino in prispevke v tiskovni sklad sprejemamo na naslov Slovenška Država, P. O. Box 393, Station "A", Willowdale, Ontario M2N 5T1.

V Argentini pa pošiljajte vse omenjeno na naslov argentinskega urednika in upravnika g. M. Duh, Calle 105, No. 4311 Villa Ballester, Argentina

be. Omogočeno nam je bilo osvoboditi si izkustva dveh kontinentov, starega in novega, jih primerjati in primerno uporabiti. Tudi to v veliki meri razloži, zakaj so se člani teh dveh skupin po začetni dobi orientiranja v novih domovinah uveljavili in razvili nadpovprečne kariere.

Tretja posebnost, ki se je odražala vsaj v bolonjski skupini pa verjetno tudi v graški, je bila v samostojnih in neodvisnih odločitvah nadaljevati študije in vztrajati v okoliščinah, ki nam niso bile naklonjene. Saj samo celo med Slovenci naleteli na ne preveč prikritko kritiko in distanciranje kakor tudi svetovanja posameznikom, naj se nam ne pridružijo. Vkljub mnogim heterogenostim naše skupine smo imeli en jasen cilj. Šestega januarja 1946 smo se preselili iz Riccione v Bologno v zgradbo, ki smo si jo sami izselili, si uredili zadeve z univerzo in si organizirali taborišče, ki je bilo eno najboljših v Italiji. Elan ni tudi ponehal kasneje. Naša skupina je vzela študij bolj resno kot druge narodnosti; zato je večina če že ne diplomirala, pa vsaj napredovala v kreditih.

Vsakdanje življenje v slovenski in mednarodni skupini na Via Cirene, sedaj Via Sabatucchi, in na Viale Panzacchi 14 je bilo tudi šolanje v medsebojnih odnosih, saj smo živeli med (pa tudi bili sami): tipi in karakterji, komiki ciniki, kverulanti, brezbrizni veseljaki in stoicnimi filozofi; vsi pa poštenjaki, ki so vkljub sporadičnim medsebojnim verbalnim izpadom - navadno zaradi oslove sence, ki pa se je bila tisti hip obravnavala kot stvar neomajnega principa - bili pripravljeni ob koncu dneva deliti si ostanke večerje iz dna kuhinjskega kotla in kasneje zvečer skupaj popiti čašo lambrusca ob "eto"-ju mortadelle, kupljenih z denarjem krvavo zasluženim na črni borzi. To življenje je bilo visoka šola demokracije, posebno, ko je bil vsakdo tudi izpostavljen očem vseh in kjer nobena tajnost ni dolgo trajala.

Končno bi poleg pravkar omenjenih štirih pomembnih posebnosti pridal še nekaj zanimivih podatkov in dejstev. V bolonjskem taborišču je bilo 86 Slovencev in Slovenk, od katerih je bilo 73 vpisanih na univerzi. Dosedaj jih je umrlo 12. V Kanadi nas sedaj živi 37, v ZDA 14, v Argentini 13, v Italiji 2, Španiji 2, Franciji 2, Avstraliji 1, Venezueli 1, neznano kje pa 2.

Iz skupine se je razcveto 13 zakonov, 5 jih pa je našlo življenjske spremljevalce(ke) v graški skupini. Resnična afiniteta v vseh pomenih besede!

Imeli smo v zapovrstju 4 kaplane: Msgr. Stanko Grims (umrl predlani v Merlebach, Francija), g. Golia, g. Jože Cukale (zdaj jezuit-misionar v Calcutti) in g. Jože Snoj, ki je sicer v ZDA, pa se nam zaradi važnih zadržkov danes ni mogel pridružiti. Pri Sv. Egidiju so nam maševali, nas zdrževali na

relativno visokem nivoju verskega življenja in bili referenti pri notranjih preprih ter pričevalci naše neoporečnosti pri zunanjem svetu. O njih ohranjamo hvaležne spomine.

Ne bi bilo mogoče naštetih vseh kolegov, ki so na en ali drug način prispevali k našemu uspehu, vendar se ne morem premagati, da ne bi omenil Maks Šaha in Mileta Pezdirca, ki sta bila med glavnimi organizatorji stvarjenja našega taborišča.

Capt. English nam bo ostal v spominu kot tipičen Anglež, s plusi in minusi, vendar človek, ki smo ga s svojo taktiko le prevrgli iz indiferentnosti v koristno orodje. Miss Fruchez pa bo nam vedno veljala za osebo, ki nas je res razumela in nam pomagala, kadar koli se je pokazala potreba. Ostali ji bomo vedno zadolženi. Major Humphrey in Capt. Lent brez dvoma zaslužita omembo in zahvalo.

V preostalih nam letih pa kot zvesti sinovi in hčere slovenskega naroda in obenem državljani velikih demokracij nadaljujmo z razlago kulture in problemov svoje rodne zemlje svojim sodržavljanom in po svojih močeh, kot posamezniki ali v skupinah, vztrajno in velikodušno pomagajmo zemlji, kjer so bile naše prve korenine, preživeti njeno največjo krizo obstoja, ki jo v teh časih bojuje.

Zahvaljujem se Boženi in Jožetu Opara za perfektno organizacijo tega snidenja. Upam seveda, da bi se spet kmalu sestali. V tem snidenju pa želim vsem obilo prijetnosti. Hvala lepa!

Toronto, 27. sept. 1986

Tone Stukel

20. oktobra 1986 je sin takozvanega vojnega zločinca Andrije Artukoviča (po potovanjih širom ZAD in Avstraliji), Radoslav Artukovič, imel prvo tiskovo konferenco v torontskem tiskovnem klubu (Toronto Press Club), 5 Wellesley Str. W.). Odgovarjal je na stavljenja vprašanja zbranih novinarjev v Ameriki je imel razgovor na ABC nočnem programu s Ted Koppelom, v Avstraliji pa razgovor na programu Dobro jutro Avstralija, s komentatorjem Ray Martinom.

Novinarje je pozval, da od jugoslovanskega konzulata zahtevajo dokumente (ki jih ni!), ki jih je jug. vlada uporabljala proti očetu.

Zdaj obstoja možnost, da bo Jugoslavija zahtevala še izročitev matere Radoslava, ki je bila poročena z Andrijem Artukovičem, ki čaka v Zagrebu ustrelitve! Artukovičevi branilci niso vložili tožbe proti obtožnici, ker sta oče in sin baje izjavila, da ne priznavata jugoslovanskega sodišča...

SLOVENSKO DRŽAVO LAHKO KUPITE V TRSTU:

Libreria TERGESTE S. a. s.

di Liviana Biecheri & C.

Piazza Della Borsa, 15

TRIESTE

Tel.: (040) 64 980

in v Celovcu pri uredništvu tednika NEDELJA v posloplju Mohorjeve družbe.

Nadaljnje naslove bomo objavili naknadno.

Po poročilih rodne grude od 8.9. 86 je mladina - tretja in četrta generacija Slovencev iz Chicaga in Clevelanda navdušila s svojimi nastopi po Sloveniji. Prisostovali so tudi kmečki ohceti v Ljubljani, ki ima protiversko obeležje!

V drugi polovici oktobra letos nas je obiska iz Argentine g. dr. Marko Kmrežar s svojo ženo ga. Pavlo. Sestal se je v času obiska s predstavniki Slovencev (on je predsednik S. L. S.) in se z vsemi prijazno razgovarjal. Urednik našega lista se je dalje časa razgovarjal z njim. Upamo, da sta se dr. Kmrežar in njegova žena dobro počutila med nami. Obiskal je veliko Slovencev in se pomudil tudi na cerkvenem letovišču!

DSP OBTOŽUJE: Društvo slovenskih pisateljev, specifično komisija za zaščito mišljenja (svobodenega) in pisanja pri DSP je v Delu 3. julija t. l. objavilo pomembno protestno izjavo. Protestirajo proti kazenskemu postopku proti Tomažu Mastnaku (član 112 KZ SRS), ker je kritiziral kandidata za predsednika ZIS (Mikuliča!). Odklanjajo pregajanje Dr. Vladimir Dedijerja in njegove družine. Še posebej kritizira DSP sekretarja za notranje zadeve (šef OZNE) Tomaža Ertla, ker je označil kritiko politikov kot "Metoda neodgovornih politikantskih špekulacij", še posebej, ako ta leti na "ljudi, ki smo jim zaupali odgovorne funkcije": Predmet pritožbe so tudi nečloveško postopanje v zaporih s političnimi zaporniki in tudi omaloževanje dogodkov in Rogu, ki jih nikakor ni mogoče ne obžalovati. Vsa čast DSP Politična emigracija se za vse gornje postavke tolče vse od leta 1945 naprej.

rantnih prebivalcev nemškega jezika. Sprašuje se, če je sprejemanje finančnih podpor iz nedemokratske - nam Slovencev tuje ideologije - na dolgo roko koristno, ker take podpore lahko nenedoma prenehajo kot posledica mednarodnih kupčij, ali barantanja. Zamejstvo tudi ogroža nevarnost jezikovnih jeder, ki je sicer trenutno utihnili, pa se lahko zopet pojavi v bodočnosti, če ne bodo Slovenci doma - in to vključuje tudi tiste komuniste, ki so narodno zavedni - ta pritisk prepričevali.

Koroški večeri so za vse Slovence v tujini zelo važen letni dogodek tudi radi tega ker budijo slovensko narodno zavest in nas vse opominjajo, da smo vsi udje enega telesa in da si moramo med seboj pomagati.

Ostanimo zvesti Koroškim večerom še v bodoče!

Pravne pomanjklivosti ob nastanku prve slovenske narodne vlade

29. oktober velja za slovenski narodni praznik osvoboditve oz. uradne odcepitve slovenskega ozemlja od avstro-ogrske monarhije. Uradno in slovesno ga je slovenska večinska politična stranka - SLS - razglasila za **slovenski "narodni"** praznik šele leta 1937, skoraj celih 20 let po vključitvi Slovenije v SHS; 1. december je bil vedno slovenski "državni" praznik, dan "osvoboditve". Slovenci smo pač bili za beograjsko vlado vedno le "osvobojeno" slovensko pleme enotnega jugoslovanskega naroda. Temu se ne smemo čuditi, saj so slovenski zastopniki v pripravljani komisiji bodočega Narodnega Viječa v zagrebški resoluciji 3. oktobra 1918. podpisali in s tem sprejeli pogoj, da "morejo v Narodno Viječe vstopiti le one stranke, ki stoje na stališču narodne enotnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov..."

Podpis te resolucije neizpodbitno dokazuje, da takratni naši politični in kulturni vrhovi niso imeli jasne predstave o bodočnosti Slovencev in slovenstva v nastajajoči Jugoslaviji. Iz zapisnika prve seje kulturnega odseka ljubljanskega Narodnega sveta je jasno razvidna popolna odsotnost slovenske narodne zavesti celo pri nekaterih pisateljih in pesnikih. Prerekanje se je sukalo okrog večih možnosti za bodočnost slovenskega "plemena": ali naj asimilacijo oz. zlitje s sosednjim narodom pospešujemo, ali jo odklonimo ali pa se ne vtikamo v razvoj in naj potem Slovenci izginejo ali pa se obdržijo s svojim jezikom in svojo kulturo, t. j. "laissez faire, laissez passer!"

Na drugi seji, 18. novembra 1918 so izdali resolucijo, ki so jo prej vsi sprejeli. Ta resolucija je pozitivna v toliko, v kolikor predlaga, naj bodoča skupna država "z vsemi sredstvi podpira razvoj prosvetnega življenja **"vseh sreh rodov"**... V tretjem členu ugotavljajo, da se je **"slovenski del jugoslovanskega naroda"** razvil jezikovno samostojno in je danes slovenski jezik organizem zase in da je v območju slovenskega jezika **"uspešno kulturno delo možno samo v tem jeziku"**; nenaden prelom bi pomenil silen upad kulturnega življenja v **"slovenskem pleмену"**.

Tudi ta resolucija je značilna po splošnem mešanju pojmov **"rod, narod, pleme"**; razlika je le v okolnosti, da omenja **"slovenski del Jugoslovanskega naroda"**.

Že iz gornjih citatov moremo z gotovostjo sklepati, da si Slovenci ob vstopu v Jugoslavijo niso bili povsem na jasnem o svoji narodni pripadnosti, čeprav je - še vse do današnjih dni - največji slovenski pesnik, dr. France Prešeren, takrat bil mrtev šele 70 let, prst nad grobom Ivana Cankarja je takrat bila še sveža in Oton Župančič, edini takrat še živeči član slovenske moderne, še ni pripravil svoje zbirke **V zarje Vidove**, v počastitev države SHS.

Večina slovenskega ozemlja je prišla v oblast Habsburških grofov, pozneje avstrijskih cesarjev, že v stoletjih pred 1382, ko je habsburško nadvlado sprejelo tudi mesto Trst z najbližjim zaledjem in je hitro postalo najvažnejše ob-

morsko pristanišče za vso Srednjo Evropo. Prekmurski Slovenci pa so se z madžarskim delom monarhije pridružili večini slovenskega naroda šele leta 1867, ob uvedbi dualizma.

Dežela Kranjska, kakor vse druge avstrijske dežele je imela svoj lastni deželni zbor s sedežem v Ljubljani; deželni zbor je bil pokrajinski parlament, ki je bil pristojen odločati o vseh važnih zadevah pokrajinskega značaja. Zaradi veljavnega volilnega sistema so bili Slovenci dejansko izključeni iz deželnih volitev in dolgo niso mogli priti do besede v deželnem zboru. S priznanjem splošne volilne pravice pa so se polagoma polastili večine poslanskih sedežev v Kranjski deželi; njeni poslanci so tako postali branilci slovenskih pravic tudi po ostalih avstrijskih deželah, kjer so Slovenci bili v manjšini. Deželni zbor v Ljubljani je v primeru potrebe edini bil upravičen predstavljati slovensko govoreče državljane v monarhiji.

Sleherna avstrijska dežela je imela tudi svojo lastno deželno vlado, ki jo je določil na splošnih volitvah izvoljen deželni zbor in potrdil cesar na Dunaju. Kranjska deželna vlada je imela svoj sedež v Ljubljani.

Ne hodiš več v šolo?
Si brez dela?
Si star manj kot 25 let?

Osrči se.

Če storiš svoj delež, te bomo vežbali in ti bomo plačali, **kot si na delu** do enega leta. Telefoniraj brezplačno:

1-800-387-0777.

FUTURES

Vežbanje ontarijske mladine za delo.

Ministry of Skills Development

 Ontario

Minister, Hon. Gregory Sorbara
Premier, Hon. David Peterson

Misel na zedinjeno Slovenijo

Slovenski politični voditelji, v kolikor so se svojega slovenstva - zlasti pod vplivom vedno bolj cvetočega pisateljstva in pesništva - zavedali, so od leta 1848, dalje stremeli po združenju vseh slovenskih dežel v eno samo upravno enoto; sanjali so celo o "kraljevstvu Slovenija". Tja do sedemdesetih let 19. stoletja so bili zelo redki Slovenci - če jih je sploh kaj bilo - ki bi bodočnost slovenskega naroda vezali na kako jugoslovanstvo. Ko sta obe takratni slovenski stranki, SLS in Narodno Napredna Stranka, poznejša Slovenska Demokratska Stranka leta 1897, sklicali v Ljubljani vseslovenski kongres in nanj pobavili tudi hrvatske, češke in ukrajinske državne poslance (dunajskega parlamenta), sta v zaključni izjavi tega kongresa obe stranki znova zahtevali združitev vseh slovenskih dežel v eno samo, ki naj bi se imenovala Slovenija in bi imela mesto Ljubljano kot sedež svoje osrednje uprave. Na tem kongresu so predstavniki vseh Slovencev dali svojo zadnjo slovesno slovensko narodno-politično izjavo, ki slovenske bodočnosti še ni vezala na nikakršno Jugoslavijo.

Zakaj se torej nenadoma znajdemo pred zahtevo v dunajskem

parlamentu, da se kot "en narod Slovencev, Hrvatov in Srbov" hočemo združiti v skupno državo, na temelju narodnega edinstva teh "plemen"? Zakaj so Slovenci, se pravi, zastopniki Slovencev iz "naroda" prostovoljno zdrknili na stopnjo "plemena"? Ta nepričakovan in nerazumljiv preobrat v zadržanju takratnih slovenskih političnih voditeljev napram slovenski bodočnosti nam postane razumljiv (in tudi sprejemljiv), če sprejememo argument, da se je takratnih naših voditeljev polastil strah pred Nemci in Italijani, ki so vsak s svoje strani ogrožali slovensko zemljo, prva slovenska vlada pa ni mogla proti njim postaviti nobene lastne oborožene sile. Ponudil se ji je le polk bosanskih povratnikov s soške fronte, ki bi takrat bil zmožen zavarovati slovenske meje, toda ga je ljubljanska vlada iz strahu (?) odklonila. (Argument italijanske in nemške nevarnosti za morebitno samostojno slovensko državo, je še danes med nekaterimi Slovenci, ki ne hodijo vstric s časom, poglavitna ovira za našo državno-politično neodvisnost).

Suverena država SHS je bila formalno ustanovljena 29. oktobra 1918; onega dne so namreč poslanci hrvaškega sabora v Zagrebu na slovesnem zasedanju uradno razglasili, da z onim dnem

pretrgavajo vse državno-pravne vezi Hrvatske z Madžarsko kraljevino in avstrijskim cesarstvom, takoj za tem pa so izjavili, da se "Dalmacija, Hrvatska in Slavonija proglašajo za popolnoma svobodno in neodvisno državo ter po modernem načelu narodnosti in na temelju narodne enotnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov pristopajo v skupno narodno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem etnografskem območju tega naroda."

29. oktobra 1918 so torej Slovenci bili soustanovitelji države, ki je nastale s sklepom hrvatskega sabora v Zagrebu. Toda hrvatski sabor je predstavljal samo Hrvate v Dalmaciji, Hrvatski in Slavoniji: je toraj bil državnopravni subjekt, ki je imel pravico z zakonitim pravnim aktom pretrgati do tedaj več kot osem stoletij trajajočo državno-pravno povezanost Hrvatov z Madžarsko državo. Slovenci, ki so bili v večini v Kranjskem deželnem zboru in so v vseh ostalih slovenskih deželah imeli določeno število deželno in državnozbornih poslancev, čeprav v manjšini, pa niso z nobenim uradnim razglasom na skupnem zasedanju slovenskih deželno zbornih in državnih poslancev iz avstrijskih

Nadaljevanje na str. 4

Nadaljevanje s str. 3

dežel, kjer so prebivali tudi Slovenci, razglasili svojega izstopa iz avstrijskega cesarstva, ampak so kratkoma narodno manifestacijo na kongresnem trgu 29. oktobra 1918, vzeli kot uradno ustanovitev prve slovenske vlade in torej odcep od monarhije.

Zakaj tedanji slovenski politični voditelji, ki so takrat morda za prihodnjih sto ali več let usmerjali zgodovino slovenskega naroda, niso polagali nobene važnosti na deželni zbor, ki bi - pomnožen s poslanci drugih slovenskih dežel - takrat govoril v imenu vseh Slovencev iz preminule monarhije? Kje je pravzaprav vzrok, da so deželni zbor enostavno izločili iz odločanja o že najbližji bodočnosti Slovencev, saj je dež. zbor bil edini slovenski narodnopolitični organ, ki so mu bili dobro poznani vsi nerešeni problemi naroda?

Prva in najusodnejša posledica nesodelovanja bivšega deželnega zbora pri organizaciji Slovenije v novi državi je bilo samouničenje s težavo priborjene deželne avtonomije in samouprave. Druga pa je bilo gospodarsko uničenje Slovenije. Po zakonu, izdanem v Beogradu kmalu po "ujedinjenju" so v "osvobojenih deželah" (pravilneje bi bilo reči "zasedenih deželah" pr. pisca), za 1 srbski dinar dajali 4 avstrijske krone, dočim je pred vojno in med njo 1 krona veljala 50 srbskih dinarjev. To pomeni, da je Beograd po tej izmenjavi Sloveniji za vrednost n. pr. 100 milijonov kron plačal le 25 milijonov srbskih, oz. pozneje jugoslovanskih dinarjev. Tako je nova jugoslovanska oblast že nekaj mesecev po nastanku skupne države "troimenega naroda" Slovencev dala vedeti, še bolj pa čutiti, kako so si velikosrbski politiki v Beogradu zamišljali najprej "osvobojenje" in za njim "ujedinjenje".

Manifestacija na kongresnem trgu v Ljubljani 29. oktobra dopoldne je v resnici pozdravljala v Zagrebu naznanjeno ustanovitev neodvisne države treh jugoslovanskih narodov habsburške monarhije, od katere so se formalno

s sklepom hrvatskega sabora odtrgali le Hrvati, kranjski deželni zbor, takrat edini izvoljeni narodni organ - parlament - se ni oglašil, kar bi bila njegova zgodovinska dolžnost. Manifestantje na kongresnem trgu so v spontanem navdušenju zapeli hrvatsko narodno himno lepa naša domovina, kot da ne bi poznali slovenske Naprej zastava slave.

Zastopniki SLS in JDS so 29. oktobra dopoldne v prostorih Katoliškega tiskovnega društva (pozneje Jugoslovanske tiskarne) pod predsedstvom tedanjega ljubljanskega župana, pisatelja dr. Ivana Tavčarja sestavili listo prve slovenske vlade in takoj po telefonu prosili Narodno Viječe za odobritev. NV je še istega popoldne sporočeno listo odobrilo in je vlada ob sedmih zvečer že imela svojo prvo sejo. Zgodovinski dokumenti iz onih dni pa ne govorijo o "slovenski narodni vladi", ker je to prvo vlado NV imenovalo le "vlada za Slovenijo". Iz teh originalnih zgodovinskih dokumentov o onih prevratnih dneh je razvidno, da je "predsedstvo NV Slovencev, Hrvatov in Srbov v Zagrebu 31. oktobra 1918 na podlagi soglasnega

sklepa strank Narodnega sveta v Ljubljani postavilo slovensko vlado za slovenski del samostojne države Slovencev, Hrvatov in Srbov". Po teh dokumentih je **prva slovenska narodna vlada bila formalno imenovana 31. in ne 29. oktobra 1918** kot to Slovenci splošno mislimo in od leta 1937 dalje slovesno praznujemo.

Tako se je šest sto let trajajoča podložnost za večji del slovenskega naroda končala z navadno, sicer navdušeno narodno manifestacijo na ljubljanskem Kongresnem trgu brez kakršne koli uradne izjave, ki bi oni manifestaciji dala obliko državno-pravnega akta, kranjski deželni zbor, ki je takrat bil edini pravno upravičen dajati uradne izjave v imenu slovenskega naroda se namreč te svoje pravice ni poslužil.

Zato se Slovenci v resnici nikdar nismo uradno odtrgali od Avstrije, kot je to storil hrvatski zbor, nikdar nismo uradno prekinili obstoječih državno-pravnih vezi z avstro-ogrsko monarhijo; predsednik zadnje avstrijske cesarske vlade, profesor Lammasch, je 30. oktobra 1918 vse nenemške avstrijske narode uradno odvezal od prisege zvestobe cesarju in monarhiji in jim priznal pravico, da si vsak zase ustanovi svojo lastno narodno državo.

Če bi kdo še brskal in stikal po uradnih zapiskih in dokumentih iz onih dni, bi zelo verjetno odkril še marsikako resnico, ki je prešla v zgodovino predrušana in jo danes poznamo in praznujemo v olepšani obliki. Bodimo pa prepričani, da je vse to bilo storjeno v dobri veri in zlasti z dobrim namenom. Takratni slovenski politični, gospodarski in kulturni voditelji so bili v veliki večini opijanjani z idejo bratstva s slovanskim jugom in si niso mogli niti predstavljati, da je "bratstvo" bilo le na jeziku, le prazna beseda, samo varljiva krinka za nov imperializem, le še bolj surov in ciničen, kot je bil germanški.

Nobena, še tako velika katastrofa, ki kak narod v njegovi zgodovini zadene, ne ostane za njegovo bodočnost brez koristi. Tudi za slovenski narod njegovo jugoslovansko obdobje ni brez pozitivnih strani:

Predvsem, Slovenci smo se končno zavedli, da kot narod v bodočnosti ne bomo mogli obstati **brez lastne samostojne države**. Skozi vso našo zgodovino, smo morali živeti v skupnosti z drugimi, neslovenskimi narodi; in smo izgubili na površini našega ozemlja in na številu prebivalstva. Zadnja grenka izkušnja: Aleksandrovo integralno jugoslovenstvo in zadnja leta skupna vzgojna jedra, z dvema različnima besedama izražen isti cilj: zlitje slovenskega jezika s srbskim v nov jugoslovanski jezik.

Samostojna slovenska država bo dokončno zaustavila raznorodovanje Slovencev in manjšanje slovenske zemlje v korist tujcev-osegov, tudi "bratov", čeprav v resnici to nikoli niso bili.

Zadnje čase se v evropskih, pa tudi že v važnejših severnoameriških revijah vedno pogosteje govori o možnostih političnih in celo državnopolitičnih sprememb v Jugoslaviji. Jugoslovanska kriza je ekonomskega značaja, sega pa predvsem na politično področje, kajti predlaganim rešitvam najbolj nasprotujejo Slovenci. Nekateri evropski časopisi celo namigujejo na možnost razhoda jugoslovanske federacije: Hrvatska naj bi postala samostojna država, (kar pa je silno težko zaradi velike pomešanosti Srbov in Hrvatov, op. pis.), Slovenija pa naj bi se naslonila na zahodno Evropo.

Toda: Ali kot samostojna država ali spet v odvisnosti?

Zdaj ima vendar slovenski parlament, ki je uradno pristojen za vse slovenske zadeve, tudi za odcep od jugoslovanske federacije.

In to po ustavi! - Ali mar ne?

M. D. Argentina

**IF YOU DRINK,
DON'T DRIVE.**

Prišel je čas za razkosanje Jugoslavije

"The Wall Street Journal", vodilni ameriški dnevnik za politična in gospodarska vprašanja je v sredo minulega 9. julija v svoji evropski izdaji objavil članek, ki je že z naslovom samim zbudil pozornost. "Prišel je čas za razdelitev Jugoslavije" (Time to try splitting up Yugoslavia). Je to prvič v zgodovini jugoslovanske države, da kaka publikacija svetovnega slovesa, kot je omenjena, objavlja predlog, ki so ga zapadno evropski dnevniki ponovili že ob raznih priložnostih. Avtor članka je naš znanec in prijatelj, dr. Cyril A. Žebot, poznan slovenski ekonomist, od svojega prihoda v Združene države pa do svoje upokojitve redni profesor ekonomij vzhodnoevropskih komunističnih držav na Univerzi Georgetown v Washingtonu. Je avtor nešteti študij in strokovnih razprav o Jugoslaviji, zlasti o njenem gospodarstvu. Žebotov članek prinašamo v celoti v prostem prevodu:

"V Beogradu je bil pravkar zaključen Kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki se vrši vsake štiri leta. Prav tako kot prejšnji zbor iz leta 1982, tudi letošnji ni prinesel važnejših odločitev. Prejel pa sem trezno opozorilo iz same jugoslavije. Splača se ga slišati.

Dejstvo je, da se je silno težkemu gospodarskemu stanju pridružilo še močno upadanje vladne avtoritete, kar resnost krize še povečuje. Vkljub optimizmu pomembnega disidenta Milovana Djilasa v tem pogledu so obstoječe razmere take, da ni mogoče izključiti popolnega razpada.

Brez dvoma nemiri v Jugoslaviji nišo v interesu niti Vzhoda niti Zapada. Z ozirom na dejstvo, da ima Sovjetskega zveza precejšnje težave na Poljskem in v Afganistanu, sedaj nima interesa pridružiti k svoji satelitski čredi še ozemlje Jugoslavije, ki je politično zelo krhka, gospodarsko pa vedno bolj pasivna. Na Zapadu pa prevladuje močno prepričanje, da bi nemiri v Jugoslaviji mogli imeti nepredvidljive posledice za neravnovesje sil med Vzhodom in Zapadom na Balkanu in na sosednem jadransko-sredozemskem področju. Nekateri zapadni politični opazovalci, pa tudi vzhodni, gledajo na obnovljeni jugoslovanski unitarizem kot na najboljši možen izhod iz sedanje krize. Tako pričakovanje je zgrešeno.

Unitaristična utvara

Jugoslavija je nastala kot "Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev" po koncu prve svetovne vojne leta 1918. Do takrat so Slovenci in Hrvati živeli v dveh delih habsburškega cesarstva, pod avstrijskim in madžarskim gospodstvom. Ker Avstriji in Madžari niti po končani vojni niso bili voljni reorganizirati cesarstva v prostovoljno zvezo enakopravnih narodov, so Slovenci in Hrvati zaradi skupne obrambe izbrali zvezo s Srbijo.

Po drugi strani pa so Srbi in Črnogorci dosegli svojo samostojnost oz. neodvisnost že precej časa pred prvo svetovno vojno. Njihove narodne vlade so bile na boljšem položaju že iz balkanskih vojn leta 1912 in 1913, potem pa še zaradi okolnosti, da so se po prvni svetovni vojni znašle na strani zmagovite Antante. Zato

so si v dvojni evforiji srbsko-hrvatsko-slovensko zedinjenje zamislile kot Veliko Srbijo in so temu zedinjenju takoj naprtile svojo centralistično vladavino. Toda,

zaradi podjarmljenosti Otmanskemu cesarstvu skozi nekaj preteklih stoletij, je srbski narod kulturno in gospodarsko zaostal, dočim v Sloveniji in v severnih predelih Hrvatske ni bilo več nepismenosti, obrtniška delavnost je zelo napredovala in tudi široka industrijska proizvodnja se je razvila že dolgo pred prvo svetovno vojno. S splošnim porastom industrializacije med obema vojnoma in po drugi svetovni vojni se je ta kontrast še povečal.

Zaradi tega je v Jugoslaviji dvoje gravitacijskih središč; močno gospodarsko središče (s slabo politično močjo) na Severozapadu in močno politično središče na Jugovzhodu (z mnogo slabšo gospodarsko podlago). Ker pa sta ti dve nasprotni središči povezani z različnimi narodnimi enotami - severozapad s katoliškimi Slovenci in Hrvati, jugovzhod s pravoslavnimi Srbi in Makedonci, bosanskimi muslimani in kosovski Albanci - je različnost teh dveh središč še zaostrena tako od krivično zasnovanega začetka Jugoslavije leta 1918, kakor tudi od Srbov vsiljene unitaristične države brez temeljnih narodnih avtonomij.

Povečane napetosti med gospodarskim središčem na severozapadu in političnim središčem na jugovzhodu se močno odražajo tudi v različnem presojanju sedanjega težkega gospodarskega položaja. V severozapadni republiki Sloveniji prevladuje prepričanje, da je v gospodarstvu potrebno imeti samostojno orientacijo, v kateri bi se s kombinacijo visoke proizvodnje in dobre uprave uspelo doseči izboljšanje konkurenčnega položaja države v mednarodni razdelitvi dela. Po drugi strani pa v jugovzhodnih republikah še vedno prevladuje iluzija, da je edina pot do rešitve centralizirana upravna kontrola nad celotno družbo.

V tako

nasprotujočih si stališčih bo tudi proti najbolj zakonitim slovenskim zahtevam, kot npr. povečanje izvoza v države z močnimi valutami, za bolj delotvorno mednarodno konkurenco, za primerno obnašanje podjetij v skladu s tržnimi zakoni in za skupnimi gospodarskimi podvzetji v slabše razvitih področjih na jugovzhodu države namesto političnih podpor in posojil, proti vsemu temu bo vedno odpor, kakor da bi to bilo v korist edinole sebičnim interesom Slovenije.

Na naklonjenost jugovzhodnega političnega središča centralistično-upravnim (in ne tržnim) rešitvam gledajo v Sloveniji kot na nekake zgrešene poizkuse, da bi v Jugoslaviji vsilili miselnost in politiko Tretjega sveta, to se pravi kot na stremljenje po enakosti v revščini. Slovenija skuša zavestno spremeniti to uničevalno smer.

S končnim namenom uničiti to nadležno "slovensko različnost", politični

jugovzhod napada slovenski jezik in druge kulturne posebnosti Slovenije; jugovzhod vidi v teh posebnostih najmočnejšo obrambo

Nadaljevanje na str. 9

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimpriljetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO 1

SIM in MIH

Pred kakim letom so se v zdomstvu pojavila baje ponarejena pisma med Slovensko Izeljenko Matico (SIM) in člani Kulturne izmenjave. Pred temi pismi je prišel v javnost zapisnik neke seje, katero so sklicali isti ljudje, ostentivno z namenom organizirati akcijo za Ultra Sound aparat za smatrala za Trojanska konja, ker so slutili, da je bil namen akcije spraviti čimvečje število naših demokratskih organizacij pod klo-

buk SIM-a, verjetno z namenom dobiti kontrolo nad temi organizacijami in nad njihovimi financami.

Da ta pojav med Slovenci ni bil edinstven, dokazuje priložen dopis, ki ga je poslal predsednik MIH-a (Maticice Izeljenika Hrvatska) pred kakim letom "Svim odboroma Hrvatskih dana" u Kanadi. Dele: Pisma in odgovor nanj ponatiskujemo iz glasila "Otpor" Leto XII, broj 2, 1986.

**MATICA ISELJENIKA
HRVATSKE**

41000 ZAGREB, TRNJANSKA B.B. TELEFON:

041. 590.919. 539.498

Broj 207/86

ZAGREB.....15.11.1986.

SVIM ODBORIMA "HRVATSKIH DANA"
U KANADI

Poštovani prijatelji,

Matica Izeljenika Hrvatske već niz godina suraduje na kulturnom, prosvjetnom i sportskom polju s pojedincima i društvima koja okupljaju kanadske građane porijeklom iz Hrvatske, Jugoslavije.

Nakon razgovora s jednim brojem uglednih Izeljenika u Kanadi, te zamjenikom ministra zamultikulturu, utvrđena je mogućnost veće razmjene programa, kao i šire suradnje naših Izeljenika i Maticice Izeljenika Hrvatske na tom području. Zbog toga smo voljni da vam ponudimo naš program koji bi se u Kanadi odvijao pod nazivom "Hrvatski dani".

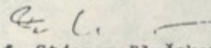
Cilj ovog programa u okviru multikulture jeste ostvariti suradnju preko vrijednih kulturnih sadržaja (izložbi naših najuglednijih slikara naiva, etnografske izložbe, retrospektive filmova Zagrebačke škole crtanog filma, nastupa najpopularnijih pjevača-umjetnika, prezentacije kulinarskog umijeća zemlje porijekla itd.), afirmirati kulturu zemlje na tlu Kanade, kao i upoznati širu kanadsku javnost s bogatstvom i vrijednostima hrvatske kulture, što doprinosi afirmaciji i same hrvatske etničke zajednice u okviru kanadskog društva, te dobroj suradnji naših dviju zemalja.

Manifestacija "Hrvatski dani", koja se već tri godine uspješno prezentira u Australiji, poslata je značajnom akcijom kulturne razmjene između naših dviju zemalja. U nju su se uključile i mnoge značajne australske institucije (Ministarstvo za etničke poslove, muzeji, galerije, hoteli kao što je "Hilton", itd.), koje su zainteresirane za ovu razmjenu, te sa značajnim sredstvima sudjeluju u financiranju pojedinih programa "Hrvatskih dana". Koristeći ovo naše iskustvo, a na osnovi naših razgovora u Torontu, te kontakata s kanadskim ustanovama multikulture, koje su potvrdile interes i potrebu da se ova manifestacija organizira u Kanadi, želimo vam ovim pismom pozvati na suradnju, te vam istovremeno prenijeti dio našeg iskustva u radu na programu "Hrvatski dani" u Australiji, kako biste ga mogli koristiti. Ujedno prilažemo i fotokopije informacija o programu "Hrvatskih dana" u Australiji, što vam također može dobro poslužiti....

U nadi da ćete se odazvati ovom našem pozivu na suradnju, te da ćemo zajedno realizirati program "Hrvatskih dana" već u 1986. godini, očekujemo da ćete nas uskoro kontaktirati.

Uz srdačne pozdrave iz Maticice Izeljenika Hrvatske,

Predsjednik MIH:

prof. Stjepan Blažeković

Prilog: Fotokopirane informacije o programu "Hrvatskih dana" u Australiji

Iz komentarija povzemamo naslednje stavke:

"Bez ikakve dvojbe, ovo pismo ne predstavlja ništa drugo nego pokušaj da se Hrvatima Toronta i Kanade proda rog za svijeću. Za ovu našu tvrdnju postoji i te kako veliko broj dokaza. Istaknimo ove, koji su najozbiljniji. Kao prvo Matica Izeljenika Hrvatske pored časničkih i zazuzeta pojedinaca u ovom trenutku jedna je organizacija, koja je podpunom kontrolom jugoslavenske tajne policije i kao takva igra veoma negativnu

ulogu prema hrvatskima izseljenicima" (podčrtali mi, op. ur.).

Nato zaključuje: "Ovakvi i slični primjera ima brezbroy ne samo u Torontu, nego i u svim drugim kolonijama gdje žive i rade Hrvati" (Ali pa Slovenci! op. ur.).

Zanima nas če je tudi to pismo napisal znani slovenski publicist iz Amerike, kot smo brali v neki zamajski reviji, o slovenskih pismih? (Pripis uredništva SD: Original je dolg 4 strani in ga uredništvo SD hrani za arhiv!)

1945 je šel v begunstvo, duhovnik je postal l. 1949 v Brixenu na Tirolskem kot mnogi slovenski duhovniki. Po kratkem bivanju v Južni Ameriki se je leta 1951 preselil v Hamilton, kjer je l. 1958 ustanovil hrvaško župnijo, ki jo je vodil do svoje smrti. Na pogrebu je bilo prisotnih 2000 župljanov in celo zagrebski pomožni škof D. Kokša. Pokojnik se ni držal ob strani v zadevah narodnih problemov svojega naroda in je bil med drugim tudi član HNV, ki ga vodi prof. M. Meštrovic.

Slovence vznemirja srbska hegemonistična pohlepnost

V četrtek 21. avgusta je Frankfurter Allgemeine na zelo vidnem mestu objavil poročilo Viktorja Maierja, svojega dopisnika v Jugoslaviji, o položaju v Sloveniji. Poročilo ima naslov "V Ljubljani najraje vidijo samo albanske sladoledarje. - Slovence vedno bolj vznemirja hegemonistična pohlepnost".

Voznik taksija, ki nas v Ljubljani pelje na mestno vzletišče pripoveduje, da je Bosanec. Že 20 let živi v Sloveniji; je oženjen s Slovenko in že govori "srbsko-hrvatski s slovenskim naglasom (nova jugoslovaniščina? vpraš. ur.). Še ne reče: "Mi Slovenci", toda že govori: "Mi v Sloveniji". Ni več hvaležen "Alahu, ampak že Bogu, da je prišel v Slovenijo in se mogel vključiti v slovensko družbo še predno so Slovenci pričeli kazati odkrit odpor proti "južnjakom". Tudi že opaža to, da ljubljanska mestna občina išče in najde vedno novih izgovorov proti zidanju muslimanske džamije v mestu Ljubljani. On živi v razvitem okolju, kjer je zelo malo brezposelnosti.

Če bi prišel danes iz Bosne v Slovenijo, ne bi več dobil nobene zaposlitve, ker se zdi, da je nekdo dal zapoved, naj se v republiki Sloveniji novi priseljenci več ne sprejemajo na delo. Razen tega bi v vseh slojih slovenskega prebivalstva danes naletel na neprikrito nasprotno. Govori se, da je danes med ljubljanskim prebivalstvom prav gotovo 40% ne-Slovencev. To pa je vendar malo preveč; Slovenija mora braniti svojo narodnostno posebnost. Izgleda pa, da Ljubljančani radi vidijo albanske sladoledarje, ker prodajajo dober sladoled, so hitri v postrežbi in, prav tako kot Slovenci, tudi ne marajo Srbov.

Beograjski dnevniki in časopisi tako zadržanje Slovencev imenujejo "obrambni nacionalizem", ki je vedno močnejši, čim bolj naraščajo napadi na Slovence iz Beograda in Srbije. Strupeni napadi, ki udarjajo proti Sloveniji iz časopisov jugoslovanskega Vzhoda ne le iz srbsko-nacionalističnega ampak obenem tudi iz unitaristično-centralističnega in komunističnega stališča dosega v zadnjih časih nevarno ostrino in mnogokrat gredo preko vsake dopustne mere.

Po nedavnem kongresu jugoslovanske partije, kjer so partizanski veterani in predstavniki oboroženih sil napadli pojave pacifizma med slovensko mladino in njene zahteve, da morajo napisati na vojašnicah v Sloveniji bitu v slovenskem jeziku, so ti napadi dobili takorekoč "uradni blagoslov". Zdi se, da so Slovenci za Albanci na Kosovem postali sovražnik števil. 2 jugoslovanske države.

Ko je neki slovenski publicist (Andrej Novak v "Teleksu" 20. julija t. l., op. ur.) skušal Jugoslavijo karakterizirati kot "zvezo narodov", ga je beograjski NIN obdolžil, da so take trditve Jugoslavijo "takrat", to pomeni v drugi svetovni vojni, stale dva milijona ljudi. Kadar pa razpravljanje pride do take stopnje, postane vsak dialog izključen...

Pojav, ki povzroča Slovencem največje skrbi, je povezanost

srbskih stremeljenj po nadvladi in centralističnih težnjah komunističnega vrhovnega vodstva. Odkar so srbski vodilni politiki uspeli zvezno - federalno - oblast vpreči v dejansko ukinjenje samouprave v Kosovski pokrajini, so nekateri belgrajski krogi vedno bolj odločeni uporabiti enaka sredstva tudi v Sloveniji. To bi v resnici bilo kaj težko, toda protislovenska gonja je prišla že tako daleč, da Slovenci v zveznih organih igrajo vlogo onih, ki stoje le ob strani, o njihovih predlogih pa se sploh več ne razpravlja.

Prav tako kot na Kosovem, se tudi v Sloveniji človek vprašuje, kaj pravzaprav ti srbsko-centralistični zagrizenci nameravajo v Sloveniji. Ali morda želijo oz. celo hočejo Slovence prevzgojiti, da bi svojo delovno storilnost prilagodili ali izenačili z ono v Srbiji in Črni gori? Slovenija ima le 8% celokupnega prebivalstva Jugoslavije, pridela pa celih 16% celotne družbene produkcije. Ta majhna deželica izvažata 26% skupnega izvoza Jugoslavije in 32% izvozi v države s trdimi valutami.

Po novem deviznem zakonu - od januarja 1986 dalje - morajo slovenska podjetja vse izkupljene devize oddati osrednji blagajni v Beograd in jim beograjska Narodna banka potem šele po dolgem in mučnem prosjačanju in moledovanju, ponavadi še z namernimi daljšimi zamudami dovoli izvoz in izplača devize: mnoga slovenska podjetja so pogostoma brez lastne krivde prisiljena plačati kazenske obresti, prav zaradi takih namernih zavlačevanj. Trgovska zbornica Slovenije izjavlja, da je na ta način vsaka koordinacija med uvozom in izvozom onemogočena, zopet v izključno škodo slovenskih podjetij.

S srbsko protislovensko gonjo proti Slovincem sta povezana tudi srd proti Zapadu in sovraštvo proti tujcem. Neki slovenski govornik trdi, da izgleda in je zelo verjetno, da so Srbi vzeli Slovence na muho ravno sedaj in nad njimi stresajo svoj prikriti protizapadniški in protievropski gnev le kot nadomestilo za resničnega "glavnega sovražnika Hrvatsko" na zapadni meji Srbije, ki pa se - Hrvatska (op. ur.) - zdaj ne drzne pokazati se iz mišje luknje.

Pri tem Slovincem povzročata težave še uradna jugoslovanska zunanja politika, ker je ta pod svojim bosanskim šefom Dizdarevičem spet krenila po poti "neopredeljenosti" in kaže, da drži Evropo samo še z "zidom tarnanja", pred katerim se človek lahko pritožuje in tarra nad "zapotavljanjem" in tako prevpije pomanjkanje lastne sposobnosti za napredek. Kajti na Slovence se zliha tudi nevoščljivost zaradi položaja njihovih (mednarodnih) mej.

Dogmatske komunistične funkcije jezici, da se je demokratizacija v Sloveniji povzpela za nekaj stopnic više, nad jugoslovansko povprečje. Razmere v Bosni ali na Kosovem je težko vzporejati z onimi v Sloveniji. Tudi v tem vprašanju igra geslo "Evropa" neko vlogo, čeprav je treba priznati, da se tudi izobraženci v Srbiji in drugod po Jugoslaviji zavzemajo za demokratizacijo, prav tako za odpravo t. i. "verbalnih prestopkov" iz Kazenskega zakonika. Zveza med Slovenijo in srbskimi izobraženci je postala težka zaradi narodnostnega vprašanja.

V Ljubljani so mnenja deljena o načinu, kako naj bi Slovenija najuspešneje odbijala napade iz vzhodnih delov države. Trgovska zbornica vztraja pri mnenju, da bi Slovenija morala odločneje braniti svoje koristi, kajti v nasprotnem primeru na zvezni ravni prevladajo samo druge koristi in druga stališča. Človek je prisiljen se boriti proti pojavom odprte "gospodarske vojne", kot jo vodi npr. državna, v resnici pa pretežno srbska letalska družba, (kjer so Srbi v večini) proti slovenski "Adria Airways" in proti slovenskim prometnim interesom na splošno.

Kakšne razmere so npr. primeri, ko visoki slovenski funkcionarji morajo osebno posredovati v pilotski kabini, da bi pilot JAT-ovega letala (JAT Jugoslov. držav. letalska družba) na povratku iz New Yorka pristal na po voznem redu vnaprej določenem pristajališču, npr. v Ljubljani?

Toda - kot se zdi - bi sedanje slovensko vodstvo (vlada) želelo najraje vladati naskrivaj in ne dopustiti, da bi Slovenija s takim postopanjem zašla v popolno izolacijo.

FAZ - Argentina

Mons.
Stjepan
Sprajc

SPRAJC Stjepan, župnik Sv. Križa v Hamiltonu je preminul 2. sept. t. l. Zaslužni hrvatski duhovnik je bil imenovan za monsignorja l. 1981. Rojen je bil v Medjimurju leta 1918, leta

Danes v Nikaragui vežbajo gverilce različnih narodnosti iz držav Čile, Argentine, Urugvaj, Bolivija in Ekvador. Slika kaže mlade "bri-

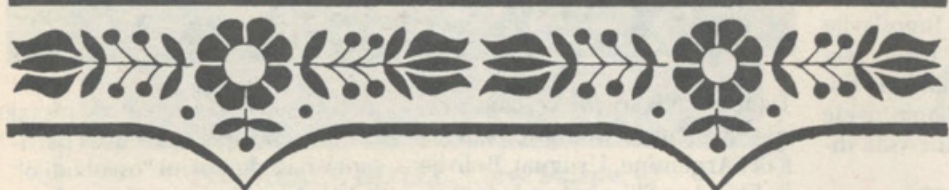
gadiste", ki čakajo na čas, da istotako, kot so nekoč pri nas Titovi partizani v naši domovini "osvobodijo" Južno Ameriko...

---slike s Tolstojevega večera---

17. junija 1986

Nadaljevanje s str. 1

Pravijo ljudje v Sloveniji, da se tu in tam zgodi, da kdo potrka na vrata in domačim pove, da je bil on tisti, ki je ustrelil njihovega očeta ali brata. In pove kje je bilo. Tako smo tudi v svetu zvedeli za "telegrafštango" 122.

Veliko je smrek in bukev v kočevskih gozdovih. Žalostne so podrte in preraščene kočevske vasi. Skrivnostno zgovorne so jame s praprotjo zarasle. Tiho mrmra svojo večno melodijo Kočevski Rog - na nekem obronku ceste; kar nese oko: gozdovi - mračni. Zdaj v juliju mastno zeleni. Potem se odpre dolina: Šalka vas in dimniki Kočevja.

V Hrovači pri Ribnici pa čudno pokopališče: za obzidjem starega britofa so domobranci pokopali jelendolske žrtve - preko sto grobov je bilo tam.

Po vojni so partizanski zmagovalci grobove zravnali. Mrtvi domobranci vojaki so jih strašili, zato niso imeli miru! Niso smeli imeti svojih grobov!

V Ljubljani, na Žalah pa imajo nemški zavojevalci svoje pokopališče in svoj spomenik...

Domači ljudje, ki so se borili za svobodno domovino in so "krivi" samo tega, da niso bili na strani rdeče fronte - domači ljudje ne smejo imeti grobov!

Tam - v domovini mojih staršev, tam preko oceanov, v deželi rdeče revolucije...

Policija v Hrovači nima miru: pred dnevom vseh svetih svojci prižgejo svečke nad grobovi, nad zravnanimi gomilami. In policaji pobirajo in ugašajo svečke...

Dobi pa se vsakič od nekod otročad, pa svečke spet in spet prižiga. Policaji pa spet gasijo...

Otroci se zabavajo in dražijo policaje, pa svečke spet prižgejo...

Zdaj je tisti del že tudi ograjen z zidom in pokopališče se širi: Le tam kjer so zravnani grobovi; tam noče nihče pokopavati - prekopavati.

V usodo vdano je grobar zagrebal neki grob, čisto na robu velikega skupnega groba domobrantskih vojakov.

Mogoče je razmišljal kako bo kopal jame tam, kjer so spodaj že ljudje...

...pa ne smejo imeti križa, ne svečke prižgane!

Žrtve; padli in zverinsko usmrčeni: veliki so njih grobovi!

Se bodo končno zganili tisti, ki so naše rojake izročili rdečim krvnikom, bodo končno zahtevali, da se jim postavi spomenik!

Se bodo zganili ljudje v domovini in zahtevali, da se domobrantske vojake pokoplje tako, kot imajo kulturni ljudje navado pokopavati!

Tli nekaj v domovini! Tudi vojaki naše vojske, tudi tisti tisoči ob telefonskem drogu 122, bodo nekega dne dobili svoj kulturni grob!

In tudi svoje zadoščenje!

Mračni se že, grobar v Hrovači pa kar zagreba in tlači novi grob. Sonce je zašlo. Tam za globačami Roga je že temno...

Odhajam!

O domovina!

Ljubljana, julija 1986

New York, oktobra 1986

Posredoval: V. Slemensky

UREDNIŠTVU MLADINE

Ker sem se tudi sam pripravljala, da bi dal podobno pobudo, sem z velikim zadovoljstvom in odobravanjem prebral pismo Boruta Blažiča v prejšnji številki Mladine, v katerem odpira vprašanje rehabilitacije nekaterih, ki so bili tudi v Sloveniji obsojeni na zaporne kazni zaradi »mišljenjskega delikta« (t. i. sovražna propaganda po sedanjem čl 133 oziroma po takratnem čl 118 KZ); profesorja sociologije Ota Vičnika (tega poznam — že deset let ne dobi zaposlitve, ženo šikanirajo pri stanovanju itd.), novinarja Viktorja Blažiča, sodnika Franca Miklavčiča in kmeta Franca Luzarja. Javnosti že znan (v Novi reviji že pred časom natančno popisano) je tudi primer sociologa Jožeta Pučnika (obsojen 1959 in 1964), toda še vedno brez kakršnekoli javne uradne reakcije — s tem pa seznam spornih primerov najbrž še ni zaključen, tudi če bi vzel v poštev samo tiste po noveli KZ leta 1959. Seveda pa ni nikakršnega razloga, da ne bi rehabilitirali tudi morebitnih krivično obsojenih pred tem — morda najprej tiste, ki še danes trpijo take ali drugačne posledice takih obsodb. Poznam npr. primer novinarja Staneta Staniča, ki očitno zaradi tega, čeprav je bil šef dopisništva Dela v Beogradu, ni mogel biti akreditiran kot poročevalec Dela iz zvezne skupščine (!!!), sedaj pa že dalj časa zaman čaka, da bi priporočeni mu advokat končno le vložil zahtevo za obnovo njegovega postopka iz prvih let po vojni.

Odločno podpiram predlog Boruta Blažiča, da Mladina pobliže seznanj slovensko javnost s temi primeri. Morda bi uredništvo formiralo skupino pravnikov, ki bi po njegovem naročilu (s tem bi jim morda olajšali dostop do sodnih arhivov) to pripravili do jeseni. Ker je kongres ZSMS v Krškem dal pobudo za črtanje »mišljenjskega delikta« iz našega KZ, bi tako akcijo uredništva Mladine morda lahko podprlo tudi predsedstvo RK ZSMS, da bi — v kontekstu uresničevanja omenjenega sklepa mladinskega kongresa — imela večjo družbeno težo.

MATEVŽ KRIVIC

CARE

Send your gift to - Care Canada
1312 Bank Street Ottawa K1S 5H7

Pozna - a ne prepozna spoznanja!

Dimirij Rupel odgovarja Šetincu

V "Soboti" (6. 7. 86) Dimitrij Rupel pod naslovom: Slovenska zaveza na meji samoizbrisa med drugimi pravi: "Naši funkcionarji le redkokdaj odgovarjajo na kritike in vprašanja, ki jih izrekajo njihovi volilci, delegati ali podporni člani - čeprav bi to morala v demokratični družbi biti njihova samoumevna naloga..."

Z aktivnim slovenstvom razumem vedenje, ki ne popušča v tako strateških rečeh, kot so **devizna zakonodaja ali recimo armada ali navsezadnje - skupna jedra...**

Predvsem pa je mogoče z "demokratsko razpravo" preprečiti, da bi se kdo še naprej skrivaj zadolževal na račun svoje, moje in še nekaj prihodnjih generacij. Mogoče je res, da o odvisnosti gospodarskega napredka od demokracije čivkajo vrabci, toda naši politični predstavniki čivkajo vse kaj drugega...

Seveda nimam nič proti pravi "jugoslovenski širini" in tudi ne proti evropski širini" - seveda s predpostavko, da nam dovoljujeta razmah slovenskega življenja, ki je - to je glavna misel - nevarno ogroženo, o čemur nam priča 700 samomorov na leto".

Tone Partljič - paroku srbske pravoslavne cerkve

Tone Partljič predsednik Društva slovenskih pisateljev, se spoprijema s parokom srbske pravoslavne cerkve Peranom Boškovičem v zvezi s pozdravnim govorom, ki ga je imel parok ob priliki sprejema za predstavnike verskih skupnosti v Ljubljani. Med drugim pribeje: "...Medtem ko se pozdravna govora tovariša Vladimirja Mušica in gospoda Šuštarja odlikujeta s strpnostjo in konstruktivnimi pogledi, pa ste vi spoštovani Metropolit Boškovič izrabili priložnost in izvolili nedavno skupščino zveze pisateljev Jugoslavije v Mariboru primerjati s katastrofo v Černobilu... Predvsem ni bila ta skupščina, kjer so pisatelji odkritosrčno zastopali svoja različna stališča novemu predsedniku Zveze pisateljev Jugoslavije noben Černobil, kaj šele katastrofa. Moram reči, da bi od tako visokega cerkvenega dostojanstvenika ne pričakoval tako neprimerne primerjave. Maribor je Maribor, Černobil je Černobil... V vsej demokratični Evropi je pri volitvah vseh udeležencev možen in sprejemljiv rezultat 4:4. Samo v vzhodni Evropi in na Balkanu se zdi, mora biti 8:0, sicer je pred nami kar katastrofa. Če se morajo volitve končati 8:0, potem niso potrebne..."

Cerkvene zadeve so zgrajene na hierarhiji in pokorščini, pisateljske pa na enakopravnosti in pokončnosti. Sicer pa se mi zdi, ko berem Vaš in nadškofov pozdravni govor, da je bilo tudi na tem sprejemu stanje nekako 1:1, **vendar se osebno (červavno sem ateist) v tem primeru rajši odločim za ton dr. Alojza Šuštarja, kot za vašo katastrofalno černobilsko primerjavo**."

Zlobcevo "Osveščanje" zla.

Ljubljanski "Dnevnik" je objavil 5. 7. t. l. pripis h poglavju "Jedrsko vojna, ki še traja" iz knjige "Slovenska samobitnost", ki bo izšla pri založbi tržaškega tiska. Pisec knjige Ciril Zlobec razkriva vso napadalnost jugokomunistične

partije na slovensko bitnost. Takole pravi med drugim: "Izvolili so me za delegata za 13. kongres ZKJ. Vedel sem, kaj me čaka. **Najraje bi ponovil s svetopisemskim Nazarenčanom v njegovi trenutni a globoki stiski pred neizbežno trnjevo potjo: Naj gre ta kelih mimo mene!** Pa ni šel. Vedel sem, da na kongres v Beograd preprosto moram, prav tako pa sem vedel, da bom na kongresu v svojem boju sam. Nikoli nisem mogel razumeti, zakaj je tako malo javnih nasprotovanj jedrom, čeprav so med intelektualci redki, ki jih zagovarjajo. Vendar je pritrjevalno trepljanje

po rami za mnoge edina oblika podpore človeku, ki se znajde sam, ko bi moral biti samo eden izmed tistih, ki enako mislijo.

Pravtako sem se zavedal, da je laže rohneti proti jedrom v Ljubljani, kot se jim postaviti po robu v okolju, kjer dobivajo takorekoč plebiscitarno podporo... Prepričan sem, da je jugoslovenska družba, družba protislovij in konfliktov... To je dejstvo, in absurdno bi bilo, če se ne bi s temi in takšnimi konflikti srečavali tudi na našem kongresu zveze komunistov. **Zato se mi zdi, da je idiličnost, ko se vsi v vsem strinjamo, lažna slika našega resničnega življenja...**

Zavedamo se, da so odnosi med narodi v Jugoslaviji slabi. Morda slabši, kot v preteklosti... Zakaj smo Slovenci zavrnili jedra? To ni kaprica in separatizem, kot nam nekateri skušajo odpovedati. **Gre prerosto za to, da so jedra protustavna...** Pri taki osnovi, ko ima ena šola 70%, druga pa le 30% izvornih besedil, je porušena temeljna enakopravnost, zato mislim, da je ta ugovor oziroma odpor popolnoma upravičen...

Zavedajmo se namreč, da šteje zvezakomunistov komaj deset odstotkov jugoslovenskega prebivalstva. In če ne bomo znali reševati nacionalnega vprašanja pravilno, marksistično, **se nam dogajalo, da bo prevzel skrb za nacionalno zavest kdo drugi, tudi emigracija in se narodom ponujal kot rešitev, zveza komunistov pa bo potisnjena na stranski tir...**

Toda vprašanje skupnih programskih jeder ni že od začetka samo šolsko vprašanje, zdaj je tudi že slepcem jasno, da je njihov najgloblji smisel v viziji Kostje Nadja (če ne že deset let, pa čez petdeset let!) o enacionalni Jugoslaviji. To je odkrita in skrita želja mnogih..."

Takšno je zakasnelo, vendar vzpodbudno spoznanje komunističnega razumnika in ostalih. Škoda, da niso predvidevali mnogo prej - že v začetku! A izraze najbolj prostaškega balkanizma je prejel naš že poznani Ciril Zlobec kot posebno "nagrado" za nastopanje za enakopravnost Slovencev, v obliki posebnega dopisa, kjer je izlita vsa gnojnica bizantinskega izrazoslovja in razgaljena miselnost jugokomunistične čaršije. **"Ljubezniva" dopisnica**

Zlobec sam pravi: Toda kaj naj rečem o dopisnici, ki sem jo prejel takoj po kongresu? Njeno vsebino navajam v celoti in v izvorniku: Beograd, na kosovski Vidovdan 597.g.

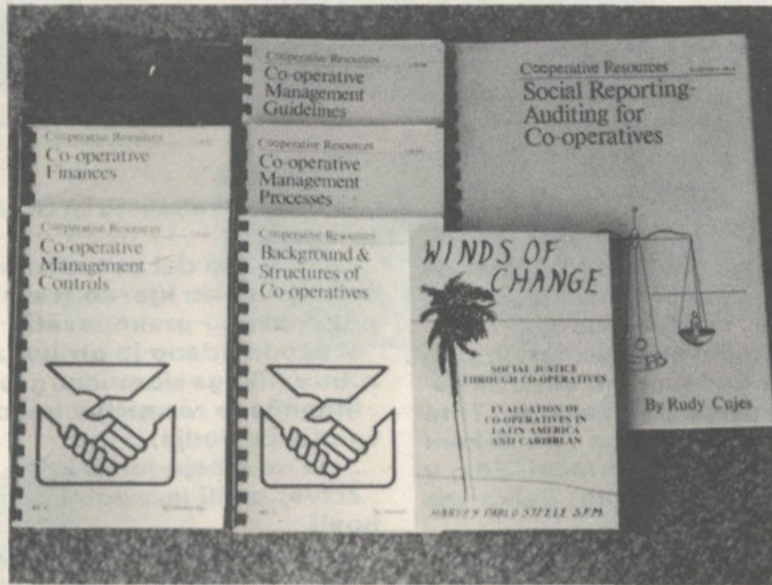
Zlobni divojarče, bakaline i Šejlo-če!

Zapazio sam tvoje lupetanje još u Novom Sadu prošle godine, kada si govorio o razlikama, koje treba da "upoznamo". Mislio sam, da je to slab prevod sa tvog alpskog jezika (ti sigurno bolje govoriš nemački, engleski, italijanski nego S-H?), ali sam se ovih dana u Sava centru uverio da si ti, u stvari, jedan kabalini ili u najboljem slučaju bankarac (Šejlok) jer misliš i govoriš u procentima (ono o "jezgrima" 30.70%), dupe jedno bradato, alpsko, jarče jedan divlji. Nije za tebe bilo mesto "predsedavajućog" u SKJ, kao ni u SC. Tebi je mesto u carstvujušćoj Wieni, ili

možda Romi: Alpe-Adrija-Bled". E, nećeš mi ti više predsedovati" jarče bradati, jer mi nismo "prijatelji (kao ti i Bule, Oskar, koji jede sve i dr. govornari), ni braća, ni drugovi, a ti i takvi (Matej Bor) se nose u p---- m-----!

Voli te tvoj "brat" Lazar Kosovac. Morda bo ta zolčni izraz nizkotnega sovraštva do vsega slovenskega le učinkoval kot posebna injekcija za utrditev sloventva in še večjo odpornost proti bacilom balkanizacije, ki se zajedajo neovirano v slovensko telo.

Tone Šušteršič

Poročali smo že v sept. št. 5. D. da so ustanovili novo zadržno založbo v Kanadi v Novi Škotski. Tretje delo (izšlo je že več knjig, ki jih s pridom uporabljajo kre-

ditne zveze). Je napisal bivši urednik SD in profesor na antigoniški univerzi dr. Rudolf Čuješ. Objavljamo sliko že tiskanih del.

Vetrinje-Področca-Pliberk

Vsak Slovenec želi obiskati Koroško. Po naravni lepoti, jezzerih, gorah, gozdovih je povsem blizu evropskega vrha. Tu smo imeli Karantanijo z našimi knezi. Ustoličevanje knezov, vojvod in kraljev pri Gospe Sveti nas navdaja s ponosom. Tu leži začetek evropske demokracije. Koroška je vse od leta 1848 ogromno doprinesla k preporodu našega naroda. Naš izredni kulturni razvoj je nakazala celovška Mohorjeva, še danes živi in je delavna. Slomšek je začel z reševanjem naše Štajerske, ko je iz Sv. Andraža preselil škofijo v Maribor. Brez Slomškove poteze bi general Maister komaj uspel rešiti Maribor in Štajersko. Po čudni usodi pa je s koncem druge svetovne vojne in slovenske revolucije Koroška postala tudi dežela kjer se je začela največja tragedija naroda. Mnogi slovenski begunci iz l. 1945, njihovi otroci potujejo pogosto na Koroško, da si še enkrat ogledajo kraje, od koder je del naroda odšel v svobodni svet drugi del naroda pa je bil prisilno vrnjen v že komunistično Slovenijo in v smrt. Za te naše rojake, pa tudi za vse druge, ki jih zanima to obdobje slovenske zgodovine je sestavljen tale potopis, ki začinja v Beljaku ali v Celovcu.

Iz središča Beljaka vzamemo cesto proti Mariji na Zilji (Maria Gail 3 km). Ta vas je znana potem, da tu so v glavnem nemškutarji l. 1919 sklenili upreti se slovenski zasedbi Koroške. Po 2 km pridemo v vas Drobollje (Drobollach) tik nad Baškim jezerom. Od tu je najlepši pogled po Koroški proti Kepi in Kara-

vankam. Pot vodi mimo Brda (Egg), Ledenic po južni koroški cesti do St. Jakoba, 1 km pred krajem je St. Peter, kjer imajo slovenske sestre gospodinjsko šolo. Tu je dr. J. Kolarič pisal Rožmanov življenjepis, tu je umrl in tu je pokopan skupaj z dr. J. Basajem na pokopališču na hribu. Takoj za centrom St. Jakoba zavijemo na desno (3 km) proti Področci. Tu smo v deželi Miklove Zale! Na velikem kolodvoru se zamislimo v 25. maj 1945. Angleži so z vojaškimi kamioni pripeljali domobrance, češ, da gredo v Italijo! Premestili so jih v živinske vagonce, te zaprli in v tem momentu so pridrvili partizani, in vlak se je začel pomikati proti tunelu. Iz Celovca vzamete avtocesto do Beljaka (39 km), lahko pa se odcepate od avtoceste pri Vrbi (Velden) in dosežete St. Jakob preko Rožeka (Rosegg). Iz Področca nas vodi pot proti vzhodu, čez 3 km smo v Podgorju (Maria Elend), tu župnikuje dr. J. Hornboeck, predsednik Mohorjeve. Tu je gradil starostni dom pok. dr. F. Kolednik, prevajalec Janičarja. Ogled cerkve s pokopališčem je zanimiv potreben je obled kolodvora; tu se je začelo 24. maja 1945 prve dejanje naše tragedije. Ta kraj je bil verjetno izbran od Angležev, da bi bila prevara transporta v Italijo bolj prepričljiva. Po 4 km ceste proti vzhodu smo v Svečah. Tu deluje prof. F. Gorše, in tu je dom KOCNE, ki je nastopala po Kanadi in USA l. 1985. Po nadaljnjih 7 km proti vzhodu pridemo do mostu preko Drave na cesti Ljubelj-Celovec. Leseni most preko kate-rega je peljala l. 1945 pot v Vet-

Tolstoj "v SFRJ"

Zanimanje za najnovejšo pričevanje tragedije maja, junija in julija 1945 leta je veliko. Letos so Ljubljanci v Dragi spraševali, kje bi knjigo mogli nabaviti.

Ljubljanci ne morejo pozabiti številnih kolon slovenskega podeželskega ljudstva, ki so prve dni maja

1945 skozi Ljubljano odhajale v neznanu. Ljubljansko "Delo" je knjigo mimogrede omenilo brez omembe kakšnih podrobnosti. Vjesnik v Zagrebu je komentiral podrobneje: "Število ujetnikov so cenili na 70.000 (Pliberk in Vetrinje!) Za ujetnike smo takoj organizirali oskrbo in zaščito. Civilisti so bili takoj poslani na njihove domove... Obstoje nešteti telegrami iz katerih je razvidno, da so partizani delili svojo hrano z ustaši in domobranci. Imeli so povsem enako oskrbo... Šele sep. 1945 so padle prve sodbe važnim Paveličevim pristašem. Obtožbe, ki jih Tolstoj nameni britanskim in partizanskim edincem so popolnoma brez osnove, - pravijo - kar velja tudi za navedbe neprijateljske emigracije". Kaj doseže partija s tako strašno potvorbo, ki jo nudi svojim čitateljem tudi Naših Novin v Toronto (Sept. 18, 1986)? Dočakali bodo dokončni odklon vseh resnih čitateljev, ki niso povsem slepi za resnico. V SFRJ je zbudil dokaj zanimanja članek dr. M. Živaljevič (NIN 24. 8, 86), ki je zadel v živo z izjavo: "Bojim se, da je najnevarnejše dejstvo da smo se navadili verjeti lažem": Zanimanje hrvaškega, slovenskega in srbskega genocida po končani vojni na način kot je navedeno zgoraj ni samo gorostasna laž, to je tudi velik nesmisel.

SLOVENŠČINA PREMALA: Ob priliki poskusa vsiliti čimveč hrvaščine in srbsčine v Slovenijo s pomočjo skupnih kulturnih jeder, je bilo pričakovati bodo napadi na slovenščino še sledili. Kako resnično! Najnovejši poskus odstraniti slovenščino v Sloveniji je na železnici. Skupščina SFRJ namrava ustanoviti za celo državo enotno železniško organizacijo. V predlogu je tudi navedeno: zaradi učinkovitejšega poslovanja na celotnem železniškem omrežju naj se uvede za poslovanje med železničarji-"Ljudstvo"-bo že sledilo-jezik, ki je razumljiv večini, to je hrvatsko-srbski". Predlog je ustvaril bučno polemiko... Ako bo gornji predlog sprejet bo treba tudi spremeniti ustavo, ki določa za Slovenijo uporabo slovenščine v javnih uradih!

rinje ni več, bil je blizu železniškega mostu, ki še stoji. Nov betonski most je nekaj sto metrov bolj na vzhod. Pred lesenim mostom je bila zbrana reka beguncev, domobrancev, razbite nemške enote. Ker so partizani skušali preprečiti prehod Drave, so domobranci udarili, s to zadnjo bitko druge svetovne vojne! Partizani, v glavnem avstrijski partizanski oddelek, sestavljan iz nemških dezertarjev v Sloveniji in neizkušeni prisilni mobiliziranci niso bili kos naltu. Po nepotrebnem jih je obležalo 180. Na desnem breuu Drave po 1 km pridemo v Borovlje (Ferland). Čez nadalnje 3 km proti vzhodu pridemo v vas Glinje (Glainach). V bližnjem Nadaljevnje na str. 12

Nadaljevanje s str. 4

slovenskih koristi. Jugovzhod se tudi na vse kriplje prizadeva uničiti temelje slovenskega gospodarstva. Gospodarsko propadanje severozahoda hočejo doseči s pomočjo centraliziranih sistemskih zakonov in vladnih vmešavanj v slovensko gospodarstvo. Predsednik slovenske vlade, Dušan Šinigoj, je pred kratkim v glavnem slovenskem dnevniku "Delo" izjavil, da v "nekaterih krogih (v Jugoslaviji) še vedno živijo ideje o družbenih mehanizmih, ki bi bili v stanu odpraviti jugoslovenske različnosti..."

Beograd je že segel po izravnava-jočih mehanizmih, na katere je namignil Šinigoj, kako bi posegel (namreč Beograd op. prev.) globoko v gospodarski ustroj Slovenije. Tako je npr. tovarna avtomobilov v Mariboru (TAM) morala zmanjšati svojo proizvodnjo zato, ker je njena uspešnost ogrozila obstoj istovrstne tovarne FAP v Priboju ob Limu v Srbiji. TAM je zato morala drastično spremeniti svoj produkcijski program in je zaradi tega izgubila podružnice v Alžiru in Kolumbiji.

Najvidnejši primer nedavnih centralističnih posegov v gospodarstvo države je novi devizni zakon, objavljen v januarju letošnjega leta. Pred tem zakonom so izvozna podjetja bila po zakonu (prejšnjem) upravičena zadržati vsaj 20% prisluženih deviz, da so jim potem izplačali potrebni uvoz, ker jugoslovska valuta ni konvertibilna. Po novem zakonu pa morajo izvozna podjetja vse svoje izkupljene devize predati Beogradu, ki jih potem porazdeli po edinih republikah.

Schultzov predlog

Nedavni dogodki dokazujejo, da jugoslavijo še naprej sestavljajo narodi dveh kultur in politično različnih svetov. Ta dva različna svetova ne moreta mirno živeti v skupnem političnem okviru, ki Jugovzhodu omogoča, da ali zlepa ali zgrda, t. j. mirno ali pa nasilno gospodari nad Severozapadom. Neprižnavanje tega dejstva kot izvirnega problema Jugoslavije je glavni razlog, zakaj je v tej državi upravičeno govoriti o tlačiteljih in tlačilih.

Povojna Jugoslavija je že dvakrat zašla v tako kritične gospodarske probleme, da je ostala pri življenju le s finančno podporo Zapada, prvič leta 1949, in znova leta 1981. V svojih najnovejših rešilnih prizadevanjih je Mednarodni denarni fond, žal, pristal na

Slovinci zahtevajo čiste račune na podlagi narodnih korist

Slovenija je edina republika v Jugoslaviji, ki redno raziskuje mnenje svojega prebivalstva. Od leta 1968 dalje poseben institut ljubljanske fakultete za sociologijo, politične vede in časnkarstvo v rednih presledkih zelo strokovno in objektivno raziskuje javno mnenje v slovenski republiki. V mesecu juliju so bili objavljeni rezultati letošnje poletne ankete. Po teh rezultatih je jasno, da je velika večina Slovencev nasprotna sedanjemu načinu služenja vojaškega roka, 44,5% je prepričana, da je napredovanje v službah odvisno predvsem od zvez in protekcije, 23,6% misli, da je treba biti včlanjen v KP, znanje vpliva na napredovanje v 16,4% primerih, delovna učinkovitost pa je po mnenju anketiranih upoštevana le v 11%.

Samo 34% meni, da so mednarodni odnosi v jugoslaviji dobri (leta 1980 je bilo tega mnenja še 70%). Za popolnoma samoslovenski centralizem pod pogojem, da je od centralne beograjske vlade zahteval finančne varščine in centralistično gospodarsko politiko, namesto da bi podprl perspektivne gospodarske enote v državi.

To zagovarjanje centralizma je v popolnem nasprotju s stališčem, ki ga je izrazil ameriški državni tajnik George Schultz, ki se je v zelo vidnem članku leta 1985 v časopisu "Foreign Affairs" z naslovom "New Ways of Thinking" (Novi načini mišljenja) izrazil proti pomoči onim vladam, ki za vsako ceno vztrajajo pri centralistični vladavini. Schultz je predlagal, da je treba pomagati sposobnim in onim, ki uvajajo nove načine in nova sredstva v novem duhu svobodnejše gospodarske inicijative.

Jugoslavija bo v bodočnosti neodvisna samo če se bo nesorazmerno velik centralistični aparat beograjske vlade zmanjšal do take mere, da bo v skladu s konfederativno naravo večnarodne sveze držav. Narodnim republikam je treba dovoliti vrnitev na pot progresivne liberalizacije, ki so jo bile prisiljene zapustiti v letih 1971-72. Samo v tako zavarovanem političnem okviru bodo republike jugoslovske zveze držav (konfederacije) mogle ponovno postati mednarodno konkurenčne.

N. N. Argentina

tojno delovanje novih družbenih gibanj (npr. ekološki, gibanje za mir, i dr.) se je izreklo 25,3% vprašanih; za samostojno delovanje teh gibanj, vendar pa le v okviru Socialistične zveze je bilo 30,6%. Željo sodelovati pri teh novih gibanjih je izrazilo 44,5 5 državljanov. 49,9% vidi izhod iz sedanje gospodarske in politične krize "v hitrejšem razvoju zasebnega sektorja v poljedelstvu in obrnštvu." Anketa je tudi odkrila, da se 92% priznava za verne, dočim samo 1,5% misli, da uživa KP "velik ugled".

Rezultate oz. ugotovitve te zadnje ankete javnega mnenja v Sloveniji je v ljubljanskem tedniku "Teleks" komentiral slovenski časnkar Andrej Novak. Beograjski NIN je ta komentar objavil v nedeljski izdaji 20. julija in ostro obsodil avtorja, ki je mnenja, da je Jugoslavija "le nekaka začasna skupnost". NIN se tudi zgraža nad idejo (Novakovo, pr. prev.), da naj se v Jugoslaviji organizirajo "nacionalne zveze", pač po sorodnosti nacionalnih interesov. Novakov članek v "Teleksu" je naslednji:

Nedavna anketa o slovenskem javnem mnenju je pokazala, da so Slovenci po svojih gledanjih na temeljne družbe probleme nenavadno blizu drugim razvitim evropskim narodom. Večina Slovencev je za socializem, nasprotna pa je sleherni ideološki indoktrinaciji. Zagovarjajo večjo učinkovitost in pragmatičnost, predvsem pa težijo za uvedbo sistemskih rešitev v praksi. Zato se, na primer, potegujejo za odpravo zemljiškega maksimuma in tudi za spremembo politične garniture na oblasti. So za solidarnost, toda le na podlagi čistih računov. Tudi so za potrebno obrambo domovine, kar pa ne pomeni, da se poklanjajo sedanjemu načinu služenja vojaškega roka. Prav tako so tudi preleteli individualisti, ki jim je kdaj pa kdaj v veselje, če sosedu crkne krava. V tem so nekoliko različni od razvitih narodov.

Kmalu po objavljenju rezultatov ankete, sta omladinski in delno tudi zvezni partijski kongres pokazala, da nekatera stališča, ki v Sloveniji prevladujejo ali jih vsaj branijo znatne manjšine, zadevajo na popolno nerazumevanje - ali odpor v drugih delih Jugoslavije ali vsaj v tamkajšnjih političnih strukturah, ker je vpra-

šanje, ali bo podobna anketa javnega mnenja drugod - v drugih, neslovenskih delih Jugoslavije - pokazala podobno velike razlike.

Razmišljanje o vzrokih teh razlik bi bilo predmet posebne razprave. V tem trenutku se zdi važno oceniti pred vsem, kaj ta dejstva pomenijo kot element za formiranje politike v Sloveniji in v Jugoslaviji. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da je poleg etnično-političnih, gospodarskih, zgodovinskih itd. tudi to eden izmed elementov, zaradi katerih je v Sloveniji danes bolj kot kdajkoli prej po drugi svetovni vojni, navzoč občutek, da se boj za narodno samobitnost in državnost v mejah jugoslovske države leta 1945 ni končal, istočasno pa je po drugih krajih Jugoslavije, zlasti še v Srbiji razširjen nič manj pomemben občutek, da so Slovenci poglaviti "razdiralni element" v prizadevanjih za večjo jugoslovensko državo v kateri (Srbi, op. prev.) vidijo zdravilo za vse naše sedanje težave.

To neprijetno občutje je deloma posledica sedanje krize, kar pomeni, da je prehodna, deloma pa ima globlje korenine in je bila prikrito že dolgo časa navzoča in jo je kriza samo vrgla na površino.

Verjetno je potrebno z gotovostjo računati, da bodo interesi Slovenije in nekaterih drugih republik v bodoče v medsebojnem nasprotju ne le iz političnih, ampak tudi iz gospodarskih razlogov.

Slovinci bodo vedno zagovarjali in zahtevali decentralizacijo, ker se bodo tako najlaže branili pred asimilacijskimi pritiski večjih narodov v državi, Srbi bodo pa, nasprotno, vedno za centralizirano državo, ker je to pri njih kot večinskem narodu - ki se ima za Piemont Jugoslavije - nagnonski refleks in, razen tega, v centralizirani državi verjetno vidijo najboljše zagotovilo za ohranitev celotnega narodnega zgodovinskega ozemlja. Slovenci bodo vedno za to, da devize prejemajo naravnost izvozniki sami, to pa enostavno za to, ker sami izvozijo sorazmerno mnogo več kot ostale republike. Makedonci, npr. bodo vedno za izročanje deviz v ozrednjo državno blagajno, ker je to edini način, da pridejo do njih.

Ta razmišljanja so dejansko brez vrednosti in tudi ne bodo povsod sprejeta kot enakovredna. Z ozirom na narodnostno vprašanje so Makedonci, npr. prav gotovo bliže Slovincem kot Srbom, čeprav o tem zdaj raje molčijo - morda v imenu jugoslovskega in morda še v imenu gospodarskih koristi. Po drugi strani pa so tudi interesi mnogih velikih izvoznikov po drugih republikah enaki interesom slovenskega gospodarstva, čeprav se to zaradi discipline republiških političnih taborov javno posebno ne opaža.

Če se zaradi odpora proti nekaterim slovenskim stališčem ali proti stališčem nekaterih Slovencev po drugih predelih države, postavi vprašanje: - kaj sedaj? - potem je odgovora na tako vprašanje treba iskati med dvema skrajnostima. Lahko ugotovimo, da je za nas stanje v tej državi neznosno in je treba celotno narodno politiko usmeriti v iskanje drugačnih rešitev. Če

to ni točno - in prav sedaj vsekar ni - potem je treba jasno usmeriti ne samo narodno kulturo, ampak tudi narodno politiko in angažirano braniti tako obliko in tako delovanje države, ki je v skladu z našimi narodnimi koristmi in to v zavezništvu s onimi krogi drugod po Jugoslaviji, ki imajo z ozirom na določena vprašanja iste ali sorodne interese.

Ali je iskanje pristanka drugih republik za vsako ceno najboljša pot do tega, je verjetno vprašanje, o katerem morda pre malo razmišljamo. Morda bi bilo bolj primerno in uspešno čisto navadno glasovanje, pred katerim bi za posamezna vprašanja iskali zaveznike onstran republiških mej, kot npr. volitev predsednika Društva književnikov. Če že obstoja načelo soglasnosti, potem pač ne smemo pozabiti, da je povsem zakonita sestavina takega načina predlaganja političnih odločb in ugovorov proti njim.

Skratka, slovenska, ravno tako pa tudi srbska, hrvatska in druge narodne politike se v današnjih razmerah ne bi smela naslanjati na zgovornostno skupinstvo in evharistične kongrese, temveč na popolnoma odprto soočanje mišljenja, koristi in predlogov, ki bi iz njih sinteze mogla zrasti splošna politična in gospodarska usmerjenost države.

Taka politika je lahko koristna samo kadar se mnenja ljudi skladajo z mnenji političnih voditeljev. To pa - vsaj v Sloveniji - danes ni tako. Druga karakteristika v uvodu omenjene ankete o slovenskem javnem mnenju pa je namreč v tem, da slovenska javnost v nekaterih osnovnih vprašanjih ne soglašja s svojim vodstvom. Res je, slovensko javno mnenje precej bolj liberalno in odprto, kot v katerikoli drugi republiki, vendar pa daje veliko manj važnosti, t. j. alternativnim gibanjem in vprašanjem odprave čl. 133, ukinjeju smrtno kazni in podobno, kot javnosti na splošno.

Po drugi strani je velika večina anketiranih odgovorila, da njihovim mnenjem nihče ne posveča nobene pozornosti. Štiri petine vprašanih je izrazilo mnenje, da najbolj odgovorni (t. j. na najbolj odgovornih mestih, op. ur.) funkcionarji, ki so krivi, da smo zašli v sedanjo krizo, več ne izvršujejo svojih funkcij. Samo 4% anketirancev je mnenja, da ti ljudje smejo še nadalje ostati na svojih položajih. Vse to ne bo imelo nobenih posledic; do sedaj namreč nihče ni podal ostavke na svoje službeno mesto in nihče tudi ne kaže takega namena.

V skladu s to anketo slovenska javnost ni le proti velikemu delu jugoslovskega, ampak je nasprotna tudi pretežnemu delu slovenskih političnih struktur. Po odmevih z raznih strani - in tudi iz samega zveznega partijskega kongresa - bi mogli sklepati, da to ni zgolj slovenska posebnost.

Od tod je le še korak do ugotovitve, da je razdor med vsakdanjim stvarnim življenjem, in politiko vedno globlji. To pa toliko bolj, ker mnogi mlajši politiki, ki imajo za sabo nekaj osebnihkušenj, katere bi lahko vzporejali s sodelovanjem starejše genera-

Nadaljevanje na str. 10

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

**POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE
FINANČNE USTANOVE!**

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto	Tel.: 531-8475
Torek - sredo _____	10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek _____	10 a.m. - 8 p.m.
Sobota _____	10 a.m. - 1 p.m.
na 739 Brown's Line, Toronto	Tel.: 255-1742
Torek - sredo _____	10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek _____	1 p.m. - 8 p.m.
Sobota _____	10 a.m. - 1 p.m.
v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem	Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.	

Prof. France Gorše in škof Rožman

O našem pokojnem umetniku smo brali lepe nekrologe. Spomnili so se ga tudi v republiki in sicer je o njem lepo napisal Lado Smrekar v Naših Razgledih (29. avg. 1986). Živo je opisano globoko razočaranje umetnika, ko so mu prepovedali razstavo njegovih del v Kostanjevici l. 1972 ob njegovi 75 letnici. Čudna je solidarnost slovenskih umetnikov; koliko bi pomenilo za Goršeta in slovensko demokracijo, ako bi ob tej priliki preostali razstavljaljoči umetniki izjavili ali da so vsi z Goršetom ali mihče. Smrekar ni omenil, da je naš umetnik vsa leta kar je živel na Koroškem, imel stalne težave z vizumom. Saj končno ga je dobil, toda nevarnost odklona je bila vedno pričujoča. Gesta režima je pomenila, in se mu dali razumeti tako, da je to bilo opozorilo umetniku, da se je ne bi kaj pregrešil v svojih izjavah. Kot je znano je Gorše bil vedno prisoten v Dragi, vendar se je v svojih intervencijah držal samo svoje stroke.

Prav je, da se tudi v spomin umetnika, ki je šel prostovoljno v pregnanstvo leta 1945 in ni nikdar skrival svoje demokratske usmerjenosti, poda problematiko Rožmanovega kipa v Svečah. Umetnik je pripravil Rožmanov kip in ga je hotel razstaviti tako kot drugih 20 znamenitih slovenskih mož v njegovem kulturnem vrtu v Svečah. Za ta njegov namen so zvedeli domačini in so mu zadevo "odsve-tovali", češ lahko bi se zgodilo, da bi kdo Rožmanov kip poškodoval. To dejstvo težkega hlapčevstva, dela Korošcev režimu, je stalno bolelo Goršeta. Leto 1986/86 je končno prineslo nek premik v odnosu Korošcev do pokojnega škofa Rožmana. Postavili so mu kar dve spominski plošči v Šmihelu in ob priliki režimskega napada ki ga je izvedel Jan so ga mnogi Korošci javno branili. Kdo ve ali bo sedaj koroški dedič hiše in kulturnega vrta, slovensko društvo, imelo toliko moralne odločnosti, da bodo izpolnili to največjo umetniško željo. To bi bil nedvomno najboljši poklon Goršetovemu spominu.

Dr. Peter Urbanec

NOVICE...

POGROMI: Po nogometni tekmi v Beogradu dne 13. avg. l. so nastali neredi. Mladi navijači so na ulicah Beograda navalili na male albanske trgovinice, kioske in male vozičke prodajalcev koroze. Albanci so v glavnem na hitro zapustili kraj pogroma, da so odnesli cele glave in noge. Pri pogromu so udeleženci vzklikali proti albanska gesla in peli pro-četniške pesmi (Od Topole pa do Ravne Gore povsod straže generala Draže). Miličniki niso intervenirali na oster način. Beograjski NIN pa je pogrom obsodil. Začuda srbski emigrantski časopisi (Sloboda 25. 9. 86 Chicago) povzdigujejo pogrom kot izraz srbskega srda. Domala vso jugoslovansko ozemlje lahko nasilno izrazi v pogromu proti priseljencem in malim partijskim funkcionarjem. Taka sila in postopek bi bil obžalovanja vreden in bi samo oslabil možnost mirne rešitve naših problemov. (P. H.)

Ekonomija SFRJ. Napovedujejo davčno reformo. Gre za odvzem davčnih pristojbin že pri viru izplačila. Država prisvoji z različnimi dajatvami 55% narodnega dohodka. To je pretirano. Za plače ostane komaj kakih 30% dohodka podjetij. Narod si pomaga z lepa ali zgrda s privatnimi aktivnostmi, ki jih država komaj more zaseči, ker so v glavnem skriti. Zunanji dolg ostaja na višini 20 milijard. IFM kritizira SFRJ, ker ne izvede pogojenih reform in možnosti za nova posojila so minimalna. D. Vlatkovič (NH 19/1986) od Narodne banke je potrdil, država ne more iz rednih dogodkov, izvoza, nakazil in turizma izplačati dolgov. Nakazal je potrebo uporabiti devizne račune državljanov. Pojavile so se takoj vrste pred bankami s potrdili, da morajo lastniki računov na nujno zdravljenje v tujino. Avgusta t.l. je bilo v Sloveniji 7% inflacije... Industrija je izdelala za 1.4% manj kot lanskega avgusta. Povprečni mesečni dohodek v gospodarstvu je bil 12 milijonov (starih) v negospodarskih pa 13.6 milijone. Tu gre očitno za bruto dohodke. Slovenija izvoz je pokrival 96.7% uvoza. Jugoslovanski pa komaj 82.5% Štrajkov je dokaj več letos kot lani. So pa kratkotrajni; komaj en dan ali manj. Delavci se ne upajo štrajkati. Formalno so štrajki ilegalni in posledice so lahko izguba službe ali še kaj slabšega. Štrajk v koprskem pristanišču je končal slabo, ker je 8 delavcev izgubilo službo. Solidarnost delavcev mora biti na psu, ako dopuste da posamezniki ostanejo izven kolektiva. Na zapadu je prva stvar, da delavci vztrajajo na tem, da nihče zaradi štrajka ne izgubi službe.

Koroška - dežela harmonije in nasprostev.

Problematika slovenskih Korošcev je zdomec več ali manj znana. Precej jasno nam jo odkriva "Celovski zvon" s svojim značilnim pluralizmom, ki ga prav tako moramo več ali manj razumeti... in sprejeti kot stvarnost.

Tudi koroški Nemci niso brez delikatnih ideoloških problemov. Celovski "Uni-Club" je znan po prireditvah iz Belgije in celo iz

USA (New Mimes). Tu ne manjka kabaretnih večerov, večkrat tudi bralnih in predavanj. Tipična organizacija ni prikrita mladina, kateri je bil Celovec do sedaj kos. "Kronen Zeitung" je podpirala to skupino in z njo tudi predsedniškega kandidata Otta Kosrinzija. Do nesporazuma je prišlo na nekem antifašističnem srečanju, ki se ga je udeležila tudi hčerka nekdanjega koroškega vodje F. Rainerja. To je znana in živahna propagandistka nacizma na Koroškem. Sestanka se je udeležila večja skupina kroga "Kronen Zeitung" s H. Finkom in dvema časnikarjema. Prisotni so izrazili željo, da Rainer zapusti dvorano. Vse ru-gače je bilo s Finkom, ki se ni hotel umakniti. Vztrajal je in ugovarjal prisotnim, da ne bo trpel, da bi se "Uni-Club" posluževal tujih podpor in vsiljeval Koroščem tuje ideje, nasprotne avstrijski demokraciji... Boj še ni končan...

Koroška je zares dežela harmonije in nasprostev. Žal, da jo nekateri vodijo v ozračje ideologij, ki sta v svetu že davno propadli.

BRATKO KREFT v članku Skok skozi zgodovino N. Razgledi 12. septembra t. l. postavlja zanimivo teorijo o pravljicnem kralju Matjažu. Dosedaj je bilo znano dejstvo, da je nastanek te pravljice naslonjen na madžarskega kralja Matija Korvina. Ta naj bi bil dober do preprostega ljudstva. Kreft pa nasprotno trdi, da je ta vladar l. 1482 pridrl na Koroško in napravil pravo grozoto med upornimi kmeti. Pravljica o kralju Matjažu po Kreftu naj bi nastala po kmetu Slovencu Korošču Matjažu, ki se je z 600 kmeti postavil v obrambo proti Turkom v Kokovo ob Ziljici, ko so ti pridrli iz Soške doline l. 1478. V težki borbi je padlo vseh 600 kmetov z Matjažem vred. Škoda ko Kreft v istem članku povzdiguje NOB kot silno borbo naroda proti okupatorju, nedvomno največji zgodovinski dogodek slovenske zgodovine (po Kreftu). S takim ponarejanjem realnega položaja leta 1941-5 zgubi Kreft vso verodostojnost. Boljše odreže Kreft v drugem članku "Kritika Kocbeka..." v istem časopisu. Dve trditvi Krefta so dobre: prva, ki tolče realnost NOB ko pravi: "naša oblast (1946-50) je ustvarjala mit o NOB-u kot legitimajsko osnovo oblasti". Posrečen v svoji nedognanosti in čudni logiki je citat Tita o demokraciji iz l. 1952: "Mi hočemo nov tip demokracije, socialistično demokracijo, ki bo od vsakega človeka zahtevala, da izpolnjuje svoje dolžnosti, in če bo izpolnjeval, mu nihče ne bo ogrožal demokracije". Z drugimi besedami: delaj, piši in govori kot zahteva partija vse drugo pa je svobodno...

ELITNI BATALJONI: Na Hrvaškem je med borci (NH 19/86) nastalo pravo ogorčenje, ker je prišlo na dan, da obstoje izredne pokojnine za uslužne funkcionarje. Nič manj kot 250 teh upokojencev bo dobivalo od oktobra naprej na mesec po US\$850 do 1150. - Borci iz l. 1941 so ostali zadaj z \$600. Najnižji razred, ki pa dobiva od \$50 do 150 na mesec pa seveda molči. Slovenija te razredne razlike tiho tolerira!

Pogreb ukrajinskega rodoljuba Jaroslava Stetcko

Med dvema duhovnikoma ob pogrebu moža J. Stetckega stoji v črnem ga. Slava Stetcko, ki je med

tem postala voditeljica centralnega odbora ABN (Antibolshevik Block of Nation) v Munchenu (W. G.)

80 let stara počaščena za delo in raziskovanje o cementu

Torontski dnevnik je 1. sept. 1986 izpod peresa Deborah Wilson priobčil na vidnem mestu večkot zaslužno poročilo o delu in knjigi, ki jo je napisala ga. prof. Ludmilla Dolar-Mantuani, naročnica našega lista, članica SNZ in podpisnica med prvimi ustanovnimi 25. člani slovenske kreditne zveze J. E. Kreka. Napisala je knjigo, ki je izšla 1983 pod naslovom "The Handbook of Conc-

rete Aggregate": To je edina knjiga na svetu, ki obravnava to zanimivo delo naše zavedne Slovenke iz Maribora. Bila je najprej na univerzi v B. C., potem pa je do upokojitve opravljala službo pri Ontario Hydro. Vsled njene visoke izobrazbe v njeni stroki in ker pokaže njeno visoko kulturno razgledanost, pozdravljamo članek o njej v celoti želeč blagi gosp. profesoric zdravljenja in moči za njeno bodoče udejstvovanje! Bog Vas živi ga. doktor Ludmilla!

80-year-old honored for study of cement

BY DEBORAH WILSON
The Globe and Mail 1. sept. 1986

An 80-year-old Toronto woman has won a special award from the Canadian Standards Association for her efforts to tame the prime material of modern urban and industrial development: concrete.

Ludmilla Dolar-Mantuani, a petrographer — involved in the study and classification of rocks — in concrete, received the award this month at an international conference in Ottawa of specialists in the study of hydraulic cement, and the narrower field of "cement aggregate reactivity."

Mrs. Dolar-Manuani's long study has been dedicated to studying the interreactions of the crushed rock, sand and moisture that form concrete and the way different combinations of materials can cause chemical reactions that crack and expand the structure. Over time, those changes can thwart the precise placement of turbines and other equipment in electricity generating installations, which have been her main concern in her 19 years with Ontario Hydro.

Inattention to the subtleties of concrete composition have forced the demolition and rebuilding of two bridges in Germany in the past few years, she said, and have caused serious problems at one dam near Montreal. Over

Ludmilla Dolar-Mantuani

time, the wrong kind of concrete could require the rebuilding of more electricity generating installations.

But Mrs. Dolar-Manuani is reluctant to talk much about the ultimate significance of her work. Sitting in her modest North York apartment living room, surrounded by papers, half-done typing lessons and portraits of her as a young student in Yugoslavia, she was more comfortable with the particularities of her discipline. She talked about analyses of 1,000 grains of quartz of various types and microcracks, air voids, gel and ettingite needles in microscope photographs of concrete samples from one development project for which she worked as consultant.

Her book, The Handbook of Concrete Aggregates, published in 1983, is the only one existing on the subject.

She continues to work as a private consultant.

Nadaljevanje s str. 9

cije v NOB, mnogokrat gledajo v politiki samo birokratsko manipuliranje ali borbo za oblast.

Kako globok je že ta razdor, ni mogoče zanesljivo izmeriti z nobenim merilom. Da se pogloblja, pa se po eni strani vidi iz dejstva, da vedno več ljudi išče možnosti za neodvisno družbeno delovanje izven že obstoječih političnih ustanov ali organizacij, z druge strani pa v vse večji brezbriznosti. Ljudje se vedno bolj izmikajo funkcijam, vedno bolj bežijo v zasebnost, na vikend, na kos zemlje, v pokoj. To so znaki notranje emigracije, ki nas lahko na koncu pripeljejo v brezplodno družbeno razdvojenost osebnosti, ki je osnovna karakteristična poteza vzhodnih držav, kjer je politična delavnost za večino ljudi samo funkcionalna dvoičnost, s katero si zagotovijo vsaj kolikortoliko nemoteno vegetiranje, če že ne normalnega življenja.

Ali se je zaradi tega kaj spremenilo? Prav nič. In kdo se boji javnega mnenja?

Nova Hrvatska, 16-1986

Novi horizonti v Južni in Srednji Ameriki?

Svetovni tisk se že leta ukvarja s političnim in socialnim položajem v Srednji in Južni Ameriki. USA in Sovjetija usmerjata svojo politiko v prvi vrsti za dominacijo tega strateško važnega kontinenta kjer se bje boj za življenje in smrt. Predstavniki neuvrčenih zman poudarjajo potrebo nevmešavanja velesil v srednje ameriške države, v katerih se ne razvija toliko boj med različnimi strankami kot med velesilama. Nikaraguaški sandinisti vztrajajo v svojem totalitarnem sistemu in le navidezno dopuščajo neki politični pluralizem, podoben jugoslovanskemu. Razlika med sistemom v Nikaragui in v drugih srednjeameriških državah je v tem, da kjer vlada komunizem,

istega na miren način ni več mogoče spremeniti v demokratično življenje. Amerikanci se tega zavedajo. Nikaragujski delavci ki so največ pripomogli do zmage proti diktatorju Somozi, danes v deželi največ trpijo. Revolucijo so izvedli srednji sloji naroda, sandinisti pa so ga po svoji komunistični dialektiki izdali. Sandinistom se zato do sedaj še ni posrečilo pridobiti teh slojev za svojo revolucijo. Zadnjih pet let je šlo skozi sandinistične jetnišnice okrog 400 vodilnih krščanskih sindikalistov. V krščanskih sindikatih je bilo organiziranih 65 tisoč delavcev, sandinistična organizacija pa je s pomočjo pritiska in silo do sedaj organizirala 125 tisoč članov. Delavci se pritožujejo med nasiljem, ki ga izsiljujejo v organizaciji sandinistični vojaki. Svobodna sindikalna organizacija je prepovedana. Prav tako stavke in protesti za zvišanje plač.

V Salvadorju in Guatemali nasilje ne zaostaja daleč od položaja v Nikaragui. Tudi tod oboroženi vojaki čuvajo za vrečami s peskom javna poslopja. Središče PDC (Krščanske demokratske vladne stranke) v Salvadorju je železobetonsko, za vrati pa stoji vojak s strojico. Tako nekako kot je to bilo za časa vojaških vlad v Argentini, ko so bila tuja poslanstva skoro prave trdnjave. Desnica in levica izvajata nasilje in dajeta temu gledališču sliko evolucionarne spremembe.

V Guatemali obstoja Institut za studij in formacijo (IGEFOS), v katerem vzgajajo sindikaliste tako kot v Sloveniji pred stoletjem. Pred 30. leti so ustanovili (CLAT) Latinsko Krščansko centralo, ki naj bi združevala vse latinske krščanske sindikalne organizacije. Združevala naj bi 20 milijonov delavcev. Različne vlade so to organizacijo razbile. Po letu 1947 so v Guatemali osnovali CGT, nekaj podobnega ko v Argentini. Ta je po vstaji leta 1954 propadla, njeni voditelji pa so emigrirali v Mehiko in v Argentino. Leta 1976 se je pojavil v Guatemali Pokrajinski sindikalni svet, kateremu pa se je posrečilo organizirati le 25% delavstva.

Prezident L. Garcia je te sindikate leta 1982 razbil. Njegovega postopka ne moremo oceniti kot represijo, marveč popolno uničenje. Da je v tem času vladalo nasilje, nam pričajo poročila iz Citya, kjer so pobili nad 200 sindikatov in poljedelskim delavcem požgali cele vasi. J. Celso de Leon je znova organiziral IGEFOS, sindikati pa so se lahko zbirali le tajno. Danes

obstojta v Guatemali 23 neenotnih sindikatov, kar je ob 46% brezposelnih majhno število. Z izvolitvijo krščanskega demokrata V. Cerezo se bo morda znova uveljavil demokratičen proces.

V Salvadorju je na zadnjih demokratičnih volitvah zmagal krščanski demokrat J. N. Duarte. Pred nedavnim je imel zanimiv razgovor v TV z Argentino. Njegove izjave o svojem socialnem in gospodarskem načrtu so bile zelo zanimive. Obe krščansko demokratski delavski organizaciji CGT in CTS iščeta 50 tisoč mrtvih. Položaj je kočljiv, ker še vedno obstojta levičarska gverila in desničarski smrtni bataljoni, ki morijo še kar naprej. Med sindikalnimi organizacijami je najmočnejša Poljedelska UPD, ki podpira vladno agrarno reformo. Duarte je prepričan, da bo s to uspel rešiti socialne razlike in dosegl premirje. Prezident razlaščuje zemljo velepsestnikov in jim dopuščata največ 500 ha. Trenutno obstoja v Salvadorju 329 kooperativnih poljedelskih družb s 37 tisoči članov. Vlada nadaljuje z razlastitvami in upa, da bo zaposlila nad 100 tisoč ljudi. Družbe imajo težave, ker jim banke, ki jih poseduje le 50 družin, nočejo dati nobenih posojil in jim tudi preprečujejo izvoz.

Levica nasprotuje reformi, zato Duarte išče srednjo pot med kapitalizmom in socializmom. Ni izključeno, da bo Duarte uspel in dal TEMELJE NOVEMU SISTEMU V SREDNJI IN MORDA TUDI V JUŽNI AMERIKI. Podoben razvoj ugotavljamo tudi v Argentini, kjer peronistična CGT rada poudarja krščanska načela, čeprav je še daleč od demokratičnih principov. Alfonsinova vlada se je odločila preseliti svojo prestolnico v Viedmo in teoretiki že radi razpravljajo o potrebi agrarne reforme v širni Patagoniji. Mnogi domnevajo, da bi s takimi posegi propadel nikaragujski sistem in zavlada v Srednji in Južni Ameriki nova socialna teorija.

V Čilu se bje boj med levico in desnico. Zanimivo je, da statistike nakazujejo kljub stalnim nemirrom enako produkcijo bakra. Bolivijanska vlada je zadržala upor proti privatizaciji rudnikov in pomirila z obljubami rudarje. V Peruju novi predsednik Garcia skuša popeljati delavstvo na srednjo demokratično pot, kar mu bo verjetno uspelo. Kot dr. Alfonsin v Argentini ima v načrtu preseliti prestolnico Limo port Ande in podpreh tudi v tej deželi agrarno reformo.

Zgleda, da se na ameriškem kontinentu počasi uvejavlja demokratična miselnost in z njo tudi upanje naboljšanje socialnih in demokratičnih razmer. Srednja in Južna Amerika bosta doživeli boljše čase še pred 2000, če se bosta Kremelj in Bela hiša sporazumeli. To pričakuje svobodni svet!

ERNE

Pot v zastoj

Pod tem naslovom prinaša Die Zeit v soboto 24. januarja drugi izmed treh komentarjev. "Tito se je hotel izogniti borbi med nasledniki in preprirom med narodnostmi. Toda - njegova dediščina pomeni danes okove za Jugoslavijo".

Večina teoretikov jugoslovanskega komunizma se strinja v mnenju, da imajo težave v Jugoslaviji "politične korenine", namreč: odsotnost tržnega gospodarstva in pomanjkanje demokracije. Pritožujejo se nad nasprotujočimi si političnimi in gospodarskimi interesi poedinih republik in narodnosti, pa tudi na "atomiziranje" v po komunistih obvladane naciokracije, ki zavirajo in izključujejo sleherni občez. vse - jugoslovansko formuliranje, delovanje in odločanje".

Najbolj znan kritik jugoslovanskega rdečega režima, Milovan Djilas, pravi, da je Jugoslavija mrtva ne kot državna organizacija, ampak kot ideja. "Po eni strani režim tako drobljenje pospešuje v prepričanju, da ni mogoča organizacija kakih enotnih opozicionalnih blokov, ker so razjarjeni delavci, Cerkev in izobraženstvo okuženi z nacionalističnim bacilom. Po drugi strani pa drobljenje v posamezne dele istočasno slabi sam komunistični režim, ker je ta zaradi takega stanja neuspešen in mu ta položaj jemlje ugled in zaupanje. Neki gospodarski strokovnjak je porgljivo rekel: "Mi potrebujemo deset let za izdelavo petletnega načrta" (gospodarskega, op.ur.). Nek časnikar pa se je tožil: "Po Titovi smrti, od leta 1980, se je Centralni komitet sesetal že več kot tridesetkrat, da bi razpravljalo o težkih, zdaj že neodločljivih vprašanjih v politiki in gospodarstvu - pa se do sedaj še ni zgodilo prav nič."

Jugoslavija ne stoji ravno neposredno pred razpadom, toda

država je vedno bolj pod vprašajem. Dokaz za to je "nova kvaliteta" mnogih stavk, ki imajo vkljub uradnim poskusom zakrivanja resnice v sebi kaj več kot samo povišanja plač in urejevanje notranjih tovarniških preprirov. Vidno se večja nezadovoljstvo nad partijskimi in sindikalnimi funkcionarji. Vedno pogosteje se po tovarniških dvoranah slišijo pritožbe: "Oni postopajo z nami kot s sovražniki živijo - od našega denarja, ne delijo pa z nami naše usode".

PRIVATNO GOSPODARSTVO Ko se komunistično gospodarstvo znajde pred polomom išče rešitev v privatnem sektorju. Lenin se je rešil z NEP, danes so poznani predvsem Madžari in Kitajci, da dovoljujejo privatnemu sektorju dokaj svobode. Vendar prej ali slej se komunizem znajde pred dilemo, ko se je treba odločiti za en ali drugi način gospodarstva. Obe gospodarstvi: državno in privatno sta vedno v dvoboju. V konkurenci pride do nujne odločitve, kateri sektor podpreti. Jasno je, da prevlada družbeni sektor. Tako se vse vrta v ciklu ko družbeni sektor omaguje pritegnje komunisti privatni sektor. Ko se zadeve vsaj malo popravijo pa se zopet omeji privatno iniciativo. Najboljši specifični problem take dileme je opisan v Delu 5. julija t. l. Kmetje iz Šumadije so nabrali kamion malin. Na poti v Srem, kjer bi prodali maline najboljše, so jih ustavili in jim zaplenili maline in košarice. Greh teh kmetov je bil, da niso hoteli prodati maline družbeni zadrugi po Din. 120 za kg, ker bi v Sremu dobili 220 Dinarjev! Kako sterorizirani in hlapčevski so današnji kmetje, se vidi po tem: "očitno vajeni podobnega nasilja se kmetje niso upirali zaradi malin, marveč zato, ker so jim vzeli tudi zabožke."

Ni prevara, manipulacija ali halucinacija

O "Medjugorje" 1986

Frane Franić, nadškof v Splitu

Mohorjeva založba v Celovcu

Nekateri me sprašujejo: „Zakaj ste Vi edini od naših škofov, ki se tako zelo zanimate za Medjugorje, ko pa ta kraj ne leži v Vaši škofiji?“

Odgovarjam tako: nadškofija Split-Makarska leži med vsemi drugimi škofijami Jugoslavije najbliže Medjugorju. Od vsega začetka so torej dogodki v Medjugorju našli v naši škofiji močan odmev, zlasti po takratni prvi izjavi o Medjugorju, ki jo je dal mostarski škof. To me je nagnilo k temu, da sem se tudi sam zanimal za dogajanja. Kot škof moram svoje duhovnike in vernike opozarjati na izkustva in pozitivne dejavnike glede na vero. Zlasti tedaj, če so dogodki tako blizu škofije.

Med preteklim letom so prišli k meni mnogi znanstveniki, teologi in mariologi svetovnega formata, zdravniki in strokovnjaki, mnogi romarji in mladi ljudje, študentje in delavci, intelektualci, pobožne žene in dekleta. Vsi so bili soglasno navdušeni. Globoko ganjeni so se vrnili z medjugorskega romanja. Bile so prepričljive spreobrnitve od nevere k veri v Jezusa Kristusa in Boga, Stvarnika in Odrešenika sveta. Zabeležili smo potrdila neposrednih prič nenavadnih ozdravljenj (kot npr. ozdravljenje gospe Diane Basile iz Milana od svoje bolezni skleroze multiplex). To ozdravljenje so pozneje dokumentirali s 142 zdravniškimi potrdili in ga je potrdil milanski ordinariat. Ta žena je bila že nekaj let priklenjena na posteljo in je bila slepa na desno oko. Bila je skratka težko bolna. Povsem zdrava se je v Medjugorju dvignila s svojega invalidskega vozička in je spet pričela vi-

Nadaljevanje na str. 12

And we thought we were friends

FROM OUR SPECIAL CORRESPONDENT IN LJUBLJANA THE ECONOMIST SEPTEMBER 13 1986

An old friendship between two Yugoslav peoples has turned sour. The Serbs, the federation's biggest nation, have fallen out with the Slovenes, one of its smallest. Polemics between the press in Belgrade, Serbia's (as well as Yugoslavia's) capital, and Ljubljana, the capital of Slovenia, have reached such a pitch that the Slovene Communist party's Central Committee held a special session last month to discuss ways of cooling tempers. The bitterness is not confined to the press. Some Serbs complain of hostility towards them in Slovenia as soon as they are recognised as Serbs.

This used not to be so. The Slovenes are an Alpine, staunchly Catholic people. The Serbs are Orthodox and come from the heart of the Balkans. But despite the differences—or perhaps because of them, and because both nations tended to argue with inbetween Croatia rather than with one another—the Serb-Slovene friendship flourished. Before the first world war the Slovenes looked to the Serbs, who had just emerged from five centuries under Turkish rule, as powerful allies in the struggle for their own independence from the Habsburgs. The Serbs were flattered and admired the Slovenes' reliability, capacity for hard work and—after 1918—their attachment to Yugoslavia. So why have the two fallen out now?

One reason is that the Slovenes no longer feel threatened by outsiders. Their relations with both their western neighbours, Italy and Austria, are now remarkably warm. Meanwhile, they seem to have lost some of their enthusiasm for Yugoslavia.

An attempt, back in 1983, to introduce common educational programmes for the whole of Yugoslavia which would have reduced the scope for the teaching

of the Slovene language and literature caused an uproar in Slovenia. The Slovenes rejected the proposed reform, drawing hostile commentaries from Serbia. Many Slovenes continue to resent the use of Serbian as the language of command in the Yugoslav army.

The Slovenes were also upset at criticism by Mr Miodrag Bulatovic, a Serbian writer, of their attempts to keep their language free from foreign words. They paid him back last year by vetoing his attempt to get elected chairman of the Yugoslav writers' association. Slovene mistrust of alleged Serbian "hegemonism" has been fuelled by recent demands by prominent Serbs for reducing some of the power of individual republics at the

federal level.

The Serbs, for their part, resent what they see as the Slovenes' detached attitude to Yugoslavia. They feel particularly bitter about Slovene criticism of their policy in Kosovo, the mainly Albanian-inhabited province of Serbia. In a recent interview, in a Belgrade magazine, a Slovene sociologist called for an end to the current crackdown on Albanian nationalism in Kosovo, in the name of "civilised, European norms of behaviour". Although Slovene politicians have tried to distance themselves from these remarks, most Serbs are convinced that all Slovenes think the same way. What is worse, the Serbs believe, probably correctly, that most other non-Serbs in Yugoslavia agree with the Slovenes. Now that even Slovenes have turned against them on Kosovo, the Serbs are wondering what old friends are for.

Ljubljana is not as calm as it looks

Marijina prikazovanja — znamenje našega časa

Pogovor z Jožefom kardinalom Ratzingerjem "Medjugorje" 1986

slovenske izdaje Mohorjeva založba v Celovcu

Prefekt vatikanske kongregacije za verski nauk kardinal dr. Jožef Ratzinger je poleti 1984 v Brixnu obširno govoril z znanim italijanskim časnikarjem Viktorjem Mes-sorijem. Zdaj je izid teh pogovorov že v več svetovnih jezikih dostopen. Iz nemške izdaje „Zur Lage des Glaubens“ (K položaju vere), ki je izšla 1985 v Münchenu pri založbi Neue Stadt, so naslednja na dogajanja v Medjugorju nanašajoča se mesta:

Dobro je znano, da vas Medjugorje v Jugoslaviji zaradi ponovnih „prikazovanj“ stoji v središču svetovne javnosti; naj so prikazovanja že resnična ali ne, pritegnila so že milijone romarjev, a tudi vodijo do obžalovanja vrednih sporov med frančiškani, ki župnijo vodijo, in med krajevnim škofom. Je mogoče pričakovati od kongregacije za verski nauk, najvišje instance v tej stvari, pojasnjevalno besedo, razumljivo da s papeževu odobritvijo, potrebno za vsak njen dokument?

Ratzinger: „Na tem polju je bolj kot kdaj potrpljenje načelo politike naše kongregacije. Nobeno prikazovanje ni za verovanje neobhodno potrebno; Razodetje je z Jezusom Kristusom zaključeno. On je Razodetje. Vendar pa brez dvoma ne moremo Boga ovirati, da v ta naš čas govori po navadnih osebah in tudi po izrednih znamenjih, ki kažejo na nezadostnosti po racionalizmu in pozitivizmu označevanih kultur, ki nas obvladujejo. Prikazovanja, ki jih je Cerkev uradno priznala — predvsem Lurd in nato Fatima —, imajo svoje jasno določeno mesto v razvoju cerkvenega življenja zadnjega stoletja. Kažejo med drugim, da razodetje — čeravno je enkratno, zaključeno in torej nepresežno — ni kaj mrtvega, ampak je živo in vitalno. V ostalem — ne oziraje se najprej na Medju-

Nadaljevanje s str. 8

gozdu je 13. maja ponoči ustavljen kamion. Partizani so izložili 13 domobrancev in 3 žene, ena komaj 16 stara. Kljub silnim prošnjam so bili neusmiljeno umorjeni. Krajevni župnik jih je dal leto kasneje prekopati in sedaj leže pokopani v Glinjah ob cerkvi. L. 1985 jim je bil postavljen zelo lep spomenik, ki leži ob spomeniku padlim neznanim partizanom. Simbolika in tragika državljanske vojne, grozota in neusmiljenost zmagovalcev so tu v globoki intenzivnosti prisotne. V smrti so si enaki. Pot se nadaljuje po južni Koroški vse do Pliberka (40 km). Prva ustavitelj je kolodvor, tragedija se je odigrala na polju okoli kolodvora, tu se je rešil dr. Janež, Vuk Rupnik, večina pa je bila odpeljana v Teharje. 2 km od kolodvora proti jugovzhodu so Libuče. Na pokopališču je izredno no lep spomenik hrvatski vojski, ki se je predala partizanom, ker so jim Angleži odklonili dati zatočišče. Še dober km proti Jugoslaviji na polju na desni strani (pri

gorje, ker se zadeva še raziskuje in zato o tem ne morem izreči nikakršne sodbe — je eno od znamenj našega časa, da se kopičijo poročila o „Marijinih prikazovanjih“. Ustrezna poročila prihajajo na naš disciplinarni oddelek npr. tudi iz Afrike in iz drugih kontinentov.“

Toda, vprašam, na katere druge kriterije razen potrpljenja in previdnosti se spričo kopičenja teh dejstev naslanja kongregacija v svojem presojanju?

Ratzinger: „Eden naših kriterijev je, da vidik resnične ali domnevane „nadnaravnosti“ prikazovanja ločujemo od onega njegovih duhovnih sadov. Romanja nekdanjega krščanstva so se osredotočila pogostoma na kraje, nad katerimi bi bil naš moderni kritični duh marsikdaj ves iz sebe, ravno glede tega, kar zadeva „znanstveno pravilnost“ tradicije, ki se navezuje nanj. To ne ovira, da so ti kraji bili za življenje krščanskega ljudstva plodoviti, zveličavni in važni. Problem ni tako zelo s strani moderne super-kritike (ta v ostalem vodi v novo obliko vernosti), marveč obstaja v vrednotenju živosti in pravovernosti verskega življenja, ki se oblikuje in razvija okoli teh krajev.“

Nadaljevanje s str. 11

deti tudi na desno, dotlej slepo oko. To ozdravljenje se je zgodilo nenadoma.

Omembe vredno se mi zdi, da me je generalno zasedanje jugoslovske škofovske konference znova izvolilo za predsednika teološke komisije. Zato sem se čutil poklicanega, da natančneje raziščem dogodke v Medjugorju. Pri tem so mi pomagali številni znanstveniki, kot npr. R. Laurentin Urs von Balthasar in drugi francoski in italijanski teologi. V Medjugorju sem bil enkrat, kmalu potem, ko so se dogodki pričeli pred božičem 1981, ter 16. in 17. decembra 1984. Obkrat nisem vodil romanja, ampak sem bil prišel kot navaden romar, da na lastne oči vidim tisto, o čemer sem bral v knjigah in časopisih in o čemer sem slišal toliko pričevanj.

V Medjugorju sem maševal, ne da bi me bilo mogoče spoznati kot škofa. Nihče me tam v cerkvi ni pozdravil kot škofa. V vsem sem se vedel kot navaden duhovnik, kot vernik, ki je prišel molit, se zahvaljevat Bogu in Materi božji za 34. obletnico

Hrustu) je polje, ki so ga kupili Hrvatje. Tu je doletela smrt Hrvate še predno je začela golgota nazaj v SFRJ: Pri povratku skozi Pliberk poglej od daleč na grad, kjer se je formalno zaključila predaja. Povratek v Celovec gre preko Blata (Moos), samo 2 km proč je fara Vogrce, kjer deluje znani Vinko Zaletel. Sledi Sinča vas (Kuehnsdorf), Škocjan (St. Kanzian), Tinje in Celovec.

Preostane obisk Vetrinja, po cesti na jugu Celovca se peljemo do mostu na Dravi, (10 km) na ta način bomo dobili zaključeno sliko poti beguncev in se potem vrnemo 5 km do Vetrinja. V sredi ogromnega samostana, sedaj šole je župnijska cerkev. Tu so slovenski begunci noč in dan molili, v dnevih vračanja še posebej. V cerkvi ob oltarju je spominska plošča na tiste težke dni. Napis v latinščini. Pokojni dr. G. Rožman je sodeloval pri tem odkritju te plošče. Tu in v Glinjah se vsako leto berejo maše v spomin na najtežje dneve slovenske zgodovine. ZU

svojega škofovskega posvečenja (17. 12. 1950). Vse je bilo privatno in incognito — kolikor je bilo to pač mogoče. S tem nikakor nisem hotel prehiteti dokončne sodbe Cerkev, marveč le pomagati pri objektivnem raziskovanju.

Ko sem se 18. decembra 1984 vrnil v Split, sem mnogo več razmišljal o teh dogodkih. Vedno spet sem Medjugorje primerjal s Fatimo, zlasti zato, ker sem v Medjugorju naletel na duhovnika s Portugalske kakor tudi na redovnico, ki je bila ustanovila novi red, posvečen Mariji. Z njima sem ravno govoril o medsebojni primerjavi teh dveh krajev. Tako se je v meni porodila misel o ogromnem pomenu Medjugorja, tega javnosti odmaknjene kraja v južni Hercegovini, ki po svoji legi in po svojem prebivalstvu zelo spominja na dolino Neretve blizu Splita.

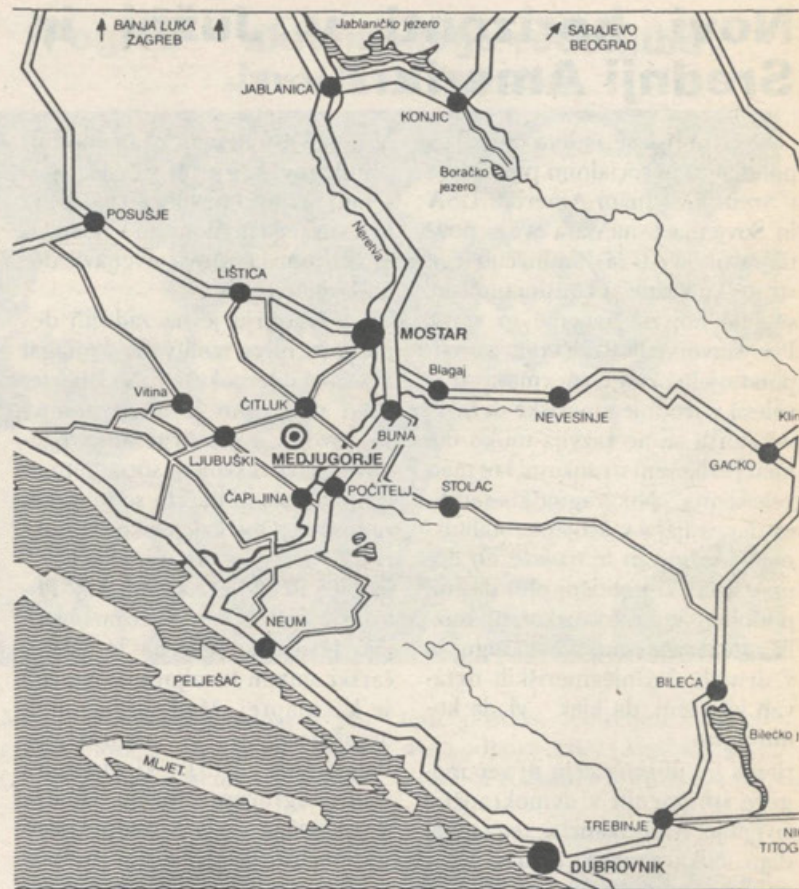
Dvakrat sem mogel prisostvovati prikazovanjem. Kot prijatelj sem govoril z vidci na njihovih domovih. Pri tem mi je postalo še jasneje, da tu ni nikake prevare, nikake manipulacije, ne halucinacije, marveč, da gre za resna religiozna doživetja, ki pritegnejo mnogo vernega ljudstva. Verniki občutijo tam navzočnost Svetega Duha, ki govori ne le hercegovski Cerkvi, marveč Cerkvi po vsem svetu — podobno kot v Fatimi.

1. Fatimo so — v tistem času — pojmovali kot radikalni protikomunizem, tudi v političnem pogledu, tako da so se nekatere desničarske vlade v podkrepitev svoje protikomunistične politike sklicevale na Fatimo. Mislilo se je, da je edino Rusija povzročila razširjanje zmot, da je ona razlog za poznejšo vojno in nevarnost za evropsko, krščansko kulturo. Medtem je danes jasno — ravno tudi preko medjugorskega sporočila, da je izvor zmot tudi zapadna, krščanska Evropa, na dogmatski in moralni ravni. Zmote so povzročili tudi nekateri katoliški teologi. Kazen božja nam grozi ne samo iz Rusije, marveč tudi od zapadnih, krščanskih držav in od zmot znotraj katoliške Cerkev. Mati božja je že v Fatimi videla dalje, kakor pa mi to moremo umeti v tem zgodovinskem trenutku. Mi pa zdaj razumemo, da so razlog za božjo kazen grehi človeštva nasploh, in da se oznanilo božje Matere ne naslanja na nikakršno politiko, ampak da kot edino pot do Kristusovega miru oznanja spreobrnitev po molitvi in postu.

Dozdeva se mi, da še tudi danes politično desničarski krogi znotraj Cerkev uporabljajo Fatimo kot oporo in izhodišče za svoj radikalni antikomunizem. Medjugorsko sporočilo pa nasprotno pridiga ljubezen v razsežnosti križa — do komunistov, do muslimanov, do pravoslavnih in katoličanov, zlasti pa do vseh, ki govore negativno o sporočilih Medjugorja, rekoč, da je vse zgolj prevara ali pretveza za zavestno laž, koristoljubje in pohlep po denarju. Prava slast je poslušati vidca ali prisluhniti medjugorskim patrom kot npr. p. Vlašiću, kako se nad nikomer ne pritožujejo, ampak o vseh govorijo z ljubeznijo. To je zame večji čudež kakor vsa nadnaravna telesna ozdravljenja, ki se go-dijo v Medjugorju.

2. Medjugorje torej močno osvetljuje fatimska oznanila. Kristusovega miru ni mogoče doseči z orožjem ali po finančni in kulturni premoči, ampak samo z molitvijo, pokoro in spreobračanjem.

3. V Medjugorju se potrjujejo izjave 2. vatikanskega koncila o ekumeni. Znotraj katoliške Cerkev so se nekateri ekumeni uprli,

nekateri celo trdijo, da je to kri-va vera 2. vatikanskega koncila. Medjugorska sporočila pa podčrtujejo izjave koncila. Praktično nakazujejo mesto, kjer naj bi se katoliška in pravoslavna Cerkev srečala z muslimanstvom in marksizmom. To se izraža v preprostem govoru vidcev in v vsakdanjem življenju preprostih ljudi. Le nekaj dobre volje zado- stuje, da uvidimo, kako je tu na delu Svetu Duh, ki pred našimi očmi ustvarja novo Cerkev Duha, opirajočo se samo na Boga in ne na kakršnokoli politično ali družbeno ureditev.

Sveti Duh prenavlja vet! Prenav-lja posamezne ljudi in naro-

de. Prenavlja in rešuje posameznike in družbene strukture, toda le s pomočjo ljubezni v razsežnosti križa. Ta dogodek, ta fenomen je tako preprost in vendar tako čudovit, če preko njega lahko zasledujemo začetek nove do-be v zgodovini Cerkev. Tako imenovana „konstantinska Cerkev“ izginja, prihaja pa nova Cerkev, Cerkev Svetega Duha, v kateri je Kritis nevidna, papež pa vidna glava. V Medjugorju vsekakor se papeževa avtoriteta močno poudarja.

Ta prispevek je prevod iz organa Vjesnik Nadbiskupije Splitsko-Makarske I. MCMLXXXV. Članek nosi v originalu preprosti naslov „Iz nadškofovih beležek“.

29

Poziv in prošnja vsem bivšim članom in članicam Slovenske dijaške zveze

Usoda je raznesla bivše člane in članice SDZ po vsem svetu. V borbi za prostor na svetu so se v mnogih primerih potrgale ali vsaj oslabille medsebojne povezave. Na pobudo mnogih bom skušal pomagati k obnovitvi teh vezi, za kar pa potrebujem Vaše sodelovanje. Prosim, da izpolnite to tiskovino in mi jo pošljete. Prejem vsake prijavnice bom potrdil.

Ime in priimek _____

Naslov _____
(kraj, država, provinca, poštna številka)

Telefon _____

Bil sem član (ica) SDZ _____

v srednji šoli v _____

v akademskem klubu _____

Bil(a) sem odbornik (ca) kot _____

Bil sem poglavar (ica) na šoli _____

Bil sem veliki poglavar (velika poglavarica) za _____

Vladimir Mauko
pred vojno poglavar SDZ na učiteljski v Mariboru
med vojno zadnji poglavar na ljubljanskem učiteljski

BOG, NAROD, DRŽAVA